

การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามัง
ราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

พฤษภาคม 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพนามังราย สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
พฤษภาคม 2563
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE DEVELOPMENT OF ADDITIONAL COURSE CURRICULUM UNDER LEARNING “WAI SA
PHAYA MENGRAI TRADITION” FOR GRADE 10 STUDENTS

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Curriculum and Instruction

May 2020

Copyright 2019 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาปญามังราย สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ของ เมธิ์ อนันต์

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ดร. เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพรัถ)

เรื่อง:	การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	เมธี อนันต์, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2562
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ คงเจริญ
คำสำคัญ	การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม, ประเพณีไหว้สาพญามังราย, ความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย, ความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์

บทคัดย่อ

การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรและเพื่อทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้และได้มีส่วนร่วมในประเพณีไหว้สาพญามังราย จำนวน 1 คน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของหลักสูตร และนำไปทดลองใช้ในห้องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม โดยทดลองกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 20 ชั่วโมง โดยใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง ผลการวิจัยพบว่า 1) จากการศึกษาหาข้อมูลพื้นฐาน สรุปได้ว่าครั้งนี้เป็นการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน กระบวนการคิดวิเคราะห์ที่สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในเผยแพร่ มีจิตสำนึก เห็นคุณค่า ห่วงเห่นในประเพณีไหว้สาพญามังราย ในหลักสูตรที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้น โดยมีการจัดการเรียนรู้จำนวน 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 2) หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม โครงสร้างรายวิชา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล และเอกสารประกอบหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ต้นกำเนิดเมืองเชียงราย 2) พิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย 3) การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย และ 4) การสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย กระบวนการเรียนรู้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และมีสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมทุกข้อ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ 3) ผลการทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังรายหลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

Title: THE DEVELOPMENT OF ADDITIONAL COURSE CURRICULUM UNDER LEARNING “WAI SA PHAYA MENGRAI TRADITION” FOR GRADE 10 STUDENTS

Author: Mathee Anan, Independent Study: M.Ed. (Curriculum and Instruction), University of Phayao, 2019

Advisor: Dr. Ketsaraphan punsrikate Khongcharoen

Keyword Development of Additional Course Curriculum Wai Sa Phaya Mengrai Tradition Knowledge about Wai Sa Phaya Mengrai Tradition Awareness of Local Tradition Conservation

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the basic information of the learning area, to develop and validate the quality of the curriculum and to try out the developed additional course curriculum on “Wai Sa Phaya Mengrai Tradition”. This study was conducted with three phases. Phase 1 was to study basic information of key informants and related documents, collect data from two local philosophers with local wisdom who participated in Wai Sa Phaya Mengrai Tradition. Phase 1 was to develop and validate the quality of the local curriculum by three experts. After the suitability and consistency of the developed curriculum was validated, it was tried out as a pilot curriculum to conduct further feasibility study. Phase 3 was to try out the developed local curriculum with the sample of 40 grade 10 students at Damrongratsongkroh School in the first semester, academic year 2019. The sample was selected based on a clustering sampling. Experimental duration was 20 hours. This study used a quasi-experimental design. The results of this research indicated as follows: 1) By studying basic information, it could be concluded that this learning was community-based cooperative learning and communication of what learned. Learners could enhance their decision-making, communication and knowledge transmission. They also could improve their consciousness and appreciation in Wai Sa Phaya Mengrai Tradition from studying the developed curriculum with 0.5 credits. Duration of study was 20 hours. 2) Additional Course Curriculum under Learning “Wai Sa Phaya Mengrai Tradition” for grade 10 students consisted of 8 components, namely Principles and rationale, Purposes, Learning area, Additional course description, Course structure, Guidelines for organizing learning activities, Guidelines for using media and learning resources, Guidelines for measurement and evaluation, and Course materials. In addition, the learning area of this curriculum consisted of 4 learning units, namely 1) the origin of Chiang Rai city, 2) Wai Sa Phaya Mengrai Ceremony 3) Wai Sa Phaya Mengrai Celebration, 4) the creation of local tradition conservation consciousness. By considering community-based cooperative learning and communication of what learned and validating the quality of local curriculum on “Wai Sa Phaya Mengrai Tradition” for grade 10 students, it was found that overall suitability of the developed curriculum was at the highest level and the curriculum was consistent with the components of local curriculum. The developed curriculum could be practically used for instructional management. 3) The results of try-out indicated that after taught with the developed curriculum, the sample’s knowledge about Wai Sa Phaya Mengrai Tradition was higher than before with a statistical significance level of .05. Overall awareness of Wai Sa Phaya Mengrai Tradition was at the highest level.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือความกรุณาจาก ดร. เกศราพรรณ พันธุ์ศรีเกตุ ดงเจริญ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขจนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้มีความสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และให้คำแนะนำปรับปรุงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้เพื่อให้ความถูกต้องยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้บริหารและคณาจารย์ในโรงเรียนตำรวจราชภัฏสงคราะห์ จังหวัดเชียงราย ทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือจนการค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดี

เมธี อนันต์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ประเพณีไหว้สาพญามังราย	10
แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
กรอบแนวคิดการวิจัย	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	60

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	63
ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามัง ราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	68
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	77
ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	86
ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามัง ราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....	101
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	107
สรุปผลการวิจัย	107
อภิปรายผลการวิจัย	109
ข้อเสนอแนะ.....	114
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก	119
ภาคผนวก ก แผนการจัดการเรียนรู้.....	120
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	125
ภาคผนวก ค การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	164
ประวัติผู้วิจัย	182

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา.....	36
ตาราง 2 แสดงโครงสร้างแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย	69
ตาราง 3 แสดงการทดลองใช้หลักสูตรร่วมกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม ร่วมกับชุมชน.....	74
ตาราง 4 แสดงโครงสร้างรายวิชา	90
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมของ องค์ประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังรายสำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4	97
ตาราง 6 แสดงค่าความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	100
ตาราง 7 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	101
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจากวัดความตระหนักถึงคุณค่าการ อนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	101
ตาราง 9 ตารางแสดงการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย	165
ตาราง 10 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	166
ตาราง 11 ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	168
ตาราง 12 ตารางแสดงผลคะแนนการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้ สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4	170

ตาราง 13 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับ
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 176

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความ
 ตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
 179

ตาราง 15 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์
 ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.....181

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของสังกัด อุทรานันท์.....	33
ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	59
ภาพ 3 แสดงผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้.....	94

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ขณะที่โลกของการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วิวัฒนาการสมัยใหม่ต่างก็ทยอยเข้ามาอย่างมากมาย สังคมยุคดิจิทัลส่งผลและมีบทบาทในกลุ่มวัยรุ่น การรับเอาวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามากเกินไปโดยไม่กลั่นกรอง อีกทั้งการเชื่อว่าวัฒนธรรมตะวันตกดีกว่าวัฒนธรรมไทยแบบดั้งเดิม ก่อให้เกิดความหลงผิดและดูถูกวัฒนธรรมของตนเอง จนกระทั่งขาดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไป สิ่งที่จะตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้กับการถูกสังคมตะวันตกเข้ามาแทนที่จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม วัฒนธรรม และประเพณีที่สืบทอดกันมาในสังคมไทย อย่างไรก็ตามประเพณีและวัฒนธรรมถือเป็นทุนทางสังคมอย่างหนึ่งที่เป็นตัวยึดโยงคนในสังคมให้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเองทำให้เกิดความหวงแหน ภูมิใจที่จะรักษา อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาและต่อยอดเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง สังคมและชนรุ่นหลัง การรวบรวมองค์ความรู้ทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ดูเหมือนจะง่าย แต่ในความเป็นจริงเรื่องของประเพณีและวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความละเอียดอ่อนอย่างยิ่ง ด้านหนึ่งของประเพณีและวัฒนธรรมเป็นมรดกของชาติที่คงอยู่ไม่แปรเปลี่ยนไปตามกาลเวลา แต่อีกด้านหนึ่งของประเพณีและวัฒนธรรมเป็นเรื่องราวของวิถีชีวิตของผู้คนที่ดำเนิน สืบทอดและเปลี่ยนแปลงได้เสมอ การค้นหา การเก็บรวบรวมสิ่งที่ เป็นเอกลักษณ์ทางประเพณีและวัฒนธรรมจึงมีความเพียรพยายามในการศึกษาเพื่อรวบรวมเอกสารหลักฐานทางประเพณีและวัฒนธรรมให้มีความถูกต้อง เหมาะสมให้ได้มากที่สุดเพื่อจะได้เผยแพร่ อนุรักษ์ ให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ (นที เมืองมา, 2554)

เชียงใหม่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานถึงกว่า 750 ปี และยังเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการที่ประชาชนหลากหลายกลุ่มมาตั้งถิ่นฐานอยู่รวมกันด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ตามแต่วัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์ทำให้เกิดประเพณีที่สำคัญตามมา รวมถึงศิลปะการแสดงเป็นอีกส่วนหนึ่งที่ยังบอกถึงความเจริญต่าง ๆ ในอดีตและยังคงรักษาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้ อันได้แก่ประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญที่ควรอนุรักษ์ คือ ประเพณีนมัสการและสงน้ำพระธาตุดอยตุง พิธีตานหาแม่ฟ้าหลวง ประเพณีปอยลูกแก้ว ประเพณีทอผ้าทันทใจ และประเพณีไหว้สาพญามังราย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่, 2555ก) ประเพณีไหว้สาพญามังราย พญามังราย เป็นกษัตริย์องค์ที่ 25 แห่งราชวงศ์ลัวจกราช พระองค์ได้ทรงสร้างบ้านแปงเมืองเชียงใหม่ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1805 โดยกำหนดดอยจอมทอง (ปัจจุบัน) ให้เป็นจุดสะดือเมืองด้วยเห็นว่าเป็นชัยภูมิที่อุดมสมบูรณ์และเหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป ดังนั้นเพื่อเป็นการระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ทางจังหวัดเชียงใหม่จึงได้จัดพิธีบวงสรวงพญามังรายขึ้นนับตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม 2526 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง โดยประกอบพิธีทำบุญบ้านเมือง พิธีสืบชะตาเมือง และพิธีบวงสรวงพญามังราย ณ พระสถูปพญามังรายวัดดอยงำเมืองและอนุสาวรีย์พญามังราย (พระธรรมราชานุวัตร, 2554) การอนุรักษ์และสืบทอดประเพณีท้องถิ่นสามารถทำได้หลากหลายวิธี

หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถสืบทอดและอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไว้ได้โดยการสืบทอดสาระการเรียนรู้ที่มีการถ่ายทอดผ่านครุภูมิปัญญาที่สามารถสร้างเป็นหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมที่จะนำไปใช้ในสถานศึกษาได้โดยมีองค์ประกอบหลักสูตรครบถ้วนตามหลักวิชาการซึ่งมีการนำหลักสูตรนี้ไปใช้อย่างแพร่หลายก็จะเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยอันมีคุณค่าให้คู่กับสังคมไทยต่อไป (กนกวรรณ งามฉวี, 2554) หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นจากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมจะสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นการเรียนรู้จากภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น ผู้เรียนแสวงหาองค์ความรู้ที่ตอบสนองกับวิถีชีวิตของตนเอง ปรับตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้เรียนจะเรียนรู้ตามสภาพจริงของตนเองสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว และชุมชนได้ (กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน, 2543)

การจะสืบทอดประเพณีไหว้สาพญามังรายจำเป็นต้องใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ในการถ่ายทอดอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายเนื่องจากการใช้หลักสูตรสาระ

การเรียนรู้เพิ่มเติม นักเรียนจะได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบจากในห้องเรียนสู่การบูรณาการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างสมดุล การเรียนรู้บูรณาการแบบองค์รวมเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลอมรวมเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ สาระหรือประสบการณ์ทั้งภายในกลุ่มสาระหรือระหว่างกลุ่มสาระอย่างกลมกลืน โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และพัฒนาผู้เรียนเป็นองค์รวมซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้ผ่านการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนที่สอดคล้องกับชีวิตจริง (อำพร เรื่องศรี, 2555) ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ กนกวรรณ งามฉวี (2554) ที่ได้พัฒนาองค์ความรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้การปั้นตุ๊กตาวาง ซึ่งครุภูมิปัญญาได้รับการถ่ายทอดจากครูผู้สอนในความกรุณาในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ถ่ายทอดโดยการวิธีการบอกเล่าความเป็นมาของตุ๊กตาวาง โดยการจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเรื่อง “การปั้นตุ๊กตาวางบ้านบางเสด็จ” เพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาตนเองและสามารถนำเอาภูมิปัญญา องค์ความรู้และทรัพยากรของท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้สูงสุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จักรพันธ์ ชันอุละ (2557) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นอำเภอแม่สาย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับภูมิปัญญา ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น และปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนรักและหวงแหน อนุรักษ์ วัฒนธรรมในท้องถิ่นของผู้เรียนและเป็นการสร้างองค์ความรู้ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้เหมาะสมและสอดคล้องผลการศึกษาของ อลงกรณ์ ไชยราช (2555) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นดินแดนแม่อาว ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นดินแดนแม่อาว เช่น ประวัติโบราณสถาน โบราณวัตถุและประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสภาพจริงเกี่ยวกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาประเพณีไหว้สาพญามังรายโดยจะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์ โดยมุ่งศึกษาองค์ความรู้เพื่อพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อสืบทอดประเพณีไหว้สาพญามังราย โดยในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เป็นการนำเอาเนื้อหาเรื่องประเพณีไหว้สาพญามังรายมาประกอบในหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน และตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของภูมิปัญญาชาวบ้านของตนและสร้างจิตสำนึกที่ร่วมแรงร่วมใจกันอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของไทยไว้ให้อยู่คู่กับสังคมและชุมชนแห่งนี้ตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
 - 3.1 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย
 - 3.2 ความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภายหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความตระหนักในประเพณีไหว้สาพญามังรายสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้ศึกษาได้แบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตแต่ละขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณีไหว้สาพญามังราย

2.2 ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้และได้มีส่วนร่วมในประเพณีไหว้สาพญามังราย จำนวน 1 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.2.1 เป็นชาวเชียงรายโดยกำเนิดที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดเชียงราย

2.2.2 มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

2.2.3 เป็นบุคคลที่มีความรู้และเคยเข้าร่วมประเพณีไหว้สาพญามังราย

3. ขอบเขตด้านประเด็นที่ศึกษา

3.1 ประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้สาพญามังราย

3.2 การประกอบพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย

3.3 การสมโภชในประเพณีไหว้สาพญามังราย

3.4 แนวทางในการถ่ายทอด และการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายให้คงอยู่

สืบต่อไปรุ่นสู่รุ่น

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มาออกแบบหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการและเหตุผล สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม ผลการเรียนรู้ โครงสร้างรายวิชา ผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้ แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล ส่วนเอกสารประกอบ หลักสูตรมี 2 ส่วน คือ คำชี้แจงการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการการเรียนรู้

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และการสอน และด้านพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม จำนวน 3 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ

2.1 สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน

2.2 เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความรู้ในเรื่องหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

การตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยนำหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ประกอบด้วย 4 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระการเรียนรู้ที่ 1 ต้นกำเนิดเมืองเชียงใหม่ สาระการเรียนรู้ที่ 2 พิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย สาระการเรียนรู้ที่ 3 การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย และสาระการเรียนรู้ที่ 4 สร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย ไปทดลองใช้เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร ได้แก่ การเปรียบเทียบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และการประเมินความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนภาษาไทยและสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2 ห้อง จำนวน 80 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4.7 แผนการเรียนภาษาไทยและสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.2 ตัวแปรตาม คือ

3.2.1 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย

3.2.2 ความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ไหว้สาพญามังราย หมายถึง กระบวนการสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ไหว้สาพญามังราย โดยมีขั้นตอน คือ 1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณีไหว้สาพญามังราย และข้อมูลสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่น 2) กำหนดหลักการและเหตุผล 3) กำหนดสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร 4) กำหนด

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม 5) กำหนดผลการเรียนรู้ 6) กำหนดโครงสร้างรายวิชา 7) กำหนดผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้ 8) กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 9) กำหนดแนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ 10) กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล 11) การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร 12) การทดลองใช้หลักสูตร

หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ไหว้สาพญามังราย หมายถึง หลักสูตรกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อมุ่งให้นักเรียนได้มีความรู้ ความตระหนัก เห็นคุณค่า และสืบทอดประเพณีไหว้สาพญามังราย ประกอบด้วย 4 สาระการเรียนรู้ ดังนี้

สาระการเรียนรู้ที่ 1 ต้นกำเนิดเมืองเชียงใหม่

1. ประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงใหม่
2. ประวัติของพญามังราย
3. ประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้สาพญามังราย

สาระการเรียนรู้ที่ 2 พิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย

1. พิธีขึ้นตัวตั้งสี่
2. พิธีบวงสรวงพญามังราย
3. พิธีตานหาพญามังรายและพิธีสักการะพระสถูป
4. พิธีทำบุญและสืบทอดประเพณีไหว้สาพญามังราย

สาระการเรียนรู้ที่ 3 การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย

1. ศิลปะการพ้อนเล็บ
2. ศิลปะการพ้อนดาบ
3. ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย
4. ศิลปะการขอพื้นเมือง

สาระการเรียนรู้ที่ 4 สร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย

1. ตระหนักคุณค่าอนุรักษ์และหวงแหนในขนบธรรมเนียม ประเพณีไหว้สาพญามังราย
2. การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

ประเพณีไหว้สาพญามังราย หมายถึง เป็นพิธีการ การระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพญามังราย เป็นกษัตริย์องค์ที่ 25 แห่งราชวงศ์ลพบุรี พระองค์ได้ทรงสร้างบ้านแปงเมืองเชียงใหม่ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1805

ข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง ข้อมูลที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตร สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ไหว้สาพญามังราย ซึ่งได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณีไหว้สาพญามังราย และข้อมูลสำคัญจาก

การสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่น ประกอบด้วยข้อมูลประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้สา
พญามังรายการประกอบพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย การสมโภชในประเพณีไหว้สา
พญามังราย และแนวทางในการถ่ายทอดและการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายให้คงอยู่สืบ
ต่อไปรุ่นสู่รุ่น

ความเหมาะสมของหลักสูตร หมายถึง คุณภาพของหลักสูตรสาระการเรียนรู้
เพิ่มเติม เรื่อง ไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ประเมินโดย
ผู้เชี่ยวชาญก่อนนำหลักสูตรไปทดลองใช้

ความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เกิดจากการทดลองใช้หลักสูตรโดยการเข้าร่วมกิจกรรม
ในหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย จำนวน 4 สาระ
การเรียนรู้ได้แก่ สาระการเรียนรู้ที่ 1 ต้นกำเนิดเมืองเชียงราย สาระการเรียนรู้ที่ 2 พิธีกรรม
ประเพณีไหว้สาพญามังราย สาระการเรียนรู้ที่ 3 การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย
และสาระการเรียนรู้ที่ 4 สร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายโดยวัด
และเปรียบเทียบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนจากแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สา
พญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย หมายถึง
การวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายภายหลังจากที่นักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เกิดจากการทดลองใช้หลักสูตรโดยการเข้าร่วมกิจกรรมในหลักสูตรสาระ
การเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย จำนวน 4 สาระการเรียนรู้ ได้แก่ สาระ
การเรียนรู้ที่ 1 ต้นกำเนิดเมืองเชียงราย สาระการเรียนรู้ที่ 2 พิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย
สาระการเรียนรู้ที่ 3 การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย และสาระการเรียนรู้ที่ 4 สร้าง
จิตสำนึกอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย โดยใช้แบบวัดความตระหนักถึงคุณค่า
การอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย จำนวน 47 ข้อ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้ทราบข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง
ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. ได้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูในจังหวัดเชียงราย

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้รับความรู้ ความตระหนัก ถึงคุณค่าประเพณีไหว้สาพญามังราย

4. เป็นแนวทางสำหรับครูในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องอื่น ๆ

ต

อ

ไ

ป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สา
พญามังรายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ประเพณีไหว้สาพญามังราย
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้สาพญามังราย
 - 1.2 ประวัติความเป็นมาจังหวัดเชียงราย
 - 1.3 ประวัติศาสตร์เมืองเชียงราย
 - 1.4 การเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัด
 - 1.5 ประวัติพญามังราย
2. แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
 - 2.1 แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
 - 2.2 ความหมายของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
 - 2.3 องค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
 - 2.4 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
 - 2.5 ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
 - 2.6 กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
 - 2.7 การนำหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมไปใช้
 - 2.8 การประเมินผลหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดการวิจัย

ประเพณีไหว้สาพญามังราย

ประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้สาพญามังราย

เนื่องในวันที่ 26 มกราคม ของทุกปี จะเป็นวันคล้ายวันที่พญามังราย หรือพ่อขุนเม็ง
รายมหาราช ได้ทรงสร้างเมืองเชียงรายไว้เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ.1805 เทศบาลนคร
เชียงราย ได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านจึงได้จัดพิธีบำเพ็ญกุศลสักการะดวง

พระวิญญูณพ่อบุญเมิ่งรายมหาราชขึ้นในวันที่ 25 มกราคม ของทุกปี ณ วัดคอกงำเมือง ในงานมีกิจกรรมทางศาสนาจัดพิธีกรรมแบบล้านนา ซึ่งประกอบไปด้วย พิธีสักการบูชาพระสถูป การสืบชะตาเมือง การทำบุญเมือง และการจัดกิจกรรมสมโภชเมือง อาทิ การฟ้อนเล็บ การฟ้อนดาบ และการตีกลองสะบัดชัย เพื่อถวายแด่องค์พ่อบุญเมิ่งรายมหาราช อีกทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทิต์ และการเคารพต่อดวงพระวิญญูณของพระองค์ท่าน โดยพี่น้องชาวเชียงราย และพี่น้องชุมชนในเขตเทศบาลจะเข้าร่วมในพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ครั้งนี้ด้วยการนำพานพุ่ม หรือพานดอกไม้เครื่องบูชาสักการะ ถวายดวงพระวิญญูณพ่อบุญเมิ่งรายมหาราช เพื่อความร่มเย็นของเมืองเชียงรายและความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตอีกด้วยนอกจากพิธีดังกล่าวแล้ว ในช่วงปลายเดือนมกราคมของทุกปี จังหวัดเชียงรายร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะมีการร่วมกันจัดงานกาชาดประจำปีของจังหวัดเชียงรายหรือที่นิยมเรียกกันว่า "งานพ่อบุญเมิ่งรายมหาราช" ซึ่งจัดขึ้นประมาณปลายเดือนมกราคมของทุกปี ภายในงานจะมีการออกร้านจัดนิทรรศการของส่วนราชการและเอกชน งานรื่นเริงต่าง ๆ การจัดจำหน่ายสินค้า อาหาร และข้าวของเครื่องใช้ ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายเป็นอย่างดี (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย, 2555ข)

ประวัติความเป็นมาจังหวัดเชียงราย

เชียงรายเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย เป็นที่ตั้งของเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ตั้งแต่ยุคก่อตั้งอาณาจักรล้านนา เช่น เมืองเชียงแสน เมืองเชียงราย เมืองเชียงของ เมืองเทิงหรือเมืองเทิง เชียงรายเดิมาก่อน "ยุคเก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง" สมัยพระเจ้ากาวิละ ชนชาติที่เป็นต้นกำเนิดของคนเชียงรายดั้งเดิม (อาจรวมถึงคนในภาคเหนือทั้งหมด) ก่อนมีแคว้นโยนกซึ่งเป็นรัฐของชาวไทยวน หรือที่เรียกว่าคนเมือง กลุ่มชาติพันธุ์ไท-กะไดหรือผู้พูดตระกูลภาษาไท-กะได ก็คือชนชาติจีนแถบมณฑลยูนนานที่อพยพลงมาตั้งรกรากนั่นเอง ได้แตกเป็นกลุ่มหลายกลุ่มชนเผ่า จึงไม่แปลกที่คนเมืองจะมีพื้นฐานรากเหง้าเป็นคนจีนยูนนาน ปัจจุบันจังหวัดเชียงรายแบ่งการปกครองออกเป็น 18 อำเภอ มีแม่น้ำกก แม่น้ำอิง และแม่น้ำโขง เป็นแม่น้ำสายสำคัญ ทำเลที่ตั้งของจังหวัดเชียงรายอยู่บริเวณรอยต่อระหว่าง 3 ประเทศ คือ ประเทศไทย ประเทศลาว และประเทศพม่า หรือรู้จักกันในนามของดินแดนสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งอดีตเป็นแหล่งผลิตฝิ่นที่สำคัญของโลก ปัจจุบัน จังหวัดเชียงรายได้รับความสนใจในฐานะประตูสู่พม่า ลาว และจีนตอนใต้ ผ่านทางหลวงเอเชียสาย 2 และทางหลวงเอเชียสาย 3

เมืองเชียงรายมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน เป็นที่ตั้งของหิรัญนครเงินยางเชียงแสน ซึ่งเป็นนครหลวงก่อนการกำเนิดอาณาจักรล้านนามี "คำเมือง" เป็นภาษาท้องถิ่น มีเอกลักษณ์

เฉพาะตัวทั้งด้านศิลปะ ประเพณีวัฒนธรรมที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในรูปแบบล้านนา ไทใหญ่ ไทเขิน และไทลื้อจากสิบสองปันนาผสมผสานกัน

ที่ตั้งจังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่ตอนเหนือสุดของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 19 องศาเหนือ ถึง 20 องศา 30 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 15 ลิปดา ถึง 100 องศา 45 ลิปดาตะวันออก

ทิศเหนือ ติดต่อกับเมืองสาตและจังหวัดท่าซี้เหล็กของรัฐฉาน ประเทศพม่า และแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว

ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงอุดมไซ ประเทศลาว

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอภูซาง อำเภอจุน อำเภอดอกคำใต้ อำเภอภูกามยาว อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา อำเภอเมืองปาน อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง และอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดกับอำเภอดอยสะเก็ด อำเภอพร้าว อำเภอไชยปราการ อำเภอฝาง และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ และเมืองสาต รัฐฉาน ประเทศพม่า

จังหวัดเชียงรายมีชายแดนติดกับประเทศพม่าประมาณ 130 กิโลเมตร และมีชายแดนติดต่อกับประเทศลาวประมาณ 180 กิโลเมตร

ประวัติศาสตร์เมืองเชียงราย

1. สมัยราชวงศ์มังราย

พงศาวดารโยนกว่า พญามังรายสร้างขึ้น ณ ที่ซึ่งเดิมเป็นเวียงไชยนาทรายณ์เมื่อ พ.ศ. 1805 และครองราชสมบัติอยู่ ณ เมืองเชียงรายจนถึง พ.ศ. 1839 จึงไปสร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้นในท้องที่ระหว่างดอยสุเทพกับแม่น้ำปิงและครองราชสมบัติอยู่ ณ เมืองเชียงใหม่จนถึง พ.ศ. 1860 ส่วนตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ระบุว่า พญามังรายทรงเสด็จตามช้างมาทางทิศตะวันออกแล้วเห็นชัยภูมิเหมาะแก่การสร้างเมืองริมฝั่งแม่น้ำกก จึงสร้างเป็นเวียงล้อมรอบดอยจอมทองไว้ในปี พ.ศ. 1805

สำหรับเมืองเชียงรายนั้น เมื่อพญามังรายย้ายไปครองราชสมบัติที่เมืองเชียงใหม่แล้ว พระราชโอรสคือ ขุนคราม หรืออีกชื่อหนึ่งว่าพญาไชยสงคราม ก็ได้ครองราชย์สมบัติสืบต่อมา นับแต่นั้นเมืองเชียงราก็ขึ้นต่อเมืองเชียงใหม่

2. สมัยล้านนาภายใต้การปกครองของพม่า

ครั้นต่อมาเมื่อล้านนาตกไปอยู่ในปกครองของพม่าในปี พ.ศ. 2101 พม่าได้ตั้งขุนนางปกครองเมืองเชียงรายเรื่อยมา หลังจากนั้น พ.ศ. 2317 เจ้ากาวิละแห่งลำปางได้สวามิภักดิ์ต่อกรุงเทพฯ ทำให้หัวเมืองล้านนาฝ่ายใต้ตกเป็นประเทศราชของสยาม ขณะที่เชียงราย

และหัวเมืองล้านนาฝ่ายเหนืออื่น ๆ ยังคงอยู่ใต้อำนาจพม่า ล้านนากลายเป็นพื้นที่แย่งชิงอำนาจระหว่างสยามกับพม่า ในช่วงเวลาดังกล่าวเมืองเชียงรายได้เริ่มร้างผู้คน ประชาชนอพยพหนีภัยสงครามไปอยู่เมืองอื่น บ้างก็ถูกกวาดต้อนลงใต้ พ.ศ. 2247 เมืองเชียงแสนฐานที่มั่นสุดท้ายของพม่าถูกกองทัพเชียงใหม่ ล่าปาง และน่าน ตีแตก เมืองเชียงรายได้จึงกลายเป็นเมืองร้างตามเมืองเชียงแสน

3. สมัยล้านนาภายใต้การปกครองของสยาม

ในปี พ.ศ. 2386 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชานุญาตให้เจ้าหลวงเชียงใหม่ฟื้นฟูเชียงรายได้เป็นส่วนหนึ่งของมณฑลพายัพ กระทั่งปี พ.ศ. 2453 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงมีประกาศกระทรวงมหาดไทย ยกฐานะเมืองเชียงรายได้เป็นเมืองจัตวามณฑลพายัพ ในปี พ.ศ. 2453 เมืองเชียงแสน เมืองเชียงรายได้ เมืองฝาง เวียงป่าเป้า เมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่สรวย อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงของ ตั้งเป็นเมืองจัตวาเรียกว่าเมืองเชียงรายได้ อยู่ในมณฑลพายัพ และจัดแบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ คือ อำเภอเมืองเชียงรายได้ อำเภอเมืองเชียงแสน อำเภอเมืองฝาง อำเภอเวียงป่าเป้า อำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่สรวย อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงของ เหมือนอย่างหัวเมืองชั้นในที่ขึ้นกับกรุงเทพมหานครทั้งปวง ภายหลังเมืองเชียงรายได้เปลี่ยนเป็นจังหวัดเชียงรายได้

การเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัด

ตั้งแต่มีการตั้งจังหวัดเชียงรายได้ อาณาเขตของจังหวัดเชียงรายได้มีการเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับโดยมีการโอนพื้นที่บางส่วนไปขึ้นกับจังหวัดข้างเคียง และโอนพื้นที่จังหวัดข้างเคียงเข้ามารวมกับจังหวัดเชียงรายได้ รวมถึงการแบ่งพื้นที่บางส่วนตั้งเป็นจังหวัดใหม่ ดังนี้

1. การโอนอำเภอเมืองฝางไปขึ้นกับจังหวัดเชียงใหม่ มีประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องโอนอำเภอเมืองฝาง จังหวัดเชียงรายได้ไปขึ้นจังหวัดเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2468 เนื่องจากความลำบากในการเดินทางติดต่อราชการ ปัจจุบันคือ อำเภอฝาง อำเภอแม่เฒ่า และอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่

2. การโอนหมู่ 7 ตำบลป่าตึง อำเภอเชียงแสน ไปขึ้นกับจังหวัดเชียงใหม่ พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัด พุทธศักราช 2479 ได้มีการโอนพื้นที่เหนือลำน้ำแมงมามในเขตตำบลป่าตึง อำเภอเชียงแสนในขณะนั้น (อำเภอแม่จันในปัจจุบัน) ไปขึ้นตำบลแม่เฒ่า อำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่ ปัจจุบันอยู่ในเขตตำบลท่าดอน อำเภอแม่เฒ่า จังหวัดเชียงใหม่

3. การโอนอำเภอปง จังหวัดน่าน มาขึ้นกับจังหวัดเชียงราย ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัดน่าน จังหวัดเชียงรายและจังหวัดแพร่ พ.ศ. 2495 ได้มีการโอนอำเภอปง จังหวัดน่าน ยกเว้น ตำบลสวด (อำเภอบ้านหลวง ในปัจจุบัน) มาขึ้นกับจังหวัดเชียงราย (สีเขียวก) และโอนตำบลสะเอียบ (สีส้ม) อำเภอปง ไปขึ้นกับอำเภอสอง จังหวัดแพร่

4. การโอนหมู่บ้านหมู่ที่ 10 ตำบลควน อำเภอปง จังหวัดเชียงราย ไปขึ้นตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน และโอนตำบลยอด อำเภอปง จังหวัดเชียงราย ไปขึ้นอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

5. ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 137 ซึ่งมีสถานะเทียบเท่าพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติซึ่งออกตามความในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2495 กำหนดให้เปลี่ยนแปลงเขตจังหวัดเชียงรายและจังหวัดน่าน โดยโอนหมู่บ้านหมู่ที่ 10 ตำบลควน อำเภอปง จังหวัดเชียงราย ไปขึ้นตำบลป่าคา อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน และโอนตำบลยอด อำเภอปง จังหวัดเชียงราย ไปขึ้นอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

6. การแบ่งพื้นที่บางส่วนตั้งเป็นจังหวัดพะเยา เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2520 ได้แบ่งแยกพื้นที่บางส่วนทางตอนใต้ของจังหวัดจัดตั้งขึ้นเป็นจังหวัดพะเยา (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย, 2555ก)

ประวัติพญาเมืองราย

พญาเมืองรายเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 25 แห่งหิรัญนครเงินยางเชียงราวเมื่อ พ.ศ. 1804 และต่อมาทรงสร้างอาณาจักรล้านนาเมื่อ พ.ศ. 1839 จึงเป็นปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรดังกล่าวด้วย (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย, 2555ข)

1. พระนาม

พระนาม "เมืองราย" นั้นปรากฏในศิลาจารึก ตำนาน และเอกสารดั้งเดิมทุกชนิดมีแต่พงศาวดารโยนกที่พระยาประชากิจกรจักร์ (แช่ม บุนนาค) เรียบเรียงขึ้นในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และเอกสารในสมัยหลัง ๆ ซึ่งอ้างอิงพงศาวดารโยนกที่ออกพระนามว่า "เมืองราย" ประเสริฐ ณ นคร ราชบัณฑิต กล่าวว่า "เมืองราย" เป็นการเขียนที่ผิดอย่างไรก็ดี มีสถานที่หลายแห่งใช้ชื่อว่า "เมืองราย" ไปแล้ว เช่น ตำบลเมืองราย อำเภอพญาเมืองราย โรงเรียนเมืองรายมหาวิทยาลัยราชภัฏ และค่ายเมืองรายทหารในจังหวัดเชียงราย กับทั้งวัดพระเจ้าเมืองราย ในจังหวัดเชียงใหม่ มีการสันนิษฐานว่า ที่พงศาวดารโยนกเรียก "เมืองราย" เป็นกุศโลบายทางการเมืองของรัฐบาลสยามในสมัยนั้น เพราะเมื่ออังกฤษได้พม่าเป็นอาณานิคมแล้วก็หมายจะยึดดินแดนล้านนาด้วย โดยใช้เหตุผลว่า ล้านนาเป็นเมืองขึ้นพม่า เมื่อพม่าเมืองแม่เป็นของอังกฤษแล้ว ล้านนาเมืองลูกย่อมเป็นของอังกฤษตามกันด้วย แม้ปฐมกษัตริย์

แห่งอาณาจักรล้านนายังมีพระนามว่า "มังราย" ซึ่งน่าจะบ่งบอกว่าล้านนาเป็นของพม่ามาแต่เดิมแล้ว ("มัง" เป็นคำนำหน้าชื่อชายพม่าชนชั้นสูง เพี้ยนมาจากคำว่า "มิน" เช่น มังมหานรธา, มังสามเกียด ฯลฯ) รัฐบาลสยามจึงแต่งประวัติศาสตร์ล้านนาโดยจงใจแก้ "มังราย" เป็น "เม็งราย" และประวัติศาสตร์ดังกล่าวก็ได้รับความนิยมจนมีการอ้างถึงสืบ ๆ มา (ประเสริฐ ญ นคร, 2534)

2. พระราชกำเนิด

พระองค์เป็นพระราชโอรสของลาวเมง พระมหากษัตริย์แห่งหิรัญนครเงินยางเชียงรากับนางเทพคำขาย พระราชธิดาของท้าวรุ่งแก่นชาย พระมหากษัตริย์แห่งเมืองเชียงรุ่งสิบสองพันนาทรงเป็นพระสหายกับ พ่อขุนรามคำแหง และพญาเงี้ยวเมือง เมื่อพ่อขุนรามคำแหงได้เป็นชู้กับพระนางอ้วเชียงแสน พระมเหสีของพญาเงี้ยวเมือง พญามังรายก็ได้ช่วยตัดสินคดีความให้ และร่วมสาบานเป็นพระสหายกันที่ริมแม่น้ำอิง

3. การรวบรวมแผ่นดิน

การผนวกหัวเมืองเมื่อเสวยราชย์สืบจากพระราชบิดาใน พ.ศ. 1804 แล้ว พญามังรายหมายพระทัยจะสร้างพระราชอาณาจักรใหม่ จึงทรงรวบรวมหัวเมืองต่าง ๆ ที่ดำรงตนเป็นอิสระให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยทรงเริ่มพระราชภารกิจนี้ในหัวเมืองฝ่ายเหนือก่อนแล้วขยายมาฝ่ายใต้

ในช่วงนั้นได้ทรงสร้างเมืองเชียงรายเป็นเมืองหลวงใหม่เมื่อ พ.ศ. 1805 และทรงสร้างเมืองฝางเมื่อ พ.ศ. 1816, เมืองชะแวง ทางตะวันออกเฉียงเหนือของลำพูน เมื่อ พ.ศ. 1826 และเวียงกุมกาม ซึ่งบัดนี้อยู่คาบอำเภอเมืองเชียงใหม่และอำเภอสарภักดิ์ จังหวัดเชียงใหม่เมื่อ พ.ศ. 1829 เมื่อสร้างเมืองใหม่แต่ละครั้ง พญามังรายจะประทับอยู่ที่เมืองนั้น ๆ เสมอ ประเสริฐ ญ นคร สันนิษฐานว่า "...คงมีพระประสงค์ที่จะสร้างชุมชนขึ้นใหม่ เพื่อรวบรวมผู้คนที่จะจัดกระจายกันอยู่ให้มาตั้งเป็นเมืองใหม่ขึ้น ในขณะเดียวกัน ก็ทรงแสวงหาชัยภูมิที่เหมาะสมจะเป็นเมืองหลวงถาวรของพระองค์ต่อไป"

นอกจากนี้ ยังทรงตีได้เมืองมอบ เมืองไร่ และเมืองเชียงคำ จึงมีหัวเมืองหลายแห่งมาขออ่อนน้อมเป็นเมืองขึ้น เช่น เมืองร้าง ต่อมาจึงเสด็จไปเอาเมืองเชียงของได้ใน พ.ศ. 1812 และเมืองเซริงใน พ.ศ. 1818 (ประเสริฐ ญ นคร, 2534)

4. การได้เมืองหริภุญไชย

พญามังรายมีพระราชประสงค์จะได้เมืองหริภุญไชย (ลำพูน) เพราะเป็นเมืองมั่งคั่งเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างประเทศ ธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ทั้งยังมีทางน้ำติดต่อถึงเมืองละโว้

และเมืองอโยธยาด้วย ทรงพระดำริแล้วก็ทรงให้ข้าราชการคนหนึ่งชื่อ อ้ายฟ้า ปลอมปนเข้าไป เป็นไส้ศึกในเมืองทริภุญไชย ขณะนั้น เมืองทริภุญไชยมีพญาญี่บาเป็นพระมหากษัตริย์ อ้ายฟ้า จึงทำให้ชาวทริภุญไชยไม่พอใจพญาญี่บา โดยเกณฑ์พวกเขาไปขุดเหมืองในฤดูร้อนเพื่อถาย แม่น้ำปิงมาสู่แม่น้ำกวงเป็นระยะทางสามสิบหกกิโลเมตร ปัจจุบันเหมืองดังกล่าวก็ยังมีและยัง ใช้ได้ดีอยู่ด้วยอ้ายฟ้าดำเนินแผนต่ออีกโดยตัดไม้ซุงลากผ่านที่นาของชาวบ้านในหนานาทำให้ ชาวเสียหายเป็นอันมาก โดยอ้ายฟ้าแจ้งประชชนว่าพญาญี่บาจะทรงสร้างพระราชวังใหม่ อ้ายฟ้าบ่อนทำลายเมืองทริภุญไชยอยู่นานเกือบเจ็ดปี ชาวทริภุญไชยจึงเอาใจออกห่างพญา ญี่บาเต็มที เมื่อพญามังรายทรงกรีธาทัพมายึดเมือง ชาวเมืองก็ให้ความร่วมมือแก่พระองค์เป็น อย่างดี พระองค์ทรงได้เมืองไปโดยง่ายเมื่อ พ.ศ. 1824 แต่ชินกาลมาลีปกรณ์ว่าเป็น พ.ศ. 1835 ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ ประเสริฐ ฐ นคร (2534)

5. การสถาปนาอาณาจักรล้านนา

เมื่อพญามังรายทรงได้เมืองทริภุญไชยแล้ว ขุนคราม พระราชบุตรพระองค์ที่สอง ของพญามังราย ก็ตีนครเขลางค์ (ลำปาง) ได้ใน พ.ศ. 1839 ในปีนั้นเอง ทรงสถาปนา อาณาจักรล้านนาขึ้นที่เมืองเชียงใหม่ พระราชทานนามเมืองเชียงใหม่ว่า “นพบุรีศรีนครพิงค์ เชียงใหม่” และโปรดให้เป็นเมืองหลวงของอาณาจักรใหม่นั้น ในกรณีนี้ นับเป็นการสถาปนา ราชวงศ์ใหม่ขึ้นโดยปริยาย ซึ่งนักประวัติศาสตร์ชานานชื่อตามพระนามพระองค์ว่า ราชวงศ์มังราย และพญามังรายก็ทรงชื่อว่าเป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์และอาณาจักรทั้งสองด้วย

อาณาเขตของล้านนาในรัชกาลพญามังรายนั้น ทางเหนือถึงเชียงรุ่งและเชียงตุง ตะวันออกถึงน้ำโขง แต่ไม่รวมเมืองพะเยา เมืองน่าน และเมืองแพร่ ทิศใต้ถึงนครเขลางค์ และตะวันตกถึงอาณาจักรพุกาม (พม่าและมอญ)

6. การได้อาณาจักรพุกาม

พงศาวดารโยนก ของพระยาประชากิจกรจักร (แช่ม บุนนาค) ว่าใน พ.ศ. 1833 อาณาจักรพุกามขอเป็นเมืองขึ้นของพระองค์ พญามังรายจึงเสด็จไปเยือนพุกาม และเมื่อนิวัติ ก็ทรงนำช่างฆ้อง ช่างหล่อ ช่างเหล็ก และช่างฝีมืออื่น ๆ กลับมาด้วย แล้วก็โปรดให้ช่างทอง ไปประจำที่เมืองเชียงตุงแต่เรื่องดังกล่าวไม่ปรากฏในชินกาลมาลีปกรณ์ นอกจากนี้ ประเสริฐ ฐ นคร แสดงความเห็น ว่า ถ้าเกิดขึ้นจริงควรเป็น พ.ศ. 1843 มากกว่า 1833 เพราะมอญอยู่ใน อาณัติของอาณาจักรสุโขทัยภายใต้การปกครองของพ่อขุนรามคำแหงมหาราชซึ่งสวรรคตเมื่อ พ.ศ. 1841 มอญจะแยกตัวไปหานายใหม่ได้ก็ควรหลัง พ.ศ. 1841 นอกจากนี้ บันทึกของจีน และไห่ลือระบุว่า พญามังรายทรงเคยยกทัพไปตีเมืองเชียงรุ่งและอาณาจักรพุกามบางส่วนใน พ.ศ. 1840 และสิบสองพันนาใน พ.ศ. 1844 กับทั้งว่า จีนเคยยกลงมาตีอาณาจักรล้านนา

แต่พ่ายกลับไปด้วย

7. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

พญามังรายทรงมีสัมพันธ์ไมตรีกับพญางำเมือง พระมหากษัตริย์แห่งแคว้นพะเยา และพ่อขุนรามคำแหงมหาราช พระมหากษัตริย์แห่งอาณาจักรสุโขทัย โดยทั้งสามพระองค์เป็นพระสหายร่วมสาบานกันด้วยเมื่อพญามังรายจะทรงสถาปนาอาณาจักรล้านนาที่เมืองเชียงใหม่ นั้น ก็ได้ทรงปรึกษากับพระสหายทั้งสอง พ่อขุนรามคำแหงมหาราชทรงแนะนำว่า ควรลดขนาดเมืองลดครึ่งหนึ่ง จากเดิมวางผังให้ยาวด้านละสองพันวา เพราะเมื่อเกิดศึกสงครามในอนาคต ผู้คนที่ไม่มากพอจะไม่อาจปกป้องรักษาบ้านเมืองที่กว้างขวางถึงเพียงนั้นได้ และพญามังรายทรงเห็นชอบด้วยมิตรภาพระหว่างพระมหากษัตริย์ทั้งสามพระองค์นี้ ทำให้แต่ละพระองค์ทรงสามารถขยายดินแดนไปได้โดยไม่ต้องทรงพะวงหน้าพะวงหลัง

8. การปกครอง

ในการปกครองบ้านเมือง พญามังรายทรงอาศัยประมวลกฎหมายที่เรียก “วินิจฉัยมังราย” หรือ “มังรายศาสตร์” ซึ่งเป็นราชศาสตร์ (พระราชบัญญัติประกอบพระธรรมนูญ) อันกลั่นกรองมาจากคำวินิจฉัยที่พระมหากษัตริย์มีไว้ แล้วประมวลเข้าเป็นหมวดเป็นหมู่ ในรัชกาลพญามังราย วินิจฉัยมังรายมีเพียงยี่สิบสองมาตรา ประกอบด้วย เรื่องการหนีศึกความชอบในสงคราม หน้าที่ของไพร่ในอันที่จะต้องเข้าเวรมาทำงานหลวงสิบวัน กลับบ้านไปทำไรไถนาสิบวัน สลับกันไป และเรื่องที่ดิน ภายหลังมีการแก้ไขเพิ่มเติมจนยาวขึ้นอีกสิบเท่า

วินิจฉัยมังรายฉบับเก่าแก่ที่สุดหลงเหลือมาถึงปัจจุบันเพียงฉบับเดียวคือ ที่พบ ณ วัดเส้าให้ คัดลอกเอาไว้เมื่อ พ.ศ. 2342 และต่อมาราชบัณฑิตยสถานแปลเป็นภาษาปัจจุบันเมื่อ พ.ศ. 2514

อนึ่ง พญามังรายทรงให้ช่างก่อเจดีย์กู่คำ ณ วัดเจดีย์เหลี่ยม เวียงกุมกาม พญามังรายยังโปรดให้นายช่างชื่อ การโถม สร้างอารามพระอาหารขึ้นที่เมืองน่าน กับทั้งทรงสร้างพระพุทธรูปมหาปฏิมากรห้าพระองค์ สูงใหญ่เท่าพระวรกายของพระองค์ ตลอดจนมหาวิหารและเจดีย์อีกเป็นมากไว้ที่วัดดังกล่าวด้วย นายช่างการโถมปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นที่พอพระราชหฤทัย จึงโปรดให้เขาไปครองเมืองร้อย (ต่อมาสถาปนาเป็นเมืองเชียงแสน) และพระราชทานนามวัดนั้นว่า “วัดการโถม” (ปัจจุบันคือ วัดช้างค้ำ จังหวัดเชียงใหม่)

9. พระราชวงศ์

พญามังรายมีพระราชบุตรเท่าใดไม่ปรากฏชัด แต่ปรากฏว่า พระราชบุตรพระองค์หัวปี พระนามว่า ขุนเครื่อง นั้น ทรงให้ไปครองเมืองเชียงราย แต่ภายหลังคิดขบถ จึงทรงให้คนไปฆ่าทิ้งเสีย พระราชบุตรพระองค์ที่สอง คือ ขุนคราม ผู้ตีได้นครเขลางค์ดังกล่าวข้างต้น

และพระองค์ที่สาม คือ ขุนศรีพร โปรตให้กินเมืองพร้าว แต่ต่อมาถูกพระองค์นเรศวรไปเมือง
กองไต และชาวไทยใหญ่พากันสร้างเมืองใหม่ให้ขุนศรีพรปกครองแทน

10. สวรรคต

พญามังรายทรงต้องอสณิบัติถึงแก่พระชนมชีพกลางเมืองเชียงใหม่ใน พ.ศ.
1854 สิริพระชนม์เจ็ดสิบสามพรรษา และพญาไชยสงครามเสวยราชย์สืบมาพันรัชกาลพญามังราย
แล้วราชวงศ์มังรายครอบครองอาณาจักรล้านนาเป็นเอกราชอยู่ระยะหนึ่งโดยเคยขยายอาณา
บริเวณมาครอบคลุมเมืองพะเยา น่าน ตาก แพร่ สวรรคโลก และสุโขทัยด้วย กระทั่ง พ.ศ.
2101 ถูกพม่าตีแตกแล้วก็กลายเป็นเมืองขึ้นพม่าบ้าง เป็นอิสระบ้าง และเป็นเมืองขึ้นกรุงศรี
อยุธยาบ้าง สลับกันไปดังนี้เป็นเวลาสองร้อยปี จนร่วมมือกับอาณาจักรรัตนโกสินทร์ขับพม่า
ออกจากดินแดนได้อย่างสิ้นเชิงและเข้ารวมเป็นประเทศไทยในปัจจุบัน (อินทร์ สุใจ, 2558)

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

ในปัจจุบันมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ให้มีส่วนร่วมคิด ร่วม
ตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง ซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายในท้องถิ่นและอาศัย
องค์ประกอบปัจจัยเกื้อหนุนต่าง ๆ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมี
ประสิทธิภาพสูงสุดโดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายและเกณฑ์ในการพัฒนาสาระ
การเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถอันเป็นพื้นฐานจำเป็นในท้องถิ่นและโลก
ปัจจุบัน กรอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เป็นสาระสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้
ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเห็นแนวทางในการจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษาสู่การเรียนรู้ท้องถิ่น รวมทั้งการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้อง
กับสภาพและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น สายหยุด ภูบุญ (2559) กล่าวว่า การพัฒนา
หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันคือ หลักสูตรที่ใช้ใน
การจัดการเรียนการสอนในระดับสถานศึกษาคือ หลักสูตรสถานศึกษา สิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้
เกี่ยวกับท้องถิ่นสามารถสอดแทรกเข้าไปในรายวิชาพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ หรือหาก
สถานศึกษาเห็นว่าสิ่งสำคัญที่ต้องการจะเน้นและแยกสอนเป็นการเฉพาะ เพื่ออนุรักษ์
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็สามารถเปิดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นลักษณะใดก็อยู่ใน
หลักสูตรสถานศึกษาทั้งสิ้น มิใช่แยกเป็นหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรสาระการเรียนรู้
เพิ่มเติม จากกันการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของท้องถิ่น เป็นความจำเป็นใน
การคงไว้ของวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ซึ่งหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม จะต้อง
มีวัฒนธรรมของตนเองในแต่ละท้องถิ่นบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการดำรง

คงอยู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้น ๆ สืบไป

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) มาตรา 27 วรรคหนึ่ง กำหนดให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ส่วนในวรรคที่สองได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ตามวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา ในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ เมื่อวิเคราะห์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 27 และหลักภูมิสังคมแล้วทำให้เห็นว่าหลักสูตรสถานศึกษา คือ หลักสูตรสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยเหตุผลต่อไปนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2558)

1. สถานศึกษาตั้งอยู่ในชุมชนที่มีบริบททางสังคม วัฒนธรรมที่แตกต่างกันแต่ละพื้นที่ ของท้องถิ่น

2. หลักสูตรสถานศึกษา ได้ปรับสาระหลักสูตรแกนกลางให้เหมาะสมกับแต่ละ ท้องถิ่นรวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุง พ.ศ. 2545 มาตรา 27 วรรคที่ 2

3. หลักสูตรสถานศึกษาจึงมีลักษณะความเป็นท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์และความ หลากหลาย แต่มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันคือ คุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด โดยหลักสูตรแกนกลาง หรือเรียกว่าหลายเส้นทางเป้าหมายเดียวกัน

4. การจัดทำสาระเพิ่มเติมของหลักสูตรสถานศึกษาสะท้อนจุดเน้นของแต่ละท้องถิ่น เกี่ยวกับภูมิปัญญา การอาชีพ สภาวะแวดล้อมที่ต้องการอนุรักษ์และพัฒนา

แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

อุดม เชยกิจวงศ์ (2545) ได้กล่าวว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เป็นหลักสูตร ที่ตอบสนองชีวิตจริงที่เป็นปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การเตรียมอนาคต รวมทั้งความเข้าใจในเรื่องของ ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อการ แก้ปัญหาได้เสนอแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมไว้ ดังนี้

1. พื้นฐานของชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมไทย

1.1 ชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของผู้เรียน ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน ที่ได้จากการสำรวจจะตอบสนองต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน และแสวงหาความรู้ ของผู้เรียนที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชุมชนที่ผู้เรียนอาศัยอยู่

1.2 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชีวิตมนุษย์จะเติบโตในลักษณะองค์รวมได้ต้อง

เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เขาอาศัยอยู่ รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างมีคุณค่าและมีมีความสุข

2. พื้นฐานทางของพุทธศาสนา ประกอบด้วย

2.1 อธิปไตยปัจเจกตา หลักพุทธศาสนาเชื่อว่าเพราะมีสิ่งนี้ สิ่งนั้นจึงตามมา หรือเมื่อมีอย่างนี้แล้ว อย่างนั้นจะตามมาทุกอย่างมีความเกี่ยวข้องร้อยรัดกันไป (Interdependent) ไม่เป็นอิสระโดดเดี่ยวแต่จะเป็นไปในลักษณะของวิทยาการ (Interdisciplinary) และเป็นองค์รวม ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจะเน้นการจัดการในลักษณะของการบูรณาการการเรียนรู้อัจฉริยะ

2.2 เชื่อว่าทุกสิ่งมาจากเหตุ การเรียนการสอนควรให้สาเหตุว่าทำไมจึงเป็นอย่างนี้ จะทำให้ทราบสาเหตุที่แท้จริงแล้วจะทำให้รู้ว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร ดังนั้นการเรียนการสอนจะต้องให้คนได้เรียนรู้การหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้น

2.3 อริยสัจสี่ (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้อื่นๆ ให้สอดคล้องกับชีวิตของผู้เรียนและชุมชน ต้องเริ่มจากปัญหา (ทุกข์) หาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาให้ได้เพื่อกำหนดทางแก้ไขปัญหาได้ตรงและสอดคล้องกัน และเมื่อได้ทราบสาเหตุของปัญหาแล้ว ต่อไปคือหาวิธีแก้ (มรรค) เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาที่ดีหรือการดับทุกข์ (นิโรธ) ที่ส่งผลให้พ้นทุกข์และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. หลักการเรียนรู้อื่นๆ โดยเน้นหลักการต่อไปนี้

3.1 การเรียนรู้อื่นๆแบบองค์รวม หรือแบบสหวิทยาการ การเรียนการสอนแบบแยกส่วนบางครั้งอาจใช้ได้บางจุด แต่การสอนแบบองค์รวมจะเหมาะสมกับชีวิตจริงมากกว่า

3.2 การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยแท้จริงผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกันนั้น เมื่อพิจารณาแล้วจะพบผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความคิด และทักษะในการดำรงชีวิตอย่างมาก ถือเป็นภูมิปัญญาเริ่มต้นของชีวิตจริง ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนในชุมชนจึงเน้นปัญหาด้านต่าง ๆ รวมทั้งตัวผู้เรียนด้วยที่สามารถนำมาใช้เพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้อื่นๆของผู้เรียน โดยเฉพาะหลักสูตรสาระการเรียนรู้อื่นๆเพิ่มเติม ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาความเป็นอยู่ของผู้เรียนที่อยู่ในชุมชน

3.3 พื้นฐานของทฤษฎีเชิงระบบ (Systems Approach) “ระบบ” คือ การนำเอาองค์ประกอบหลาย ๆ ส่วนมาสอดคล้องประสานกันอย่างมีความสอดคล้องสัมพันธ์ต่อเนื่องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน จนเกิดสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ องค์ประกอบที่สำคัญของระบบ ได้แก่ การระบุปัญหาที่แท้จริง กำหนดความต้องการที่เป็นรูปธรรม การกำหนดวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกัน การกำหนดเนื้อหาและการดำเนินการที่เหมาะสมมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การดำเนินการจริง การประเมินผลส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งของ

ระบบ คือ มีการตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับว่าการดำเนินการแต่ละขั้นตอนนั้นมีความต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ต่อเนื่องเป็นผลกันและกัน การพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมโดยวิธีของทฤษฎีเชิงระบบ จึงพัฒนาตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ปัญหา (แท้) คือปัญหาที่มาจากเหตุ

3.3.2 ความต้องการ (ที่เป็นรูปธรรม)

3.3.3 หัวข้อเนื้อหา (ที่เป็นรูปธรรม)

3.3.4 สาระสำคัญ

3.3.5 วัตถุประสงค์

3.3.6 กระบวนการเรียนรู้ที่ครอบคลุม I-P-O (Input-Process-Output)

3.3.7 สื่อการเรียนการสอน

3.3.8 การประเมินผล

3.4 ผู้เรียนเป็นสำคัญ การดำเนินชีวิตของผู้เรียนจะมีการคลุกคลีกับสภาพของสังคมที่แตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนจึงจะต้องใช้เทคนิคและกระบวนการโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นหลัก ให้ผู้เรียนจากสภาพชีวิตความเป็นอยู่หรือความต้องการของเขาผสมผสานกับทฤษฎีความรู้เพิ่มเติมในลักษณะของการบูรณาการ ไม่แยกแยะความรู้สึกเป็นส่วน ๆ เพื่อให้กลมกลืนกับการดำเนินชีวิต จนผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเองได้ที่สามารถนำไปใช้จริงกับชีวิตของเขาเอง

4. การศึกษาตลอดชีวิต หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมถือเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งผลให้คนสามารถจัดการกับชีวิตของเขาด้วยตนเอง ให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

5. การขยายผลและการประยุกต์ความรู้ไปใช้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ครบตามวิธีการของทฤษฎีเชิงระบบ คือ

ขั้นที่ 1 เป็นการแสวงหาและถ่ายทอดความรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนและครู Input (I)

ขั้นที่ 2 เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปขยายผล หรือไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง Process (P)

ขั้นที่ 3 เป็นการแสดงผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของการนำความรู้ไปขยายผล หรือประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง Output (O)

6. ทฤษฎีการสร้างปัญญา (Constructivism) คนเรียนรู้จากความรู้ที่สร้างขึ้นมา โดยตรงเปรียบเทียบข้อมูลใหม่กับประสบการณ์เดิม แล้วสร้างประสบการณ์หรือความรู้ใหม่

ต่อไปเรื่อย ๆ จนเกิดปัญญา ลำดับขั้นของการเรียนรู้เริ่มต้นจากการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน และประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่เรื่อยนั้น ๆ ถือได้ว่าผู้เรียนมีข้อมูล (Data) ในเรื่องนั้น ๆ เมื่อผู้เรียนได้นำข้อมูลที่มีอยู่มาใช้ อาจจะเป็นโดยการกระทำด้วยตนเองหรือมีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกับกลุ่มผู้ร่วมงานผู้เรียนก็จะได้รับประสบการณ์ใหม่ และหากผู้เรียนมีการนำประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับไปจัดหมวดหมู่ หรือจัดกลุ่มร่วมกับที่มีอยู่แล้ว มีการจัดระบบเป็นข้อมูลใหม่ถือได้ว่าขั้นนี้ผู้เรียนมีสาระของเนื้อหาประสบการณ์ (Information) ถ้าเปรียบกับการเรียนการสอนแล้วในขั้นนี้ผู้เรียนเกิดการเรียนที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ ในเรื่องนั้น ๆ มาใช้ และเมื่อผู้เรียนได้นำข้อมูลความรู้ที่มีอยู่ไปวิเคราะห์ แยกแยะ และสรุปสร้างเป็นความรู้ใหม่ โดยการปรับหรือประยุกต์ให้เหมาะสมเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้และมีการใช้อยู่บ่อย ๆ ผู้เรียนจะเกิดความรู้ความเข้าใจ (Knowledge) และหากผู้เรียนได้นำความรู้ในขั้นนี้ไปใช้บ่อย ๆ ทดลองทำไปเรื่อย ๆ จากสถานการณ์หนึ่งไปสู่สถานการณ์หนึ่ง จนเกิดเป็นแนวทางใหม่ที่คิดค้นได้ด้วยตนเองผู้เรียนก็จะเกิดปัญญา (Wisdom) ซึ่งเป็นปัญญาที่เกิดจากผู้เรียนเอง

7. การบูรณาการ เน้นการบูรณาการความรู้สู่การนำไปใช้ในชีวิตจริงการจัดการเรียนการสอนควรจัดให้เกิดความสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้และการทำงานหรือชีวิตของผู้เรียน เนื้อหาการเรียนการสอนจึงเป็นเรื่องราวที่เป็นชีวิตจริงของผู้เรียนที่เรียนแล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

8. เน้นการต่อยอดความคิดมากกว่าการถ่ายทอดความรู้เพียงอย่างเดียว มนุษย์ถ้าคิดได้ คิดเป็น ก็จะสามารถแสวงหาความรู้ได้ มนุษย์จะแสวงหาความรู้ต้องผ่านกระบวนการการเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติจริง (Learning is Doing) หลาย ๆ กระบวนการจึงทำให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น รวมทั้งสามารถปรับตัวให้เหมาะสมในยุคข้อมูลข่าวสาร และสังคมแห่งการเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารข้อมูลในการประกอบวิชาชีพหรือการแข่งขันอันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

นิคม ชมภูหอง (2545) กล่าวว่า สาเหตุที่ต้องมีหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เพราะการจัดการศึกษาที่ผ่านมา นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพสังคม เศรษฐกิจของท้องถิ่นน้อยแต่ต้องไปเรียนเรื่องไกลตัว ทำให้นักเรียนไม่รู้จักตนเองไม่รู้จักชีวิตไม่เข้าใจและไม่มีความรู้ลึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวตัวเอง ทั้งไม่สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีได้

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมมาจากการคำนึงถึง การที่นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนนั้น ๆ โดยอาศัยพื้นฐานของชีวิต

ประเพณี และวัฒนธรรมไทย การดำรงชีวิตให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ความหมายของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรของถิ่นวาทะหมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาหรือหน่วยงาน และบุคคลในท้องถิ่นจัดให้แก่ผู้เรียนตาม สภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ

อุดม เขยกีวงศ์ (2545) กล่าวว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมหมายถึง หลักสูตร ที่สถานศึกษา หรือครู หรือผู้เรียนร่วมกันพัฒนาขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้นำไปใช้ใน ชีวิตจริง เรียนแล้วเกิดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอย่างมี ความสุข

บุญชม ศรีสะอาด (2546) ก็ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรระดับท้องถิ่นว่าเป็น หลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนนั้นสาระการเรียนรู้จะสอดคล้องของ สัมพันธ์กับท้องถิ่นมุ่งการเรียนรู้ที่จะนำไปใช้ได้จริงในชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้ให้ความหมายสาระ การเรียนรู้ท้องถิ่นว่าหมายถึง รายละเอียดของข้อมูลสารสนเทศ รวมทั้งเนื้อหาองค์ความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจสังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ตลอดจนสภาพปัญหาและสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอด พัฒนาในชุมชนและสังคมนั้น ๆ ที่สถานศึกษากำหนดให้มีการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตน

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม หมายถึง หลักสูตรที่สร้างขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน วัฒนธรรม เอกลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น รวมทั้งปัญหาและความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้น ๆ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร

นิธิโรจน์ เกษมีฤทธิ์ขจร (2558) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรสาระการเรียนรู้ เพิ่มเติมหมายถึง สาระการเรียนรู้หรือรายวิชาเพิ่มเติมที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อตอบสนอง ความสนใจและความต้องการของผู้เรียนหรือชุมชนโดยให้สอดคล้องกับลักษณะของท้องถิ่น มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและจุดเน้นที่แตกต่างกัน ตามบริบทของชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนและปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2558) กล่าวว่า หลักสูตรสถานศึกษาหมายถึง หลักสูตรที่เกิดจากการวางแผนร่วมกันของบุคลากรภายในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาและบุคลากรในชุมชน การออกแบบหลักสูตรมีความครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษาการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายของคุณภาพการศึกษาอันเป็นแนวทางการจัดกระบวนการเรียนการสอนซึ่งเป็นมวลประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนตามศักยภาพของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับคำกุญแจ (keyword) ภูมิสังคม หลักสูตรสถานศึกษาจะต้องสอดคล้องกับความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่

สายหยุด ภูปยุ (2559) ให้ความหมายหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมหมายถึง หลักสูตรที่สร้างขึ้นหรือการพัฒนามาจากหลักสูตรแกนกลางโดยการปรับ ขยาย เพิ่ม หรือสร้างหลักสูตรย่อยขึ้นมาโดยมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เรื่องราวของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของตน ทำให้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่า สำนึกรักผูกพันกับท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ ถิ่นฐานบ้านเกิด เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน มีโอกาสเรียนรู้อาชีพ และวัฒนธรรมในท้องถิ่น สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนสามารถแก้ปัญหา พัฒนาชีวิต อาชีพ ครอบครัวยุ และสังคมของตนเองได้ตามควรแก่ฐานะ

ดังนั้นสรุปได้ว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมคือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และเนื้อหาสาระให้กับผู้เรียนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงทางสังคม วัฒนธรรมและตอบสนองของความต้องการของผู้เรียนและของท้องถิ่นนั้น

องค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

บุญชม ศรีสะอาด (2546) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 องค์ประกอบ คือ

1. จุดประสงค์
2. สาระความรู้ประสบการณ์
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. การประเมินผล

องค์ประกอบที่เต็มรูปของหลักสูตรมีมากกว่า 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่เพิ่มอื่น ๆ ได้แก่ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง มาตรฐานการเรียนรู้ การประกันคุณภาพของ

หลักสูตรและสื่อการเรียน

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญ คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Aims)
2. เนื้อหา (Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implement)
4. การประเมินผลหลักสูตร (Evaluation)

ชวลิต ชูกำแพง (2551) กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่เป็นพื้นฐานของหลักสูตรจะต้องประกอบไปด้วย 3 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. ขอบข่ายเนื้อหาของหลักสูตร
3. ความสัมพันธ์กับเวลาในหลักสูตร

จุไรศิริ ชูรักษ์ (2556) ได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรตามที่นักพัฒนาหลักสูตรและนักการศึกษาได้กำหนดไว้ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตร 4 ประการ คือ

1. จุดมุ่งหมาย (Objective) คือ สิ่งที่หลักสูตรต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากที่จบหลักสูตรไปแล้ว หรืออาจกล่าวว่าเป็นความคาดหวังของหลักสูตรก็ได้

2. เนื้อหา (Contents) คือ สิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้

3. การกำหนดหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation) คือ การนำเอกสารหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติจริง

4. การประเมินผล (Evaluation) คือ การตรวจสอบว่าหลักสูตรนั้นบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล (2558) กล่าวว่า องค์ประกอบหลักของสถานศึกษาประกอบด้วย

1. วิสัยทัศน์
2. พันธกิจ
3. จุดหมาย
4. สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน (เป็นทักษะหลักในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต)
5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ การรู้จักคิด คุณธรรม

จริยธรรม ทักษะทางสังคมและจิตอาสา

6. โครงสร้างเวลาเรียน

7. คำอธิบายสาระการเรียนรู้

8. การจัดการเรียนรู้

9. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

10. การวัดและประเมินผล

11. ภาคผนวก ได้แก่ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ และคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา/คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2559) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนว่าเป็นพันธกิจหรือภาระหน้าที่ที่สถานศึกษาและชุมชนร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัยโดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ เป้าหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เพื่อให้ครูทุกคนนำไปออกแบบการเรียนการสอนมีการวางแผนร่วมกันทั้งสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้านของสถานศึกษา

Good and Kappa (1973) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดขึ้นได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุงและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอนวัสดุอุปกรณ์ วิธีสอนรวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึง การแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิมเป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนใหม่

Taba (1962) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การเปลี่ยนแปลงและการปรับปรุงหลักสูตรเดิมให้ได้ผลดียิ่งขึ้นทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชาการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายอันใหม่ที่ได้อ้างไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบหรือเปลี่ยนแปลงทั้งหมดตั้งแต่จุดมุ่งหมายและวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบทางด้านความคิดและความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตรหมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวความคิดพื้นฐานหรือรูปแบบของหลักสูตร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2559) ได้สรุปความหมายการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาคือ แผนประสบการณ์หรือแผนการจัดการเรียนการสอนที่เกิดจากการตัดสินใจร่วมกันระหว่างบุคลากรทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียน เพื่อกำหนดการเรียนรู้ของนักเรียน มีการวางแผน

นำไปใช้และประเมินผลร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง แผนประสบการณ์หรือแผนการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัตถุประสงค์ วิธีสอน รวมทั้งการประเมินผลโดยเป็นหลักสูตรที่เกิดจากการตัดสินใจร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน

ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า ถึงแม้ว่าจะมีหลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทแล้วแต่ยังต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ทั้งนี้มีเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้คือ

1. หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรแม่บทได้กำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระและกิจกรรมอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้คล้ายคลึงกัน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเนื้อหาสาระและประสบการณ์ที่เป็นหลักการทั่ว ๆ ไปไม่สามารถประมวลรายละเอียดเกี่ยวกับสาระความรู้ตามสภาพแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในแต่ละแห่งได้ทั้งหมดจึงต้องพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นให้มากที่สุด

2. การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีผลกระทบโดยตรงต่อทรงคนและการดำเนินชีวิตของคนไทยทั้งในเมืองและชนบทจึงต้องมีหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อปรับสภาพของผู้เรียนให้สามารถรับกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวโดยเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภูมิสำเนาท้องถิ่นของตน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาตน ครอบครอง และท้องถิ่นตลอดจนดำเนินชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนอย่างมีความสุข

3. การเรียนรู้ที่ดีควรจะเรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปยังสิ่งที่ไกลตัวเพราะเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถดูดซับได้รวดเร็วกว่า ดังนั้นจึงควรมีหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพเศรษฐกิจสังคมของท้องถิ่นตน แทนที่จะเรียนรู้เรื่องไกลตัว ซึ่งทำให้ผู้เรียนไม่รู้จักตนเอง ไม่รู้จักชีวิต ไม่เข้าใจและไม่มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัวตนเอง นอกจากนี้ การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมจะช่วยปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพัน รวมทั้งภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน

4. ทรัพยากรท้องถิ่นโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านในชนบทของไทยมีอยู่มากมายและมีค่าบ่งบอกถึงความเจริญมาเป็นเวลานาน หลักสูตรแม่บท

หรือหลักสูตรแกนกลางไม่สามารถนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ได้ แต่หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม สามารถบูรณาการเอาทรัพยากรท้องถิ่นและภูมิปัญญาชาวบ้านทั้งหลายมาใช้ในการเรียนการสอน ไม่ว่าจะด้านอาชีพ หัตถกรรม เกษตรกรรม ดนตรี การแสดงวรรณกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งมีผลทำให้ผู้เรียนได้รู้จักท้องถิ่นของตนเกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่นของตนและสามารถใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการประกอบอาชีพได้

อุดม เขยกิจวงศ์ (2545) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมไว้ ดังนี้

1. ตอบสนองการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนตามสภาพปัญหาที่แท้จริง
2. ตอบสนองความหลากหลายของปัญหา มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเพศวัย มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด และทักษะ เน้นกระบวนการสอนให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง จนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้กับสถานการณ์อื่นได้อย่างเหมาะสม
3. ทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อชีวิต และผู้เรียนสามารถประยุกต์ไปใช้ได้ในชีวิตจริงสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริงและมุ่งการเรียนรู้อย่างบูรณาการ ไม่แยกส่วนหรือตัดตอนเป็นท่อน ๆ ของกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมทางวิชาการ โดยผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการชี้แนะของครูผู้สอนอันจะนำไปสู่การคิดเป็น โดยใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในสังคม ตนเอง และวิชาการอย่างเหมาะสม
4. ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้เพื่อที่จะมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ปัญหาชีวิตของตนเองในวันข้างหน้า รวมทั้งวิธีวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจที่เหมาะสม (คิดเป็น) กับชีวิตของตนเอง
5. ชุมชนเป็นภูมิปัญญาเบื้องต้น และมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนเอง
6. ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตน เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตน มีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นในการจัดการศึกษา
7. ส่งเสริมความเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของสังคม ในด้านศีลธรรมสันติภาพ การดำรงไว้ซึ่งสังคมประชาธิปไตย การร่วมรักษาสีงแวดล้อม ก่อให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่นภูมิใจในภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ชุมชน และชาติ
8. สามารถพัฒนาเพิ่มขึ้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และเมื่อเรื่องนั้น ๆ ไม่เป็นที่สนใจและต้องการของท้องถิ่น รวมทั้งล้าสมัยแล้ว

สามารถปรับเปลี่ยนได้ทันที

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม มีความจำเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากภาระที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาแล้ว การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในชุมชนท้องถิ่นของตน

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

นักการศึกษาได้กล่าวถึงรูปแบบขั้นตอนหรือกระบวนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งมีขั้นตอนใกล้เคียงกัน ดังนี้

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) เสนอกระบวนการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมไว้ 12 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตร เป็นขั้นแรกของการพัฒนา ควรมีการแต่งตั้งคณะทำงาน 5-8 คน โดยการคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ในด้านเนื้อหา วิชาการ การเรียนการสอน สภาพท้องถิ่น และการพัฒนาหลักสูตร บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ได้แก่

1. ครูผู้สอน เป็นผู้เชี่ยวชาญการสอนและมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรแม่บทเป็นอย่างดี
2. ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ที่สามารถให้ ความรู้และคำแนะนำด้านหลักสูตรและการสอน
3. ศึกษานิเทศก์เป็นผู้ให้คำแนะนำสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
4. วิทยากรท้องถิ่นหรือประชาชนที่มีความรู้ด้านเนื้อหาวิชาด้านสภาพปัญหา และความต้องการของสังคมในท้องถิ่นนั้น ๆ
5. นักวิชาการหรือนักวิชาชีพ ได้แก่อาจารย์จากสถาบันทางการศึกษา บุคลากรผู้เชี่ยวชาญในองค์กรต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานคณะทำงานต้องดำเนินการในเรื่องต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชนหรือท้องถิ่นนั้นเพื่อให้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นเหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น
2. สสำรวจสภาพและความต้องการของผู้เรียนเพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจ รวมทั้งสอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน

3. ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรแม่บท ให้เข้าใจเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ จุดมุ่งหมาย จุดประสงค์และโครงสร้างเนื้อหาของกลุ่มประสบการณ์/กลุ่มวิชา

4. วิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนเพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร การบริหาร วัสดุอุปกรณ์ความร่วมมือระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนหรือท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน จุดประสงค์ในระดับกลุ่มวิชาหรือกลุ่มประสบการณ์ของรายวิชานั้น ๆ เพื่อกำหนดสภาพที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดเนื้อหา นำจุดประสงค์ที่ระบุไว้ในขั้นตอนที่ 3 มาวิเคราะห์ แล้วกำหนดเนื้อหาสาระของรายวิชาอย่างกว้าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์รายวิชาดังกล่าว ครอบคลุมส่วนที่เป็นทั้งความรู้และทักษะด้วย

ขั้นตอนที่ 5 กำหนดกิจกรรม เมื่อได้เนื้อหาวิชาแล้วคณะทำงานควรกำหนดกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้โดยพิจารณาจุดประสงค์แต่ละข้ออย่างละเอียด กิจกรรมที่กำหนดไม่ควรมากหรือน้อยจนเกินไป เน้นทักษะ กระบวนการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กระทำกิจกรรมโดยครูผู้สอนเป็นผู้ประสานกิจกรรมและชี้แนะ

ขั้นตอนที่ 6 การกำหนดคาบเรียน โดยทั่วไปมักถือเอาโครงสร้างของหลักสูตรแม่บท และปริมาณเนื้อหาที่ผู้เรียนจะต้องเรียนเป็นเครื่องกำหนด

ขั้นตอนที่ 7 การกำหนดเกณฑ์การวัด และประเมินผล ควรกำหนดเกณฑ์การวัด และประเมินผลในรายวิชาที่จัดทำขึ้นใหม่ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้ดำเนินการวัดและประเมินผลตรงกับเจตนารมณ์ของหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 8 การจัดทำเอกสารหลักสูตร คณะทำงานควรจัดทำเอกสารหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครูหนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นต้น เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรหรือครูผู้สอนนำไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 9 การตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้หลักสูตรเป็นการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ตลอดจนสื่อการเรียนต่าง ๆ เพื่อนำผลมาปรับปรุงข้อบกพร่อง ก่อนนำไปใช้จริง คณะทำงานอาจประชุมพิจารณาร่วมกันหรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ องค์ประกอบของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปทดลองใช้นั้น จะต้องเตรียมครูผู้สอนให้เข้าใจ หลักสูตรและวิธีการใช้หลักสูตรเสียก่อนมีการนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรร่วมกันวิเคราะห์ หาข้อบกพร่องเพื่อนำมาปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 10 เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อได้ตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

และปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว คณะทำงานต้องนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่ขออนุมัติการใช้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 11 การนำหลักสูตรไปใช้ในขณะรออนุมัติหลักสูตรคณะทำงานต้องดำเนินการวางแผนใช้หลักสูตรควบคู่กันไปและเมื่อได้รับการอนุมัติเรียบร้อยแล้วดำเนินการทันทีที่คณะทำงานจะต้องเตรียมการอบรมครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อให้เข้าใจตรงกัน

ขั้นตอนที่ 12 การประเมินหลักสูตร หลังจากครูได้นำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนระยะหนึ่งแล้วโรงเรียนควรมีการพิจารณาเกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไรผลตรงตามวัตถุประสงค์ไว้หรือไม่อย่างไร การวางแผนว่าจะประเมินส่วนใดบ้าง และวางแผนว่าจะดำเนินการเมื่อใด ให้แน่ใจว่าผลที่ได้รับจากการประเมินสามารถนำไปใช้ได้ทันที

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Hilda Taba ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการ เป็นการสำรวจสภาพปัญหาความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคมและผู้เรียน
2. กำหนดจุดมุ่งหมาย เป็นการกำหนดจุดประสงค์ให้ชัดเจน หลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ความต้องการแล้ว
3. เลือกเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย วัย และความสามารถของผู้เรียน และยังต้องมีความเชื่อถือได้
4. จัดรวบรวมเนื้อหาสาระ เป็นการจัดลำดับเนื้อหาโดยคำนึงถึงความต่อเนื่องและความยากง่ายของเนื้อหา วุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของผู้เรียน
5. คัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ ครูผู้สอนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องคัดเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
6. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงเนื้อหาสาระและความต่อเนื่อง
7. กำหนดสิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมินผลคือ การตัดสินใจว่าจะต้องประเมินอะไรเพื่อตรวจสอบผลว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และกำหนดด้วยว่าใช้วิธีประเมินอย่างไร ใช้เครื่องมืออะไร

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Galen L. Saylor and William M. Alexander โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดเป้าหมาย จุดหมาย และขอบเขต ได้แก่ พัฒนาการส่วนบุคคล มนุษยสัมพันธ์ ทักษะการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และความชำนาญเฉพาะด้าน เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย และขอบเขตต่าง ๆ จะได้รับการคัดเลือกจากการพิจารณาตัวแปรภายนอกอย่างรอบคอบ

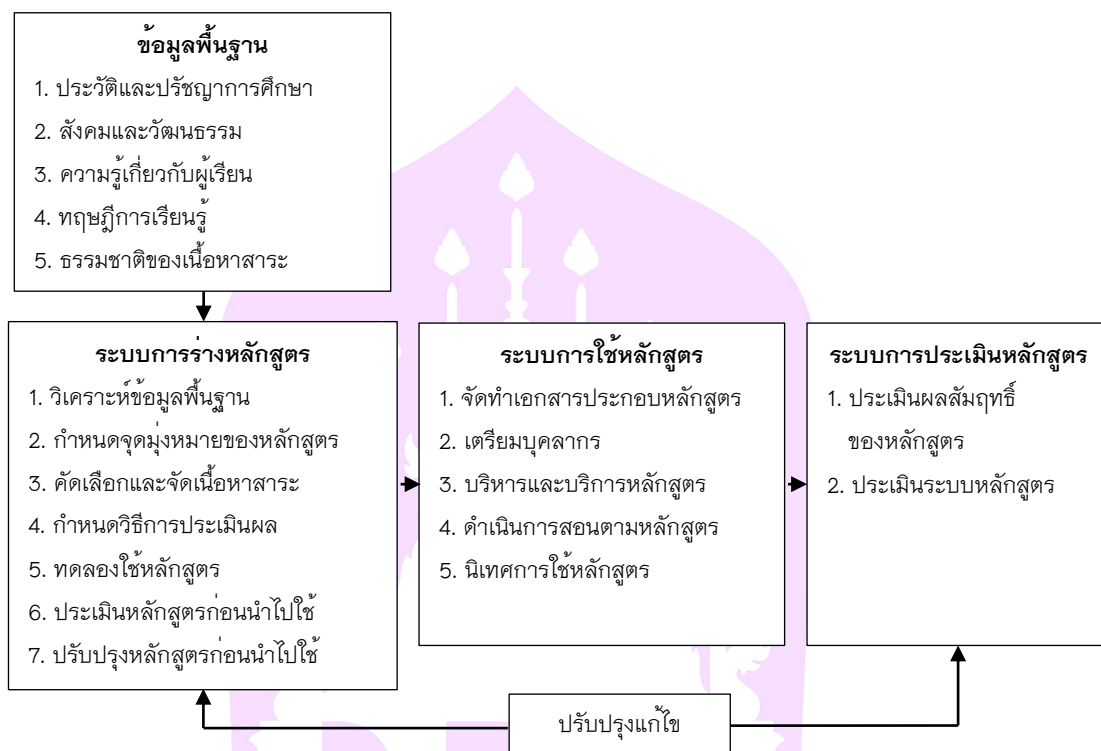
ได้แก่ ทัศนคติและความต้องการของสังคม ข้อบังคับทางกฎหมายของรัฐ และข้อค้นพบจากงานวิจัยต่าง ๆ ตลอดจนปรัชญาของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตร เป็นต้น

2. การออกแบบหลักสูตร เป็นการวางแผนออกแบบหลักสูตร ตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกและจัดเนื้อหาสาระ การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมและความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระที่ได้เลือกมาแล้ว โดยการเลือกรูปแบบของหลักสูตรจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับเป้าหมาย จุดหมาย ความต้องการของผู้เรียนและลักษณะของสังคมตลอดจนข้อกำหนดต่าง ๆ ของสังคม ปละปรัชญาทางการศึกษา

3. การใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ ครูผู้สอนจะต้องวางแผนและจัดทำแผนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ครูผู้สอนจะต้องเลือกวิธีการสอนและวัสดุสื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ได้กำหนดไว้

4. การประเมินผลหลักสูตร เป็นการตัดสินใจเลือกเทคนิคการประเมินผลที่สามารถตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร โดยสามารถบอกได้ว่า หลักสูตรบรรลุตามเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลหลักสูตรควรเน้นที่การประเมินตัวหลักสูตร คุณภาพการสอน และพฤติกรรมทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งผลการประเมินสามารถเป็นสิ่งที่ช่วยในการตัดสินใจว่าจะยังคงใช้หลักสูตรนี้ต่อไป หรือควรปรับปรุงแก้ไข หรือควรรยกเลิกหลักสูตร

สังต์ อุทรานันท์ (2532) ได้กล่าวถึง ระบบของการพัฒนาหลักสูตรที่ต่อเนื่องกัน ทั้ง 4 ส่วนคือ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระบบการร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และระบบการประเมินผลหลักสูตรโดยมีรูปแบบ ดังนี้

ภาพ 1 แสดงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของสังกัด อุทรานันท์

ที่มา: สังกัด อุทรานันท์, 2532, หน้า 67

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ในลักษณะต่อไปนี้

1. ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริมในแต่ละกลุ่มวิชาในทุก ระดับชั้น โดยปรับปรุงจากหลักสูตรแกนกลางโดยไม่ทำให้จุดประสงค์ของหลักสูตร เปลี่ยนแปลง

2. ปรับรายละเอียดของเนื้อหาโดยเพิ่มหรือลดรายละเอียดจากหลักสูตรแกนกลาง

3. ปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

4. จัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริม ประสพการณ์ แบบฝึกหัด หรือสื่ออื่น ๆ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม

กับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพท้องถิ่น โดยสื่อเหล่านี้อาจใช้เนื้อหาในรายวิชาที่มีอยู่เดิม หรือรายวิชาใหม่ที่พัฒนาขึ้นก็ได้

5. อธิบายรายวิชาเพิ่มเติมจากที่ปรากฏในหลักสูตรแกนกลาง ทั้งนี้ คำอธิบายรายวิชาที่จัดทำขึ้นต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และความต้องการของท้องถิ่นโดยขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมว่า สามารถดำเนินการได้ทั้งระดับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำหลักสูตร โดยผู้บริหารโรงเรียนคัดเลือกครูศึกษานิเทศก์ นักวิชาการในท้องถิ่น ตลอดจนผู้นำชุมชนและปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ มาเป็นคณะทำงานเพื่อร่างหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

ขั้นที่ 2 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน คณะทำงานต้องทำการศึกษาสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้หลักสูตรนั้น ๆ เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นอย่างแท้จริง โดยรวบรวมข้อมูลจากในท้องถิ่นด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น สurvey ความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับศักยภาพความต้องการของผู้เรียนศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาว่า มีส่วนใดบ้างที่ท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ นอกจากนี้ยังต้องวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียนด้วยว่ามีจุดแข็งจุดอ่อนอะไรบ้าง เพื่อนำไปปรับปรุงให้โรงเรียนมีความพร้อมมากที่สุดและสามารถนำหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ไปใช้ได้อย่างเกิดประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 3 กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คณะทำงานจะต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นและผู้เรียน จากนั้นกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เมื่อเรียนจบรายวิชานั้น ๆ ที่สำคัญคือ จะต้องเป็นจุดมุ่งหมายที่สามารถเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติ

ขั้นที่ 4 กำหนดเนื้อหา เป็นการนำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในขั้นที่ 3 มาวิเคราะห์และกำหนดเนื้อหาสาระของรายวิชาอย่างกว้าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของรายวิชานั้น ๆ จากนั้นจึงแยกออกเป็นเนื้อหาย่อย ซึ่งในส่วนนี้สามารถปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพแต่ละท้องถิ่นและผู้เรียนได้ ตลอดจนมีความต่อเนื่องกับรายวิชาในขั้นต้นและรายวิชาต่าง ๆ

ขั้นที่ 5 กำหนดกิจกรรม พิธีกรรมจากจุดประสงค์แต่ละข้อ กิจกรรมที่กำหนดไม่ควรมาหรือน้อยเกินไป เน้นทักษะกระบวนการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมโดยมีครูเป็นผู้ประสานกิจกรรมและชี้แนะแก่ผู้เรียน

ขั้นที่ 6 กำหนดคาบการเรียน ถักรายวิชาที่จัดทำได้กำหนดให้เป็นวิชาบังคับเลือก

คาบเวลาเรียนที่กำหนดจะต้องเป็นไปตามที่ระบุไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร ถ้าเป็นรายวิชา เลือกลงเรียน สามารถกำหนดตามความเหมาะสมกับจุดประสงค์และเนื้อหาที่กำหนดให้เรียนแต่ ควรสัมพันธ์กับโครงสร้างของกลุ่มวิชาที่เป็นอยู่เดิมด้วย ในกรณีที่เนื้อหาบางอย่างอาจจัดทำเป็น หลายวิชา และอาจมีได้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

ขั้นที่ 7 กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล คณะที่ทำงานควรกำหนดเกณฑ์การวัด และประเมินผลในรายวิชาที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อให้นำหลักสูตรไปใช้จะได้ทำการวัดและประเมินผลได้ ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร สิ่งที่ต้องระบุคือรายวิชาที่สร้างขึ้นจะมีการวัดและประเมินผล แบบใด ก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ/หรือ เมื่อจบหลักสูตร ใช้วิธีการ เครื่องมือและเกณฑ์ใด ในการวัดและประเมินผล

ขั้นที่ 8 จัดทำเอกสารหลักสูตร หลังจากจัดทำหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ในรายวิชาใหม่แล้ว ควรจะต้องจัดทำเอกสารหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู หนังสืออ่าน เพิ่มเติม และเอกสารประกอบการเรียนการสอนต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถ นำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นที่ 9 ตรวจสอบคุณภาพและทดลองใช้หลักสูตร คณะทำงานควรพิจารณา ร่วมกันหรือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น จุดมุ่งหมายของ หลักสูตร เนื้อหา กิจกรรม การวัดประเมินผล และองค์ประกอบอื่น ๆ ของหลักสูตรมีความ สอดคล้องกันหรือไม่อย่างไร วัสดุหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับหลักสูตรหรือไม่ ภาษาที่ใช้มีความชัดเจน เพียงใด หากพบข้อบกพร่องหรือปัญหาจะทำการแก้ไขก่อน จากนั้นคณะทำงานจึงคัดเลือก กลุ่มตัวอย่างที่จะนำมาทดลองและกำหนดวิธีการประเมินผล เพื่อพิจารณาว่าหลักสูตรสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติม ที่สร้างขึ้นใหม่และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ สามารถนำไปปฏิบัติได้ จริงหรือไม่อย่างไร ในการทดลองใช้หลักสูตรคณะทำงานจะต้องเตรียมครูผู้สอนให้เข้าใจ เกี่ยวกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตรเสียก่อน จากนั้นจึงทดลองให้ครูนำไปใช้ในชั้นเรียน โดยมี การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์แล้วนำไปปรับปรุงหลักสูตรให้มี คุณภาพยิ่งขึ้นก่อนนำไปใช้จริงต่อไป

ขั้นที่ 10 เสนอขออนุมัติใช้หลักสูตร เมื่อตรวจสอบคุณภาพและแก้ไขหลักสูตรสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติม ที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้วจะต้องนำหลักสูตรที่สร้างขึ้นใหม่เสนอต่อผู้มี อำนาจในการอนุมัติใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 11 นำหลักสูตรไปใช้ โดยคณะทำงานจะต้องทำการวางแผนการใช้หลักสูตรโดย เตรียมการอบรมครูเกี่ยวกับวิธีการใช้หลักสูตร ควรจัดในรูปการประชุมเชิงปฏิบัติการ และเมื่อ

การประชุมสิ้นสุดลง ผู้บริหารหรือผู้ได้รับมอบหมายจะต้องนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตรของครูด้วย เพื่อให้การสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและข้อกำหนดต่าง ๆ ในหลักสูตร

ขั้นที่ 12 หลังจากครุนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนระยะหนึ่งแล้ว โรงเรียนควรจัดให้มีการพิจารณาถึงคุณค่าของหลักสูตรว่าเป็นอย่างไร ให้ผลตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรของครูด้วย เพื่อให้การสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและข้อกำหนดต่าง ๆ ในหลักสูตร

บุญเลี้ยง ทุมทอง (2559) ได้สรุปขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรที่สมบูรณ์ทำให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชน การวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง

2. ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร การกำหนดเนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน กิจกรรม และสื่อต่าง ๆ และการกำหนดวิธีวัดและประเมินผลผู้เรียน

3. ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

4. ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้

5. ขั้นที่ 5 การประเมินผลหลักสูตร

ซึ่งรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังตารางนี้

ตาราง 1 แสดงขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

ขั้นตอน	สิ่งที่ศึกษา	วิธีการศึกษา/ แหล่งข้อมูล	เป้าหมาย
1. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน			
1.1 สภาพและความต้องการของชุมชน	1. สภาพทั่วไปของชุมชน 2. การศึกษา 3. สิ่งแวดล้อม 4. การประกอบอาชีพ	1. เอกสาร 2. การสำรวจชุมชนด้วยการสัมภาษณ์ 3. การสอบถาม สังเกต	กำหนดหัวเรื่องที่จะนำมาเรียนรู้ เรียงตามลำดับ ความสำคัญ
1.2 ศักยภาพของโรงเรียน	1. สุขภาพอนามัย 2. ขนบธรรมเนียมประเพณี 3. ทรัพยากร	1. โรงเรียนประชุมร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง กรรมการ	ตัดสินใจเกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะนำมาเรียนรู้

4. ปัญหาชุมชน	คนในชุมชน นักเรียน
5. สภาพทั่วไปของโรงเรียน	ฯลฯ
	2. เอกสาร

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นตอน	สิ่งที่ศึกษา	วิธีการศึกษา/ แหล่งข้อมูล	เป้าหมาย
	6. บุคลากร 7. งบประมาณ 8. อุปกรณ์ 9. สื่อการเรียนการสอน 10. อาคารสถานที่ 11. ห้องเรียน 12. ความร่วมมือระหว่างชุมชนกับโรงเรียน	3. รายงาน 4. การสำรวจโรงเรียน 5. ประชุมร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	
2. การร่างหลักสูตร			
2.1 การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร	1. หัวเรื่องที่จะนำมาเรียนรู้ 2. จุดประสงค์การเรียนรู้ในหลักสูตรแกนกลาง	ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ที่หลักสูตรแกนกลางในชั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นจุดประสงค์ของการเรียนรู้	1. กำหนดจุดประสงค์ทั่วไป 2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
2.2 การกำหนดเนื้อหาสาระ	เนื้อหาสาระที่จะนำมากำหนดการเรียนรู้ 1. สอดคล้องกับจุดประสงค์ 2. เกี่ยวข้องกับสภาพความต้องการของชุมชน 3. ทันสมัย น่าสนใจ 4. ยากง่าย สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน 5. มีประโยชน์นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน 6. โรงเรียนมีศักยภาพใน	1. ข้อมูลที่ได้จากชั้นตอนที่ 1 2. ประชุมร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	กำหนดเนื้อหาสาระได้สอดคล้องกับจุดประสงค์และสภาพความต้องการของชุมชน

การจัดการเรียน
การสอนได้

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นตอน	สิ่งที่ศึกษา	วิธีการศึกษา/ แหล่งข้อมูล	เป้าหมาย
2.3 การจัดการเรียน การสอนกิจกรรม และสื่อการเรียนรู้	กระบวนการจัด การเรียนการสอน กิจกรรมที่ผู้เรียนกระทำ กิจกรรมที่ผู้สอนกระทำ ประสบการณ์เดิมของ ผู้เรียน สื่อการเรียนรู้ที่จะ นำมาใช้ กระบวนการจัด การเรียนการสอน กิจกรรมที่ผู้เรียนกระทำ	เอกสาร ตำราจาก ห้องสมุดหน่วยงาน ประสบการณ์ตรงของ ครูผู้สอน ประชุมร่วมกับผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง	แนวทาง การจัดการเรียน การสอนใน รายวิชาที่ พัฒนาขึ้น
2.4 การกำหนดวิธีวัดและ ประเมินผลผู้เรียน	วิธีวัดและประเมินผล ผู้เรียนตามสภาพจริง คุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดกับ ผู้เรียนในรายวิชาที่ พัฒนาขึ้น เครื่องมือที่ใช้ในการวัด และประเมินผลผู้เรียน	เอกสาร ตำราจาก ห้องสมุด และหน่วยงานต่าง ๆ ประสบการณ์ตรงของ ครูผู้สอน ประชุมร่วมกับผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง	วิธีวัดและประเมิน ผลผู้เรียนที่ สอดคล้องกับ จุดประสงค์ของ หลักสูตร
3. การตรวจสอบคุณภาพ ของหลักสูตร	วิธีการตรวจสอบคุณภาพ ของหลักสูตร	ประชุมระดมความ คิดเห็นจาก คณะทำงานร่าง หลักสูตร ความคิดเห็นจาก ผู้เชี่ยวชาญ ประชุมรับฟังความ คิดเห็นจากผู้มีส่วน	ประสิทธิภาพของ หลักสูตรก่อน นำไปใช้จริง

4. การนำหลักสูตรไปใช้	1. วิธีการแปลงหลักสูตรไปสู่การจัดการเรียนรู้	เกี่ยวข้อง 1. เอกสาร ตำราจากห้องสมุด หน่วยงาน

ตาราง 1 (ต่อ)

ขั้นตอน	สิ่งที่ศึกษา	วิธีการศึกษา/ แหล่งข้อมูล	เป้าหมาย
	2. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2. ประสบการณ์ตรงของครูผู้สอน 3. ประสานกับชุมชนเพื่อใช้สื่อ บุคลากร แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอน	
5. การประเมินผลหลักสูตร	1. ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน 2. กระบวนการจัดการเรียนการสอน	1. ประเมินผลนักเรียนในระหว่างการจัดการเรียนการสอน 2. ประเมินผลนักเรียนเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอน 3. ประเมินเนื้อหาสาระสื่อกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน 4. ประเมินการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	1. การตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2. การปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

จากรูปแบบขั้นตอนหรือกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาไทยและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาหรือหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องศึกษา

และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในด้านต่าง ๆ เพื่อใช้ในการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรซึ่งได้แก่ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาสาระ กิจกรรมในการจัดการเรียน การสอน/สื่อ การวัดและประเมินผลผู้เรียนซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากการศึกษาช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์หรือการกำหนดสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ วัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระที่ควรจัดให้ผู้เรียน ซึ่งอยู่ในลักษณะรายวิชา หลังจากนั้นจึงนำมากำหนดในการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้อื่นต่าง ๆ รวมทั้งการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลว่าผู้เรียนจะใช้วิธีการอย่างไร ซึ่งการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานนี้ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและความต้องการของชุมชน เช่น การศึกษา สาธารณูปโภค สิ่งแวดล้อมการประกอบอาชีพในปัจจุบันและแนวโน้มของอาชีพในอนาคต สุขภาพอนามัย ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม ทรัพยากรต่าง ๆ ปัญหาของชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนอาจศึกษาจากการสำรวจสอบถาม สัมภาษณ์บุคคลในชุมชน และศึกษาจากเอกสารรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางในการตอบสนองความต้องการของชุมชนพื้นที่

2. การวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์ และสื่อต่าง ๆ อาคารสถานที่ ห้องเรียน ปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียน การสอน ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะช่วยในการพิจารณาว่าโรงเรียนมีความพร้อมหรือไม่ มีผลต่อการตัดสินใจว่าจะเลือกแนวทางการพัฒนาหลักสูตรอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับศักยภาพของโรงเรียนมากที่สุด ข้อมูลเหล่านี้ได้จากเอกสาร และรายงานต่าง ๆ ของโรงเรียน

3. การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งประกอบด้วย สาระ และมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ พันธกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมสาธิต ประโยชน์ การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขั้นที่ 2 การร่างหลักสูตร เป็นการกำหนดแผนการจัดประสบการณ์หรือการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยจุดประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมและวิธีวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และทัศนคติตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ขั้นตอนการร่างหลักสูตรประกอบด้วย

1. การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1.1 จุดประสงค์ทั่วไป เป้าหมายหรือสิ่งที่มุ่งหวังให้เกิดกับผู้เรียนหลังจากที่ผู้เรียนได้

เรียนรู้เรื่องนั้น ๆ แล้ว โดยนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นจุดประสงค์ทั่วไป ต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การกำหนดจุดประสงค์ต้องเขียนด้วยภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงภายใต้ศักยภาพของแต่ละสถานศึกษา

1.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

2. การกำหนดเนื้อหาสาระ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาสาระเป็นเครื่องมือหรือสื่อกลางที่จะพาผู้เรียนไปยังวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาใช้เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่เป็นบริบทของโรงเรียนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ มีความยากง่ายสอดคล้องเหมาะสมกับวัยหรือลำดับขั้นของการพัฒนาทั้งทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งประสบการณ์เดิมของผู้เรียน มีประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เนื้อหาที่เลือกมาสามารถจัดให้ผู้เรียนได้โดยพิจารณาถึงความพร้อม ศักยภาพของโรงเรียน บุคลากรที่เป็นผู้สอน วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ

3. การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนการสอนคือ กิจกรรมที่ทั้งผู้เรียนเป็นผู้กระทำและกิจกรรมที่ผู้สอนเป็นผู้กระทำ มีการใช้สื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน การบรรยาย การสาธิต ผู้เรียนมีการซักถามโต้ตอบ การลงมือปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาสาระที่กำหนดขึ้น ครูต้องคำนึงถึงพื้นฐานและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ซึ่งอาจมีการนำสื่อทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ บุคลากร สถานที่ที่อยู่ในชุมชน เข้ามาร่วมกำหนดเป็นกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้การเรียนรู้เชื่อมโยงกับชุมชนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

สื่อการเรียนการสอน ซึ่งครูสามารถจัดทำสื่อการเรียนการสอนเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้แก่ หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ แบบฝึกหัด สื่อการเรียนการสอนอื่น ๆ เช่น สื่อประสม วิดิทัศน์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น

4. การกำหนดวิธีวัดและประเมินผลผู้เรียน เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรมีจุดประสงค์ที่ชัดเจนที่กำหนดความคาดหวังในคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมทั้งวิธีการดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นจึงต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผล เพื่อช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน รวมทั้งครูผู้สอนได้ทราบคุณภาพการจัดการเรียนการสอน รวมถึงคุณภาพของหลักสูตร เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งการวัด

และประเมินผลผู้เรียนมีทั้งก่อนการจัดการเรียนรู้ ระหว่าง และสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอน แล้วแต่ความเหมาะสม

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร เมื่อร่างหลักสูตรเรียบร้อยแล้ว ก่อนจะนำไปใช้กับนักเรียน จำเป็นต้องมีการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อน เพื่อหาข้อบกพร่อง และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและสมบูรณ์ที่สุด สิ่งที่ต้องพิจารณาในการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร คือ ความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ได้แก่ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระ การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ วิธีวัดและประเมินผลผู้เรียน ซึ่งวิธีการตรวจสอบกระทำได้โดย

1. คณะทำงานร่างหลักสูตร เป็นกลุ่มบุคคลที่พัฒนาหลักสูตรขึ้นมา เช่น คณะครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นผู้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
2. ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งอาจเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านเนื้อหาสาระ ด้านสื่อการเรียนรู้ ด้านหลักสูตรและการสอน เป็นผู้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
3. การรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะอยู่ในลักษณะของการจัดประชุม สัมมนา เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นที่ 4 การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญมาก ครูที่เป็นผู้ปฏิบัติการหลักในการพัฒนาหลักสูตรเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้ด้วยการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน ครูกำหนดวิธีการจัดการเรียนการสอน กำหนดรายละเอียดกิจกรรมในแต่ละคาบเรียนพร้อมทั้งจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ การประสานงานกับบุคคลที่จะเข้ามาช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวมทั้งการเตรียมสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีดังนี้

1. การเรียนรู้โดยการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
2. การเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
3. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
4. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด
5. การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้
6. การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย
7. การเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม
8. การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้
9. การเรียนรู้โดยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน
10. การประเมินผลผู้เรียน

ขั้นที่ 5 การประเมินผลหลักสูตร เป็นการตัดสินคุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยใช้ผลจากการรวบรวมข้อมูลในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อหาคำตอบว่าหลักสูตรมีผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด มีสิ่งใดที่ควรต้องทำการปรับปรุงเพื่อให้หลักสูตรดียิ่งขึ้นการประเมินหลักสูตรให้ครูประเมินจากสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ เจตคติและค่านิยมต่าง ๆ มีการประเมินออกเป็น 2 ระยะ คือ

1.1 ประเมินระหว่างการจัดการเรียนการสอน เป็นการประเมินตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในแต่ละคาบของการจัดการเรียนการสอน

1.2 ประเมินเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในหลักสูตรว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร

2. ประเมินการจัดการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบว่าเมื่อนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนการสอนในสถานการณ์จริงแล้วเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร การประเมินการจัดการเรียนการสอนให้คำนึงถึงการประเมินสิ่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 การประเมินเนื้อหาสาระที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เหมาะสมและสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ผู้เรียนสนใจในเนื้อหาสาระเรื่องราวที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือไม่อย่างไร

2.2 ประเมินสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนว่าเหมาะสม ชัดเจน เข้าใจง่าย และดึงดูดความสนใจของผู้เรียนเพียงใด

2.3 ประเมินกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนว่าเป็นไปตามลำดับจากง่ายไปยากหรือไม่ ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะตามที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้หรือไม่ อย่างไร

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น เป็นการนำแนวคิดและรูปแบบจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 27 วรรคสอง ที่กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมทั้งแนวคิดและรูปแบบของนักพัฒนาหลักสูตรต่างประเทศและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทยมากำหนดเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาหลักสูตร 5 ขั้นตอนสำคัญ คือ การศึกษาและวิเคราะห์สถานศึกษา การร่างหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร

การนำหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมไปใช้

เอกสารหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เมื่อได้จัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้วก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้ควรจะได้ทบทวนตรวจสอบหลักสูตรอีกครั้งขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้มี 8 ขั้นตอน ดังนี้ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2551)

1. การตรวจสอบลักษณะของหลักสูตรเพื่อดูความชัดเจนของหลักสูตร ได้แก่ ความกระชับชัดของคำชี้แจง คำอธิบายสาระสำคัญ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ของหลักสูตร นอกจากนั้นจะดูความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมประสบการณ์เรียนรู้การประเมินผล มีความสอดคล้องสัมพันธ์มากน้อยเพียงใดเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ รวมทั้งความหวังของสังคมสะท้อนเข้ามาอยู่ในส่วนใดของหลักสูตรสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชี้นำไปสู่ความสับสนในการปฏิบัติจริง ว่าเหตุผลของความซ้ำซ้อนมีไว้เพื่ออะไร ถ้าไม่จำเป็นก็ควรตัดออกและเรียงลำดับใหม่ตามขั้นตอนของการเรียนรู้สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ รายละเอียดต่าง ๆ ที่ปรากฏในหลักสูตรนั้นสามารถที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ รวมทั้งบุคลากรอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอน ผู้บริหาร งบประมาณ การบริหารสนับสนุน การใช้หลักสูตรได้ตามจุดประสงค์

2. วางแผนและทำโครงการศึกษานำร่อง เป็นสิ่งจำเป็นที่จะตรวจสอบคุณภาพความเป็นไปได้หลักสูตรก่อนนำไปใช้ปฏิบัติจริง วิธีการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติประการแรกคือเลือกตัวแทนของกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการใช้หลักสูตร จากนั้นแปลงหลักสูตรสู่กระบวนการเรียนการสอน พัฒนาวัสดุหลักสูตร เตรียมบุคลากรให้มีความพร้อมจัดหาแหล่งบริการสนับสนุนการใช้หลักสูตร งบประมาณ การจัดสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนการสอนและการติดตามผลการทดลองทั้งระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งศึกษาระบบการบริหารของโรงเรียนในปัจจุบันว่าระบบหลักสูตรเข้าไปปรับใช้ให้เข้ากับระบบบริหารที่มีอยู่เดิมให้ผสมผสานกันได้อย่างไร

3. การประเมินโครงการศึกษาทดลองอาจทำได้หลายรูปแบบเช่น ประเมินผลการเรียนรู้จากผู้เรียนโดยการประเมินแบบย่อยและการประเมินรวมยอด การประเมินหลักสูตรหรือประเมิน ทั้งระบบการใช้หลักสูตรและการแก้จากข้อค้นพบ โดยประชุมสัมมนากับผู้เชี่ยวชาญและผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เพื่อขอความคิดเห็นบางส่วนมาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การใช้หลักสูตรใหม่จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการประชาสัมพันธ์หลักสูตรส่วนหนึ่งด้วย การเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการยอมรับหลักสูตรใหม่นั้นจะต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ สื่อที่ใช้ใน

การแนะนำหลักสูตรมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายของการใช้หลักสูตร เช่น วิทยุ โทรทัศน์หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต สิ่งนี้สามารถใช้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรโดยทั่วไป ส่วนครูนั้นควรจะได้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และผู้ปกครองนักเรียนนั้นควรจัดการประชุมชี้แจง

5. การอบรมครูผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เป็นสิ่งที่การนำหลักสูตรไปใช้จะต้องคำนึงและต้องกระทำอย่างรอบคอบ ไม่ว่าจะเป็นขั้นเตรียมการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นที่จะนำมาใช้การวางแผนและวิธีการฝึกอบรมบุคลากร

6. การนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริง เป็นการตัดสินใจหลังจากทดลองปรับแก้หลักสูตร และได้ฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องเรียบร้อยแล้ว กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้จริงเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและมีความซับซ้อน การวางแผนการปฏิบัติงานที่มีความชัดเจน จุดมุ่งหมายได้ชี้ทางให้ผู้ใช้หลักสูตร สามารถปฏิบัติได้จริงมากขึ้นเพียงใดการศึกษาข้อมูลอื่น ๆ ได้กระทำอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมเสนอทางเลือกที่เป็นไปได้แก่ผู้ที่นำหลักสูตรไปใช้และสามารถดำเนินการได้จริง ความพร้อมของสถานศึกษาด้านต่าง ๆ ได้แก่ความพร้อมในการสอนของครูสถานที่มีความเหมาะสมความพร้อมของผู้เรียน ผู้ที่เกี่ยวข้อง งบประมาณ ระบบการบริหาร ลักษณะของหน่วยปฏิบัติงาน ระยะเวลาที่นำหลักสูตรใหม่มาใช้มีความเหมาะสมเพียงใด บรรยากาศของโรงเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้บริหาร ซึ่งจะเป็นผลก่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงาน

7. การอบรมเพิ่มเติมระหว่างการใช้หลักสูตรในขณะที่ดำเนินการใช้หลักสูตรจะต้องศึกษาปัญหา และปรับแก้สิ่งต่าง ๆ ให้เข้ากับสภาพจริง และความเป็นไปได้ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ทั้งนี้โดยไม่ให้เสียหลักการใหญ่ของหลักสูตร สิ่งที่ครูต้องการมากคือการฝึกอบรมเพิ่มเติม เพื่อสร้างความพร้อมในการสอนของครูให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น การฝึกอบรมกระทำจากการวิเคราะห์ส่วนที่บกพร่องในบทบาทหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและสำคัญที่สุดคือ การเพิ่มพูนประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน

8. การติดตามและการประเมินผลการใช้หลักสูตร ต้องมีการวางแผนให้ชัดเจนว่าจะทำการประเมินส่วนใดของหลักสูตร ถ้าการวางแผนเกี่ยวกับการประเมินไม่ชัดเจน เมื่อมีความต้องการจะทำการประเมินในหัวข้อนั้นหรือส่วนนั้น บางครั้งอาจทำไม่ได้เพราะการเก็บข้อมูลบางอย่างขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของระยะเวลาและกิจกรรมที่ทำตามลำดับขั้นตอนและต่อเนื่อง ดังนั้นการวางแผนเพื่อการประเมินหลักสูตรจะต้องมีความชัดเจน และจะใช้วิธีการประเมินอย่างไรจึงจะได้ผล เป็นภาพรวมที่สามารถนำมาอธิบายได้ว่า สิ่งใดเป็นบรรยากาศหรือสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวย สิ่งใดไม่เอื้ออำนวยการบรรลุสิ่งที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใด

สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริงผู้พัฒนาหลักสูตรควรมีการตรวจสอบหรือทบทวนหลักสูตรเพื่อให้ทราบว่าหลักสูตรที่พัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้วมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด การทำโครงการและวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพ ประเมินโครงการทดลอง ประชาสัมพันธ์หลักสูตร การอบรมผู้เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปปฏิบัติจริงในโรงเรียน การอบรมครูเพิ่มเติม และการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตร

การประเมินผลหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

นักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินหลักสูตรในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2551) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การรวบรวมและศึกษาข้อมูล รวมทั้งการวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบหลักสูตรว่ามีข้อดี จุดอ่อนในเรื่องใด รวมทั้งผลการใช้หลักสูตรและตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณค่าบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือ กระบวนการในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าหลักสูตรนั้น ๆ มีประสิทธิภาพแค่ไหน เมื่อนำไปใช้แล้วบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ มีอะไรที่ต้องแก้ไขเพื่อนำผลที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีกว่าต่อไป

บุญชม ศรีสะอาด (2546) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง การพิจารณาเปรียบเทียบและตัดสิน เกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบหลักสูตรว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความสอดคล้องระหว่างมาตรฐาน ความมุ่งหวัง และการปฏิบัติจริงเพียงใด หลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และมีผลกระทบอย่างไร ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น

รัตนะ บัวสนธ์ (2552) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรอาจให้ความหมายได้ดังต่อไปนี้

1. การวัดผลการปฏิบัติของผู้เรียนตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในเชิงปริมาณ
2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติของผู้เรียนกับมาตรฐาน
3. การอธิบายและตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร
4. การเลือกวิเคราะห์หลักสูตร และการเลือกวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจ

เรื่องหลักสูตร

5. การใช้ความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพในการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้

ดังนั้นการประเมินหลักสูตรหมายถึง กระบวนการการเก็บรวบรวมข้อมูลและการประมวลผลข้อมูลเพื่อนำมาตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพทั้งประสิทธิภาพและประเมินผลของหลักสูตรรวมถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตรนั้นในอนาคต

จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร

Taba (1962) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินหลักสูตรทำขึ้นเพื่อศึกษากระบวนการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงใดบ้างที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา การประเมินดังกล่าวจะครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งได้แก่ จุดประสงค์ ขอบเขตของเนื้อหาสาระ คุณภาพของผู้ใช้บริหารและผู้ใช้หลักสูตร สมรรถภาพของผู้เรียน ความสัมพันธ์ของวิชาต่าง ๆ การใช้สื่อและวัสดุการสอน ฯลฯ

1. การประเมินหลักสูตร ก่อน ระหว่าง และหลังการนำหลักสูตรไปใช้
2. ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร
3. จุดมุ่งหมายการประเมิน
4. การประเมินหลักสูตรก่อนนำหลักสูตรไปใช้
5. การประเมินเอกสารและคุณค่าของหลักสูตร
6. การประเมินหลักสูตรระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร
7. การประเมินการนำไปใช้และผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร
8. การประเมินหลักสูตรหลังนำหลักสูตรไปใช้
9. การประเมินระบบหลักสูตร
10. ขอบเขตในการประเมินหลักสูตร

Saylor and Alexander (1974) ได้กล่าวถึงขอบเขตของการประเมินหลักสูตรไว้ ดังนี้

1. การประเมินจุดมุ่งหมายของโรงเรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายเฉพาะวิชาและจุดมุ่งหมายในการสอน
2. การประเมินผลโครงการการศึกษาของโรงเรียนทั้งหมด
3. การประเมินผลการเลือกเนื้อหาและการจัดประสบการณ์เรียนและกิจกรรม
4. การประเมินผลการสอบ
5. การประเมินผลโครงการประเมินผล

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร ดังนี้

1. เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ สนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างไร
2. เพื่ออธิบายและพิจารณาว่าลักษณะของส่วนประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในแง่ต่าง ๆ เช่น หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลว่าสอดคล้องต้องกันหรือไม่ หรือสนองความต้องการหรือไม่

3. เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่กับการนำไปใช้ มีข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้าง ซึ่งการประเมินผลในลักษณะนี้มักจะดำเนินไปในช่วงที่การพัฒนาหลักสูตรดำเนินการอยู่ เพื่อที่จะพิจารณาว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้างเนื้อหา การวัดผล ฯลฯ มีความสอดคล้องและเหมาะสมหรือไม่ สามารถนำมาปฏิบัติในช่วงการนำหลักสูตรไปทดลองใช้หรือในขณะที่การใช้หลักสูตร และกระบวนการเรียนการสอนกำลังดำเนินอยู่ได้มากน้อยเพียงใด ได้ผลเพียงใด และมีปัญหาอุปสรรคอะไรจะได้เป็นประโยชน์แก่นักพัฒนาหลักสูตร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรให้มีคุณภาพดีขึ้นทันทางที่

4. เพื่อตัดสินว่า การบริหารงานด้านวิชาการและการบริหารงานด้านหลักสูตรเป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อหาแนวทางแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ

5. เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังจากการผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่

6. เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งบกพร่องที่พบในองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร

7. เพื่อช่วยในการตัดสินว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรปรับปรุงพัฒนาสิ่งใดหรือเพื่อยกเลิกการใช้หลักสูตรทั้งหมด การประเมินในลักษณะนี้จะดำเนินการหลังจากที่ใช้หลักสูตรไประยะหนึ่งแล้ว เป็นการประเมินเพื่อสรุปผลการตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ บรรลุตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้มากน้อยเพียงใด สมองความต้องการของสังคมเพียงใด และเหมาะสมกับการนำไปใช้ต่อไปหรือไม่

กล่าวโดยสรุป การประเมินหลักสูตรมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรที่ได้พัฒนาขึ้นว่ามีข้อบกพร่องหรือไม่ เป็นตามจุดมุ่งหมายหรือไม่ ควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรปรับปรุงพัฒนาสิ่งใดหรือเพื่อยกเลิกการใช้หลักสูตรทั้งหมด

สิ่งที่ต้องประเมินในหลักสูตร

การประเมินหลักสูตร เป็นการประเมินความก้าวหน้าเพื่อมุ่งการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรในช่วงเวลาต่าง ๆ ดังนั้นการประเมินหลักสูตรจึงประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้ (จุไรศิริ ชูรัักษ์, 2556)

1. การประเมินเอกสารหลักสูตร เป็นการตรวจสอบคุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรว่าจุดหมาย จุดประสงค์ โครงสร้างเนื้อหาสาระ วิธีการวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องเหมาะสม ครบคลุมและถูกต้องตามหลักการพัฒนาหลักสูตรหรือไม่ ภาษาที่ใช้สามารถสื่อให้เข้าใจและมีความชัดเจนในการนำไปสู่การปฏิบัติหรือไม่ การประเมินเอกสาร

หลักสูตรเป็นการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรว่ามีความเหมาะสมดีและถูกต้องกับหลักการ การพัฒนาหลักสูตรเพียงใด อาจทำได้โดยใช้วิธีให้ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ประเมิน นอกจากนี้ยังสามารถใช้วิธีอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การตอบแบบสอบถาม ประเด็นใน การประเมินหลักสูตร มีดังนี้ (Pratt, 1980)

- 1.1 จุดมุ่งหมายทั่วไป
- 1.2 เหตุผลและความจำเป็น
- 1.3 จุดมุ่งหมายเฉพาะ
- 1.4 เกณฑ์ในการวัดพฤติกรรม
- 1.5 การประเมินผลเพื่อให้คะแนน
- 1.6 เนื้อหาสาระ
- 1.7 ลักษณะของผู้เรียน
- 1.8 การเรียนการสอน
- 1.9 การจัดการเกี่ยวกับความแตกต่างของผู้เรียน
- 1.10 รายละเอียดในการปฏิบัติ
- 1.11 การทดลองหลักสูตร
- 1.12 การนำหลักสูตรไปใช้
- 1.13 ผลผลิต

2. การประเมินการใช้หลักสูตร เป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดี กับสถานการณ์จริงเพียงใด การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรทำอย่างไร มีปัญหา อุปสรรคอะไรในการใช้หลักสูตร เพื่อจะได้นำมาแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น และสามารถให้หลักสูตร ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

3. การประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร เป็นการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและผลสัมฤทธิ์ที่ไม่ใช่วิชาการ

4. การประเมินระบบหลักสูตร เป็นการประเมินหลักสูตรในลักษณะที่มีความสมบูรณ์ และมีความซับซ้อนมาก และมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร ด้วย กล่าวโดยสรุปการประเมินหลักสูตร มีประเด็นประเมินสามารถสรุปได้มี ดังนี้

- 4.1 มีจุดประสงค์ในการประเมินที่แน่นอน การประเมินผลหลักสูตรจะต้องกำหนด ลงไปให้แน่นอนชัดเจนว่าประเมินอะไร
- 4.2 มีการวัดที่เชื่อถือได้ โดยมีเครื่องมือและเกณฑ์การวัดซึ่งเป็นที่ยอมรับ
- 4.3 ข้อมูลเป็นจริงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการประเมินผล ดังนั้นข้อมูลจะต้องได้มา

อย่างถูกต้องเชื่อถือได้และมากพอที่จะใช้เป็นตัวประเมินค่าหลักสูตรได้

4.4 มีขอบเขตที่แน่นอนชัดเจนว่าเราต้องการประเมินในเรื่องใดแค่นั้น

4.5 ประเด็นของเรื่องที่จะประเมินอยู่ในช่วงเวลาของความสนใจ

4.6 การรวบรวมข้อมูลมาเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ และกำหนดเครื่องมือในการประเมินผล จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ

4.7 การวิเคราะห์ผลการประเมินต้องทำอย่างระมัดระวังรอบคอบ และให้มีความเที่ยงตรงในการพิจารณา

4.8 การประเมินผลหลักสูตรควรใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี

4.9 มีเอกภาพในการตัดสินผลการประเมิน

4.10 ผลต่าง ๆ ที่ได้จากการประเมินควรนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรทั้งในด้าน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในโอกาสต่อไป เพื่อให้ได้หลักสูตรที่ดีและมีคุณค่าสูงสุดตาม ที่ต้องการ

ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร

สุนีย์ ภูพันธ์ (2546) ได้สรุปขั้นตอนการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ Tabo ไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์และตีความวัตถุประสงค์ของหลักสูตรให้มองเห็นกระจ่างชัดในเชิง พฤติกรรมคือ ปฏิบัติได้จริง

2. คัดเลือกและสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับค้นหาหลักสูตร

3. ใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้นประเมินผลหลักสูตรตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

4. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียนและลักษณะการสอนเพื่อนำมา ประกอบในการแปลผลของการประเมิน

5. แปลผลของการประเมิน เพื่อนำไปปรับปรุงหลักสูตรและการสอนต่อไป

รุจิรั ภูสาระ (2546) ได้สรุปขั้นตอนการประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ Brady ไว้ดังนี้

1. ขึ้นกำหนดเป้าหมาย

1.1 กำหนดสิ่งที่จะประเมิน

1.2 ทำความเข้าใจกับจุดมุ่งหมายในการประเมิน

1.3 อธิบายข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้

1.4 กำหนดข้อมูลที่สามารถหาได้

1.5 ให้คำนิยามหลักการซึ่งผู้ประเมินจะต้องดำเนินการ

2. ขึ้นเตรียมการ

- 2.1 พิจารณาว่าได้ข้อมูลจากใคร และเมื่อไร
- 2.2 พิจารณาเทคนิคและเครื่องมือที่ต้องใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2.3 พิจารณากลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมิน
- 2.4 เลือกเครื่องมือที่จำเป็นต้องใช้
3. ขั้นตอนการ
 - รวบรวมข้อมูลทั้งหมดให้ตรงตามที่ต้องการประเมิน
4. ขั้นตอนวิเคราะห์ข้อมูล
 - 4.1 พิจารณามาตรฐานหรือเกณฑ์ที่เหมาะสมกับหลักสูตร
 - 4.2 พิจารณาคัญภาพที่เกิดกับหลักสูตร
 - 4.3 พิจารณาผลที่ตามมาจากการปฏิบัติการของหลักสูตร
 - 4.4 พิจารณาเหตุผลที่เกี่ยวกับหลักสูตร
5. ขั้นตอนประเมินผล
 - 5.1 ตีความหมายข้อมูลที่วิเคราะห์
 - 5.2 สรุปผลหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับคุณภาพ และความตรงของหลักสูตร

ตามเป้าหมาย

 - 5.3 บันทึกคะแนนบุคคล และแหล่งข้อมูลที่ต้องการจะทำให้ข้อเสนอแนะบังเกิดผล

โดยดี

 - 5.4 นำเสนอข้อมูลต่อสาธารณชน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2551) กล่าวว่า ขั้นตอนการประเมินหลักสูตร ดังนี้

 1. ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินหลักสูตรต้องกำหนดจุดประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนว่าจะประเมินในส่วนใดหรือเรื่องใดนำข้อมูลมาทำอะไร
 2. ขั้นวางแผนออกแบบการประเมินผล ได้แก่ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง แหล่งข้อมูล พัฒนาเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน และกำหนดเวลา
 3. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ประเมินเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในปฏิทินงานประเมินผล
 4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ประเมินกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูลและพิจารณาเลือกสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม
 5. ขั้นรายงานประเมินผล ภายหลังจากที่วิเคราะห์ข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว

ผู้ประเมินผลจะต้องรายงานและเสนอผลการประเมินโดยพิจารณาตัดสินว่าจะให้ออกมาในรูปแบบใดเป็นความเรียงหรือในรูปของกราฟ เป็นต้น

ขั้นตอนการประเมินหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ขั้นกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมินการกำหนดจุดมุ่งหมายในการประเมินเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการในการดำเนินการประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินต้องกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการประเมินให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไร จะทำให้เราสามารถกำหนดวิธีการ เครื่องมือ และขั้นตอนในการประเมินได้อย่างถูกต้อง
 2. ขั้นกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่จะใช้ในการประเมินผล การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายของการประเมิน เกณฑ์การประเมินจะเป็นเครื่องบ่งชี้คุณภาพในส่วนของหลักสูตรที่ถูกประเมิน การกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการประเมินผลทำให้เราสามารถดำเนินงานไปตามขั้นตอนได้อย่างราบรื่น
 3. ขั้นการสร้างเครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะมีผลทำให้การประเมินนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน ซึ่งผู้ประเมินจะต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีคุณภาพ มีความเชื่อถือได้และมีความเที่ยงตรงสูง
 4. ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูล ในขั้นการรวบรวมข้อมูลนั้นผู้ประเมินต้องเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่กำหนดไว้ ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีส่วนช่วยให้ข้อมูลที่รวบรวมได้มีความเที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ
 5. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะต้องกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล พิจารณาเลือกใช้สถิติในการวิเคราะห์ที่เหมาะสม แล้วจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้
 6. ขั้นสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะสรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณารูปแบบของการรายงานผลว่าควรจะเป็นรูปแบบใด และการรายงานผลจะมุ่งเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด มีส่วนใดบ้างที่ควรแก้ไข ปรับปรุงหรือยกเลิก
 7. ขั้นนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาหลักสูตรในโอกาสต่อไป
- สรุปได้ว่าการประเมินหลักสูตรอาจถือได้ว่าเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตร เป็นขั้นตอนที่ชี้ให้เราได้ว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาเป็นรูปเล่มและนำไปใช้แล้วนั้น ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีข้อดี ข้อบกพร่องอะไรบ้างที่ต้องแก้ไขปรับปรุง การประเมินเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตรโดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ

ในการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง นำมาวิเคราะห์และสรุป ซึ่งให้เห็นข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรในโอกาสต่อไป เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นที่ผู้ประเมิน ต้องมีความเข้าใจอย่างแท้จริงในจุดมุ่งหมาย สิ่งที่จะประเมินและวิธีการประเมิน ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติจริง เพราะจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรมีอยู่หลายประการ สิ่งที่ได้รับ การประเมินก็ครอบคลุมหลายองค์ประกอบ รวมทั้งรูปแบบการประเมินก็มีอยู่หลายหลาก ผลจากการประเมินหลักสูตรนั้นย่อมมีคุณประโยชน์ทั้งต่อผู้บริหารและผู้ใช้หลักสูตรตลอดจน ประสิทธิภาพของการศึกษา หากการประเมินกระทำอย่างเป็นระบบมีเป้าหมายและมีวิธีการ ที่ชัดเจนเป็นที่น่าเชื่อถือ เมื่อนำไปปรับปรุงแล้วย่อมให้หลักประกันว่าหลักสูตรมีคุณภาพดี ดังนั้น กระบวนการจัดทำ การประเมินหลักสูตรจึงเป็นกระบวนการและขั้นตอนสำคัญที่ต้อง กระทำอย่างรอบคอบในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการ วิธีการและขั้นตอนในการประเมิน จะต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงทำให้ได้ผลประเมินที่ถูกต้อง เทียบตรงเป็นจริง และมีประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรโดยแท้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สา พญาผังรายสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ดังนี้

อำนาจ บุญอนันท์ (2554) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัญหาดนตรี ล้านนาในเขตวัฒนธรรมน่าน มีความนิยมน้อยลงและใกล้สูญหาย โดยเฉพาะวรรณกรรม การขับซอ และเทคนิคกลวิธีการบรรเลงซอและซิงเพลงขับซอที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะทาง วัฒนธรรมคือ เพลงซอล่องน่าน ส่วนการประสมวงดนตรีมีเพียงชนิดเดียว คือ วงซอซอ ซึ่ง 2) หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ดนตรีล้านนาในเขตวัฒนธรรมน่านที่พัฒนาขึ้นมุ่งเน้นให้ ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานดนตรีล้านนา มีทักษะในการเล่นดนตรีเบื้องต้นที่สามารถ พัฒนาต่อยอดได้เห็นความสำคัญและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาดนตรีที่ได้รับการถ่ายทอดมาจาก บรรพชน3) หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ดนตรีล้านนาในเขตวัฒนธรรมน่าน มี ประสิทธิภาพ92.74/86.42 และมีค่าประสิทธิภาพผลเท่ากับ 0.74 และ 4) ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ดนตรีล้านนา ในเขตวัฒนธรรมน่าน มีความเหมาะสมในระดับมาก

อลงกรณ์ ไชยราช (2555) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่น ดินแดนแม่อาาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอแม่อาาย จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษา พบว่า 1) โดยภาพรวมนักเรียนต้องการพัฒนาหลักสูตรด้านสาระการเรียนรู้เป็นอันดับหนึ่งในเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมแหล่งน้ำ ป่าไม้ และการกำจัดขยะของอำเภอแม่อาาย รองลงมา คือ ด้านการวัดและประเมินผล สำหรับความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรในเรื่อง นักเรียนจะต้องได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่นดินแดนแม่อาาย เช่น ประวัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ และประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น 2) ผลการสร้างและทดลอง ใช้หลักสูตรพบว่า ผลการสร้างหลักสูตรโดยภาพรวมโครงสร้างและองค์ประกอบของหลักสูตร มีคุณภาพในระดับมากและทุก ๆ ด้านมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีคุณภาพสูงสุดคือ การวัดและประเมินผล และมีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมลงไป ในเอกสารประกอบการสอน ส่วนการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และผลการประเมินหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรพบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นดินแดนแม่อาาย นักเรียนได้แสดงความเห็นด้วยเป็นอันดับหนึ่ง คือ เนื้อหา มีการสอดแทรกแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เนื้อหาส่งเสริมให้นักเรียนเห็นประโยชน์และคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และเนื้อหาเรื่อง ท้องถิ่นดินแดนแม่อาาย ช่วยทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ท้องถิ่น สำหรับการประเมิน หลักสูตรนั้นอาจารย์ผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนรูปภาพของสถานที่สำคัญต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับสิ่งที่นักเรียนได้ออกไปเรียนรู้จริง และได้มีการปรับเปลี่ยนใบงานจากเดิม ให้ทำใบงานเป็นกลุ่มโดยให้นักเรียนทุกคนทำใบงานส่งครูผู้สอนเป็นรายบุคคลแทน

ฐายิกา ศรีระอุดม (2555) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง อาหาร พื้นบ้านสุรินทร์ตามวัฒนธรรมของชุมชนไทย-เขมร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีณรงค์พิทยาลัย จังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษา พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตรสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง อาหารพื้นบ้านสุรินทร์ตามวัฒนธรรมของชุมชนไทย-เขมร สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมผลมีผลการประเมินอยู่ในระดับคุณค่าสูง เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนและด้านการ วัดผลประเมินผลอยู่ในระดับคุณค่าสูง และหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 84.15/81.07 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้อ หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง อาหารพื้นบ้านสุรินทร์ ตามวัฒนธรรมของชุมชนไทย- เขมร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.01

และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจในการเรียนหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง อาหารพื้นบ้านสุรินทร์ ตามวัฒนธรรมของชุมชนไทย-เขมร อยู่ในระดับมากที่สุด

ณัฐพงศ์ วงศ์ทองจันทร์ (2555) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม รายวิชา ลุ่มน้ำจางของเราชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่ทะพัฒนศึกษา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม รายวิชาลุ่มน้ำจางของเรา ที่มีโครงสร้าง ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 6 หน่วย คือ 1) ประวัติและความเป็นมาของลุ่มน้ำจาง 2) นกสีบสายน้ำจาง 3) ฝายชะลอน้ำ 4) ลุยทุ่งลุ่มน้ำจาง 5) การอนุรักษ์ลุ่มน้ำจาง และ 6) ลุ่มน้ำจางในอนาคต หลังจากเรียนตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีเจตคติต่อสิ่งแวดล้อมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุพรรณษา ทองเขียว (2556) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นของเรา “อำเภอบางบ่อ” สำหรับนักศึกษา กศน. อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นของเรา “อำเภอบางบ่อ” มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แผนการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นของเรา “อำเภอบางบ่อ” อยู่ในระดับมาก โดยนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กมลลา ดีคำ (2557) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณบางซ่ง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกประชาสรรค์ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษา พบว่า ได้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณบางซ่ง ประกอบด้วย บทนำ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา อัตราเวลาเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ และประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลาในการทดลองทั้งหมด 20 ชั่วโมง แบ่งเป็นภาคทฤษฎี 8 ชั่วโมงและภาคปฏิบัติ 12 ชั่วโมง และผลการประสิทธิผลของหลักสูตร นักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณบางซ่ง มีเวลาเรียนโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 96 ถือว่าผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่หลักสูตรกำหนด การประเมินผลงานกลุ่มอยู่ในระดับดีมากและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน

เท่ากับ 25.60 คิดเป็นร้อยละ 85.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่หลักสูตรกำหนดและเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จักรพันธ์ ชันอุละ (2557) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นอำเภอแม่สาย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเวียงพาน ผลการศึกษาพบว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นอำเภอแม่สาย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเวียงพาน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนในด้าน การพัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้และผลการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนเพราะสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และบริบทของโรงเรียน ในส่วน ของโครงสร้างเวลา เนื้อหา มีความถูกต้องเหมาะสมและเนื้อหาเน้นทักษะกระบวนการ ทักษะ ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ ในชุมชน ส่งผลให้นักเรียนมีความพึงพอใจที่ดี เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผู้เรียนได้รับประโยชน์จาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเอง หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นอำเภอแม่สาย มีความเหมาะสมมากที่สุด ผลการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นอำเภอแม่สาย มีความเหมาะสมระดับมาก ประสิทธิภาพของ แผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 80.61/84.38 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้เรียนมีคะแนน เฉลี่ยหลังการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นอำเภอแม่สาย สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน ด้วยหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นอำเภอแม่สาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

นิธิโรจน์ เกษมฤทธิชจร (2558) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษา พบว่า 1) หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง สาระการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ โดยเป็นหลักสูตรแบบเน้นกิจกรรม ใช้สำหรับจัดในกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนโดยใช้กระบวนการทางสังคม 5 ขั้นตอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วย ตนเองตามแนวคิดการเรียนรู้ร่วมกัน เน้นกิจกรรมการฝึกปฏิบัติ มีลักษณะการบูรณาการ เนื้อหาสาระในท้องถิ่นเพื่อทำให้เกิดอัตลักษณ์ภายในตัวผู้เรียน สื่อการเรียนการสอน แนวการวัด และประเมินผล แล้วนำร่างหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม พบว่า หลักสูตร สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ฯ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อนำหลักสูตรสาระการเรียนรู้

เพิ่มเติม ไปทดลองใช้พบว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์สมุทรสาครสูงกว่าก่อนพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนมีคุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครในระดับดีทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน 2) ผลการทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการพัฒนาตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจอัตลักษณ์สมุทรสาครสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินคุณลักษณะการเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครของผู้เรียนในภาพรวม 5 ด้าน พบว่า ผู้เรียนเกิดอัตลักษณ์สมุทรสาครอยู่ในระดับดี และผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยผู้เข้ารับการพัฒนาได้รับพฤติกรรมที่ระบุในหลักสูตรมากที่สุด รองลงมาคือ กิจกรรมการอบรมได้ฝึกปฏิบัติเน้นการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามลำดับ

ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ และคณะ (2559) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง “อารยธรรมขอม” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ผลการวิจัย พบว่า ได้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง อารยธรรมขอม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผลการประเมินการใช้หลักสูตรพบว่าหลังเรียนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม อารยธรรมขอมหลังเรียนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.84 และ 3.89ตามลำดับ โดยนักเรียนมีความภูมิใจในแหล่งอารยธรรมขอมในท้องถิ่นของตน นักเรียนมีจิตสำนึกรักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของตนเอง รู้สึกรักประเทศชาติ และท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้ สังคมและท้องถิ่นตามลำดับ นักเรียนมีความพึงพอใจในการ ปรับปรุงการเรียนในหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมมากที่สุดคือ ด้านการ จัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการวัดผลประเมินผลและด้านคุณลักษณะ/บุคลิกภาพนักเรียน ผู้ปกครอง อยากให้เด็กได้เรียนวิชานี้ต่อไปเพราะเป็นเอกลักษณ์ให้ภูมิใจในท้องถิ่นของตน กิจกรรมที่ผู้ปกครองภูมิใจคือ เห็นบุตรได้แสดงละครเกี่ยวกับพนมรุ้ง และส่วนหนึ่งบุตรได้เล่าความรู้เกี่ยวกับพนมรุ้งให้ผู้ปกครองฟัง และเห็นบุตรวาดรูป และเขียนบรรยายเกี่ยวกับปราสาทพนมรุ้ง ครูผู้สอนกล่าวว่า วิชานี้เป็นที่สนใจของนักเรียน ชุมชนเสนอแนะว่า ถ้าจะให้ต่อเนื่องต้องให้หน่วยงานในท้องถิ่นเข้ามาช่วยสนับสนุนอีกทางหนึ่งและต้องการให้โรงเรียนออกไปทำกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพนมรุ้งให้ชุมชนรับรู้ด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรเป็นการนำแนวคิดและรูปแบบจากพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 27 วรรคสอง ที่กำหนดให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของ ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมทั้งแนวคิดและรูปแบบของนักพัฒนาหลักสูตร ต่างประเทศและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทยมากำหนดเป็นกรอบแนวทางการพัฒนา หลักสูตร 5 ขั้นตอนสำคัญ คือ การศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ศึกษา การร่างหลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร สำหรับ การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำขั้นตอนกระบวนการหลักสูตรมาประยุกต์ใช้ซึ่งมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

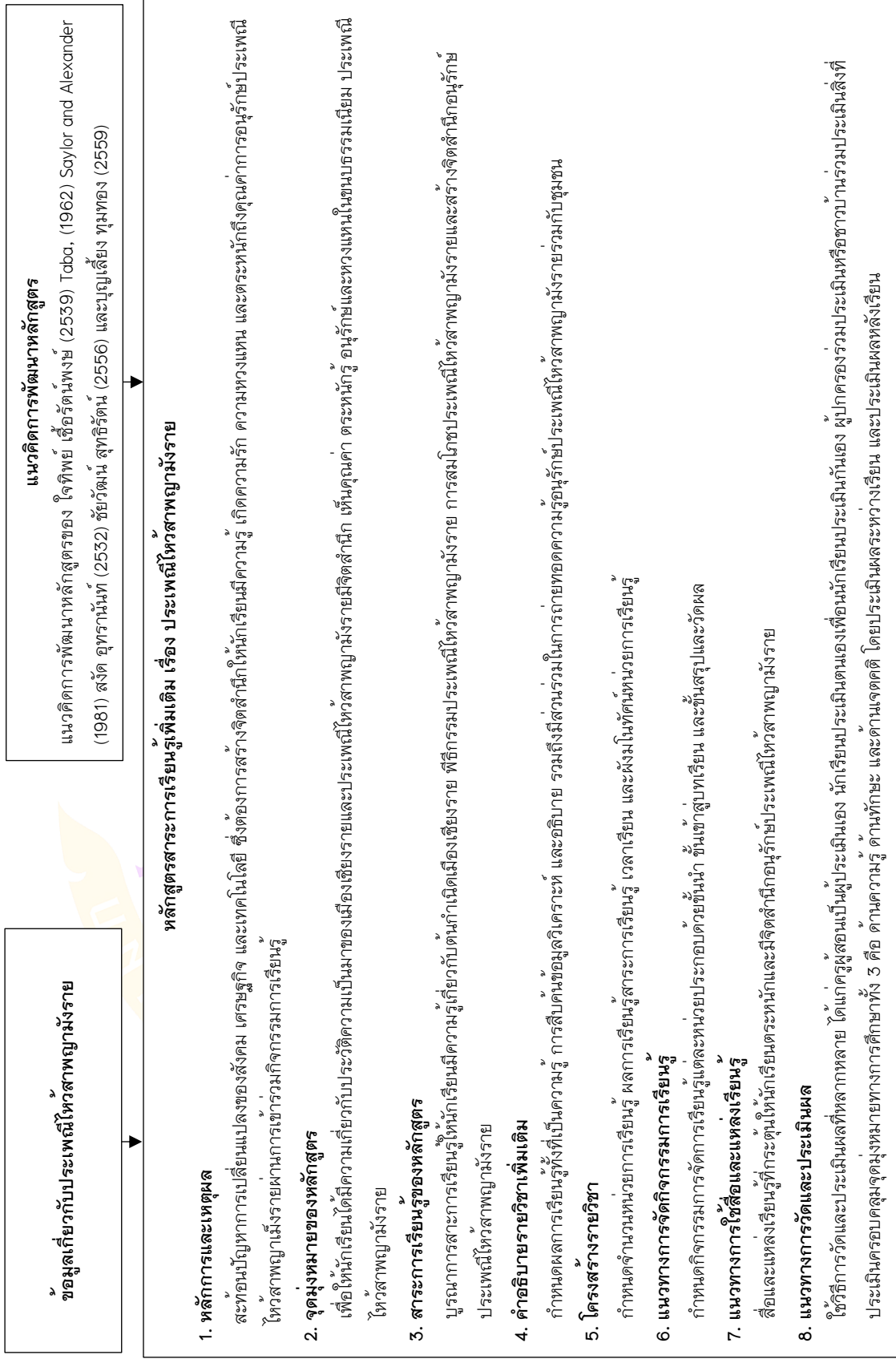
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน (R1)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม (D1)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร (R2)

โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และเพื่อทดลองใช้หลักสูตรสาระ การเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สา พญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

แหล่งข้อมูล

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเพณีไหว้สาพญามังราย
2. ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้และได้มีส่วนร่วมในประเพณีไหว้สา พญามังราย จำนวน 1 คน ซึ่งมีคุณสมบัติ ดังนี้

2.1 เป็นชาวเชียงรายโดยกำเนิดที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัดเชียงราย

2.2 มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

2.3 เป็นบุคคลที่มีความรู้และเคยเข้าร่วมประเพณีไหว้สาพญามังราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเพณี ไหว้สาพญามังราย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. เอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยการศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมสาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ และหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยพิจารณาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย โดยการศึกษาความสำคัญ ลักษณะของหลักสูตรสถานศึกษา หลักการที่สำคัญจุดมุ่งหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างรายวิชา คำอธิบายรายวิชา ตัวชี้วัด หลักการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

2. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเพณี ไหว้สาพญามังราย

2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายของแบบสัมภาษณ์ให้ชัดเจน

2.2 ศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัย ตำรา บทความ และการจัดนิทรรศการในหอประวัติเมืองเชียงใหม่ 750 ปี เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย

2.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) แล้วเขียนข้อคำถามให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการ โดยมีประเด็นข้อคำถามหลัก 2 ตอน ได้แก่

2.4 นำข้อมูลที่ได้มากำหนดกรอบแนวคิดตามจุดประสงค์ของงานวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประวัติส่วนตัว

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย มีประเด็นคำถาม ดังนี้

ประเด็นที่ 1: ประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้สาพญามังรายเป็นอย่างไร

ประเด็นที่ 2: การประกอบพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังรายประกอบด้วย

พิธีกรรมอะไรบ้าง อย่างไร

ประเด็นที่ 3: การสมโภชในประเพณีไหว้สาพญามังราย ประกอบด้วยกิจกรรมอะไรบ้าง อย่างไร

ประเด็นที่ 4: แนวทางในการถ่ายทอดและการอนุรักษ์ ประเพณีไหว้สาพญามังรายให้คงอยู่สืบต่อไปรุ่นสู่รุ่นได้อย่างไร

2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสมถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะ

2.5 นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน (ภาคผนวก ก) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยการพิจารณาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (สมนึก ภัททิยธนี, 2556)

+1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้อง และเหมาะสม

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้อง และเหมาะสม

-1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปไว้ใช้ และแก้ไขปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ทั้งโครงสร้างพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ทุกประเด็นคำถาม เท่ากับ 1.00 (ภาคผนวก ค ตาราง 8)

2.6 ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากปราชญ์ท้องถิ่น เพื่อสัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ติดต่อนัดหมายวัน เวลา และสถานที่เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

3. เมื่อถึงวันสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยก่อนการสัมภาษณ์ได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิจัยในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสรุปเป็นความเรียง
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และสรุปเป็นความเรียง
3. วิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญสำหรับพิจารณาข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

แหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม จำนวน 3 คน โดยมีคุณสมบัติ คือ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน และเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความรู้ในเรื่องหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 มาพัฒนาหลักสูตร โดยนำแนวคิด การพัฒนาหลักสูตรของ ใจทิพย์ เชื้อรัตน์พงษ์, (2539) Taba, (1962) Saylor and Alexander, (1981) สงัด อุทรานันท์, (2532) ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, (2556) บุญเลี้ยง ทุมทอง, (2559) มาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 11 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน
2. กำหนดหลักการและเหตุผล
3. กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
4. กำหนดสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร

5. กำหนดคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม
6. กำหนดโครงสร้างรายวิชา
7. กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
8. กำหนดแนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้
9. กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล
10. การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร
11. การทดลองใช้หลักสูตร

ในบทนี้ผู้วิจัยนำเสนอเฉพาะกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละขั้นตอน ส่วนผล การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร และผลการทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยนำเสนอไว้ใน บทที่ 4

1. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั้งจากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย (ซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายไว้แล้วในขั้นตอนที่ 1) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังรายใน 4 ประเด็นคือ 1) ประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้สาพญามังราย 2) การประกอบพิธีกรรม ประเพณีไหว้สาพญามังราย 3) การสมโภชในประเพณีไหว้สาพญามังราย และ 4) แนวทางในการถ่ายทอดและการอนุรักษ์ ประเพณีไหว้สาพญามังรายให้คงอยู่สืบต่อไป ซึ่งข้อมูลพื้นฐาน เหล่านี้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการยกร่างหลักสูตรและกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม โครงสร้างรายวิชา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทาง การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ และแนวทางการวัดและประเมินผล

2. กำหนดหลักการและเหตุผล

หลักการและเหตุผลเป็นการสะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลง ของสภาพแวดล้อมทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในโลกาภิวัตน์ และความจำเป็น ที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สืบทอดประเพณีไหว้สาพญามัง รายให้นักเรียนเกิดความรู้แบบองค์รวม ทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ สร้างความตระหนักให้ นักเรียนเรียนเห็นคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองเห็นความสำคัญและมี จิตสำนึกรักและหวงแหนประเพณีและวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมระหว่าง ชุมชน

3. กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้มีความ เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายและประเพณีไหว้สาพญามังราย มีจิตสำนึก เห็นคุณค่า ตระหนักถึง อนุรักษ์และหวงแหนในขนบธรรมเนียมประเพณีไหว้สาพญามังราย

4. กำหนดสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดการเรียนรู้ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมนี้ ผู้วิจัย ได้บูรณาการสาระการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับต้นกำเนิดเมืองเชียงราย พิธีกรรม ประเพณีไหว้สาพญามังราย การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย และสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ ประเพณีไหว้สาพญามังราย

5. กำหนดคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

คำอธิบายรายวิชา เป็นการกำหนดสาระการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย ชื่อรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้น จำนวน ชั่วโมง จำนวนหน่วยกิต และผลการเรียนรู้

6. กำหนดโครงสร้างรายวิชา

โครงสร้างรายวิชา เป็นการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ สาระสำคัญ หรือความคิดรวบยอด สาระการเรียนรู้ จำนวนชั่วโมงเรียนหรือคาบเรียนในแต่ละหน่วย การเรียนรู้ และผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้

7. กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการเลือกวิธีจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วย ประกอบด้วยขั้นนำ ขั้นเข้าสู่บทเรียน ขั้นสรุปและวัดผล

8. กำหนดแนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้

แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เป็นการนำเสนอแนวทางการเลือกสื่อ ที่เหมาะสมกับผลการเรียนรู้ รวมถึงตอบสนองของผลการเรียนรู้ที่คาดหวังให้เกิดกับผู้เรียนเป็น อย่างไร ผู้วิจัยได้กำหนดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนตระหนักและมีจิตสำนึก อนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย

9. กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล

แนวทางการวัดและประเมินผล เป็นการนำเสนอแนวทางสำหรับใช้ในการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล โดยใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ได้แก่ ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินเอง นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนนักเรียนประเมินกันเอง ผู้ปกครองร่วมประเมินหรือชาวบ้านร่วมประเมินสิ่งที่ประเมินครอบคลุมจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทั้ง 3 คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ โดยประเมินผลระหว่างเรียนและประเมินผลหลังเรียน

10. การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร เป็นการพิจารณาว่าหลักสูตรที่ได้จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมและมีความสอดคล้องหรือไม่ก่อนนำไปใช้จริง โดยผู้วิจัยได้นำโครงร่างหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรพร้อมแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้ององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความรู้ในเรื่องหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม จำนวน 3 คน ตรวจสอบ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรก่อนนำไปทดลองใช้

11. การทดลองใช้หลักสูตร

การทดลองใช้หลักสูตร เป็นการศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร ภายหลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรจนเสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยนำไปทดลองใช้เพื่อศึกษาเบื้องต้นว่าหลักสูตรท้องถิ่น เอกสารประกอบหลักสูตร และแบบวัดความรู้และแบบวัดความตระหนักที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสามารถปฏิบัติได้ และมีโอกาสมากน้อยเพียงใดก่อนนำไปใช้จริง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2. แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบประเมินค่าความสอดคล้องของโครงร่างหลักสูตร ถ้าแน่ใจว่าสอดคล้องให้ +1 ถ้าไม่แน่ใจให้ 0 และถ้าแน่ใจว่าไม่สอดคล้องให้ -1

ขั้นตอนการสร้างแบบประเมิน

ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินทั้ง 2 ฉบับ ตามลำดับขั้นตอนที่เหมือนกัน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อแสดงความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม คำชี้แจงการใช้หลักสูตร และแผนการจัดการเรียนรู้
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแบบประเมินหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม การรายวิชาเพิ่มเติม การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำมาเป็นประเด็นในการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
3. เขียนข้อความให้ครอบคลุมประเด็นที่ต้องการประเมินทั้งหมดให้ครอบคลุมองค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม กับจุดมุ่งหมายของการประเมิน
4. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาที่เป็นข้อคำถาม ความเหมาะสมของข้อคำถามและจุดประสงค์การเรียนรู้ และภาษาที่ใช้ในการถาม จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปทดลองใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ไปขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. นำโครงร่างหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พร้อมแบบประเมินทั้ง 2 ชุด ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตร โดยการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญล่วงหน้าเพื่อนัดวัน เวลาในการนำเสนอและรับแบบประเมินด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสม โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกณฑ์การตัดสินผลการประเมิน แปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2553)

คะแนนเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50–4.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสมมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสมปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง ระดับความเหมาะสมน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความสอดคล้อง โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังรายก่อนและหลังการใช้หลักสูตร และการวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียน ภาษาไทยและสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 80 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียน ภาษาไทยและสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ การจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. ตัวแปรตาม คือ

2.1 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย

2.2 ความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. แบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

1. หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 ผู้วิจัยได้อธิบายไว้แล้วในขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัย

2. แบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

2.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบ โดยเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้ เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังรายก่อนและหลังการทดลองใช้หลักสูตร

2.2 ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4

2.3 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบ องค์ประกอบของแบบทดสอบ วิธีเขียนแบบทดสอบ การวัดและประเมินแบบทดสอบ

2.4 กำหนดโครงสร้างแบบทดสอบ โดยกำหนดจำนวนข้อสอบที่สร้าง และจำนวน ข้อสอบที่ตัดไว้ให้ครอบคลุมกับผลการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

2.5 กำหนดรูปแบบข้อคำถามของแบบทดสอบเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ถ้าตอบถูกต้อง 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

2.6 ลงมือเขียนข้อสอบตามผลการเรียนรู้ตามตารางที่ได้กำหนดจำนวนข้อสอบ แต่ละผลการเรียนรู้ ดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงโครงสร้างแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียน	จำนวน ข้อสอบ ที่สร้าง	จำนวน ข้อสอบ ที่ตัดไว้
ต้นกำเนิดของ เมืองเชียงราย	1. สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงราย	5	4
	2. สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ เกี่ยวกับประวัติของพญามังราย และประเพณีไหว้สาพญามังราย	5	4
พิธีกรรมประเพณี ไหว้สาพญามังราย	3. อธิบายและสรุปพิธีขึ้นดาวดั่งสี่	3	2
	4. อธิบายและสรุปเกี่ยวกับพิธีตานหาพญามังราย	4	3
	5. วิเคราะห์และสรุปเกี่ยวกับพิธีสักการะพระสถูป	3	2
	6. ประเมินค่า เกี่ยวกับพิธีบวงสรวงพญามังราย	4	3
	7. สังเคราะห์ เกี่ยวกับพิธีทำบุญเมืองเชียงราย	3	2
	8. ประยุกต์ใช้เกี่ยวกับพิธีสืบชะตาเมืองเชียงราย	3	3

ตาราง 2 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียน	จำนวน ข้อสอบ ที่สร้าง	จำนวน ข้อสอบ ที่ตัดไว้
การสมโภช	9. สาธิตการการพ้อนเล็บ	3	2
ประเพณีไหว้สา	10. ออกแบบการพ้อนดาบ	3	3
พญามังราย	11. แสดงการตีกลองสะบัดชัย	3	3
	12. สาธิตการชอพื้นเมือง	4	3
สร้างจิตสำนึก	13. มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้อนุรักษ์ประเพณีไหว้สา	7	6
อนุรักษ์ประเพณี ไหว้สาพญา มังราย	พญามังรายร่วมกับชุมชน		
	รวม	50	40

2.7 ตรวจสอบข้อสอบ โดยนำข้อสอบที่เขียนได้มาพิจารณาทบทวนเมื่อพิจารณาว่าข้อสอบแต่ละวัดตามผลการเรียนรู้หรือไม่ ภาษาที่ใช้มีความชัดเจน เข้าใจง่ายหรือไม่ ตัวถูกตัวหลงเหมาะสมเข้าเกณฑ์หรือไม่ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมมากขึ้น

2.8 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน พิจารณาตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาที่เป็นข้อคำถาม ความเหมาะสมของข้อคำถามและจุดประสงค์การเรียนรู้ และภาษาที่ใช้ในการถาม ค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดคะแนนการพิจารณา ดังนี้

+1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

-1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด

2.9 หลังจากที่คุณผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเสร็จแล้วนำแบบทดสอบมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องแล้วนำมาเปรียบเทียบเกณฑ์ โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาคือ ถ้าคะแนน IOC มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้ มีความเหมาะสมหรือมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือลักษณะพฤติกรรม แต่ถ้าต่ำกว่าหรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์หรือกับลักษณะพฤติกรรมควรตัดทิ้งหรือนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่ ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องได้ข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 50 ข้อ

2.10 ปรับปรุงแบบทดสอบบางข้อให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ พร้อมนำมาพิมพ์เป็นแบบทดสอบ โดยมีคำชี้แจงเกี่ยวกับแบบทดสอบและวิธีตอบ

2.11 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียน ภาษาไทยและสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 40 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.12 นำแบบทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ให้คะแนนโดยใช้เกณฑ์ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ข้อสอบที่ผ่านการคัดเลือก ต้องมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20–0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20–1.00 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ได้ข้อสอบที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.42–0.71 และค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.25–0.67 ผู้ศึกษาได้คัดเลือกข้อสอบจำนวน 40 ข้อ (ภาคผนวก ค ตาราง 10)

2.13 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 แสดงว่าแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง (ภาคผนวก ค ตาราง 11)

2.14 จัดพิมพ์เป็นแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. แบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้

3.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบ โดยเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้เกี่ยวกับความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย

3.2 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย เอกสารเกี่ยวกับแบบสอบถาม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.3 กำหนดประเด็นข้อคำถามของแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดระดับความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายโดยการให้คะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่

- 5 หมายถึง มีความตระหนักถึงคุณค่าอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความตระหนักถึงคุณค่าอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความตระหนักถึงคุณค่าอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความตระหนักถึงคุณค่าอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความตระหนักถึงคุณค่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปใช้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมถูกต้อง จากนั้นปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน พิจารณาตรวจสอบความครบถ้วนของเนื้อหาที่เป็นข้อคำถาม ความเหมาะสมของข้อคำถามและจุดประสงค์การเรียนรู้ และภาษาที่ใช้ในการถาม

3.6 นำข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญประเมินมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง กำหนดเกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .05 ขึ้นไป พบว่า ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

3.7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนภาษาไทยและสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้อง จำนวน 40 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแล้ว นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) คือ การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (-Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ได้จริง (ภาคผนวก ค ตาราง 13)

3.8 ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญให้มีความชัดเจนและครบถ้วน จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experiment) โดยใช้แบบการทดลองแบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-Group Pretest-Posttest Design) โดยมีแผนการทดลอง ดังนี้ (รัตนะ บัวสนธ์, 2552)

Gr₁ O₁ T O₂

เมื่อ Gr₁ คือ กลุ่มหนึ่ง

O₁ คือ การทดสอบก่อนวัด

T คือ การใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

O₂ คือ การทดสอบวัดครั้งหลัง

วิธีดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้นำหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่พัฒนาขึ้นไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 7

แผนการเรียน ภาษาไทยและสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนตำรวจราชภูร์ สงเคราะห์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง แบบแบ่งกลุ่ม หลักสูตรดังกล่าวเป็นรายวิชาเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการวัดความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังรายก่อนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยทำการทดสอบด้วยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนด การทดสอบขึ้นในวันที่ 20 พฤษภาคม 2562

2. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยใช้กระบวนการ การมีส่วนร่วมกับชุมชน กระบวนการสืบค้นข้อมูล การสังเกต การวิเคราะห์ การอธิบาย การอภิปราย และการสรุป โดยทำการทดลองระหว่างเดือนพฤษภาคม-กันยายน 2562 เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน จำนวน 20 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาเรียนทั้งหมด 20 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเอง รายละเอียดตามตาราง 3

3. ระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมให้ นักเรียนสืบค้นข้อมูล การสังเกต การวิเคราะห์ การอธิบาย การอภิปราย การสรุป พร้อม บันทึกผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการสะท้อนความรู้ ความคิดความเข้าใจ กระบวนการคิดวิเคราะห์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจและสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้

4. หลังจากการทดลองใช้หลักสูตรเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบ ดังนี้

4.1 ทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังรายหลังเรียนโดยใช้ แบบทดสอบเช่นเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน

4.2 ทดสอบวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย

ตาราง 3 แสดงการทดลองใช้หลักสูตรร่วมกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน

ลำดับที่	วัน เดือน ปี	หน่วยการเรียนรู้ที่	แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)	กระบวนการฝึกปฏิบัติตามกระบวนการสืบค้น และกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน	หมายเหตุ
ทดลองก่อนเรียน						
1	20 พ.ค. 62	ต้นกำเนิดของเมือง เชียงราย	ประวัติความเป็นมาของเมือง เชียงราย	1	สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบายเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเมืองเชียงราย	
	27 พ.ค. 62		ประวัติของพญามังราย	1	สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบายเกี่ยวกับ ประวัติของพญามังรายและประเพณีไหว้สา พญามังราย	
2	3 มิ.ย. 62	พิธีกรรมประเพณี ไหว้สาพญามังราย	พิธีกรรมขึ้นดาวดั่งสี่	1	อธิบายและสรุปพิธีขึ้นดาวดั่งสี่	
	10 มิ.ย. 62		พิธีตามหาพญามังราย	1	อธิบายและสรุปเกี่ยวกับพิธีตามหาพญามังราย	
	17 มิ.ย. 62		พิธีหม่าพวระสฎุ	1	วิเคราะห์และสรุปเกี่ยวกับพิธีสักการะพระสฎุ	
	24 มิ.ย. 62		พิธีบวงสรวงพญามังราย	1	ประเมินค่า เกี่ยวกับพิธีบวงสรวงพญามังราย	
	1 ก.ค. 62		พิธีทำบุญเมืองเชียงราย	1	สังเคราะห์ เกี่ยวกับพิธีทำบุญเมืองเชียงราย	
	8 ก.ค. 62		พิธีสืบชะตาเมืองเชียงราย	1	ประยุกต์ใช้เกี่ยวกับพิธีสืบชะตาเมืองเชียงราย	
3	15 ก.ค. 62	การสมโภชประเพณี ไหว้สาพญามังราย	ศิลปะการพอมแล็บ	2	สถิติการการพอมแล็บ	
	และ 22 ก.ค. 62					
	29 ก.ค. 62		ศิลปะการพอมตาบ	2	ออกแบบการพอมตาบ	
	และ 5 ส.ค. 62					

ตาราง 3 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	วัน เดือน ปี	หน่วยการเรียนรู้ที่	แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)	กระบวนการฝึกปฏิบัติตามกระบวนการสืบค้น และกระบวนการมีส่วนร่วมกับชุมชน	หมายเหตุ
	19 ส.ค. 62		ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย	2	แสดงการตีกลองสะบัดชัย	
	และ 26 ส.ค. 62		ศิลปะการชอพื้นเมือง	2	สาธิตการชอพื้นเมือง	
4	2,9 ก.ย.62	สร้างจิตสำนึกอนุรักษ์	ตระหนักถึง อนุรักษ์และหวงแหน	2	มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้	
	16 ก.ย. 62	ประเพณีไหว้สา	ในขมบธรรมเฌียม ประเพณีไหว้		อนุรักษ์ประเพณีไหว้สาญามังราย	
	และ 23 ก.ย.62	พญามังราย	สาญามังราย		ร่วมกับชุมชน	
ทดสอบหลังเรียน						
รวมเวลา				20		

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังรายระหว่างก่อนและหลังทดลองใช้หลักสูตร โดยการทดสอบค่าที (t-test dependent)

2. วัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กรณีการตัดสินใจผลการประเมิน แปลผลค่าเฉลี่ย ดังนี้ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2553)

คะแนนเฉลี่ย 4.50–5.00 หมายถึง ระดับความตระหนักถึงคุณค่ามากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50–4.40 หมายถึง ระดับความตระหนักถึงคุณค่ามาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50–3.49 หมายถึง ระดับความตระหนักถึงคุณค่าปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50–2.49 หมายถึง ระดับความตระหนักถึงค่าน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.49 หมายถึง ระดับความตระหนักถึงค่าน้อยที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และเพื่อ ทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาม วัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สา พญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ 2) ผลการสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเพณี ไหว้สา พญามังราย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 27 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของ หลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ซึ่งสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ ซึ่งเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานระดับท้องถิ่นพัฒนาขึ้นโดยพิจารณาจากสภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น และแนวโน้มการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียน มีความรักและหวงแหนมรดกทางสังคมของบรรพบุรุษ มีความเป็นไทย สามารถดำรงชีวิต และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

จากการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมพบว่า กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มุ่งช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ ว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เป็นพลเมืองดี ของประเทศชาติ และสังคมโลก โดยได้กำหนดสาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ ในมาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย ดังนั้นผู้ศึกษาจึงจะพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย ผ่านการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมกับ ชุมชน กระบวนการสืบค้นข้อมูล การสังเกต การวิเคราะห์ การอธิบาย การอภิปราย การสรุป เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิดความเข้าใจ กระบวนการคิดวิเคราะห์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในเผยแพร่ มีจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหนในประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายในหลักสูตรที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้น โดยมีการจัดการเรียนรู้จำนวน 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โดยคิดว่าจะก่อประโยชน์ให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับต้นกำเนิดประวัติความเป็นมาของ เมืองเชียงราย ประวัติพญาเมืองราย พิธีขึ้นตัวดั่งสี่ พิธีตานหาพญาเมืองราย พิธีห่มผ้าพระสอุป พิธีบวงสรวงพญาเมืองราย พิธีทำบุญเมืองเชียงราย พิธีสืบทอดเมืองเชียงราย พิธีทำบุญเมือง เชียงราย พิธีถวายเครื่องสักการะพญาเมืองราย การสมโภชประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย

2. ผลการสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายจากการสัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้และได้มีส่วนร่วมในประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย จำนวน 1 คน ผลการสัมภาษณ์สรุปได้ดังนี้

นายนิพนธ์ อ้ายไชย (พ่อหนานนิพนธ์ อ้ายไชย) ปราชญ์ท้องถิ่นด้านภาษา

และวรรณกรรม และด้านประเพณีพิธีกรรมพื้นบ้าน เป็นผู้เผยแพร่ความรู้โดยเป็นผู้ดำเนินการทางพุทธศาสนาในงานพิธีการต่าง ๆ ประเภทงานมงคลและอวมงคล เช่น งานบวช ขึ้นบ้านใหม่ งานมงคลสมรส งานบำเพ็ญกุศลศพตามความเชื่อทางพุทธศาสนาให้แก่หน่วยงานราชการ องค์การเอกชนภายในจังหวัดเชียงรายและต่างจังหวัด และเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาในด้านพิธีกรรมทางศาสนา และประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้านให้กับนักเรียน นักศึกษา พระภิกษุสามเณร และผู้สนใจทั่วไป และได้รับการยกย่องเกียรติประวัติและโล่รางวัลจากหน่วยงานราชการจำนวนมาก อาทิ ได้รับเสมาธรรมจักร รางวัลพระราชทานแก่ผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ประจำปี พ.ศ. 2551 จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้รับประทานเกียรติบัตรจากสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (สมเด็จพระญาณสังวร) ด้านประเพณีส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมมรดกไทยทางพระพุทธศาสนา ได้รับโล่ยกย่องเชิดชูเกียรติ บุคคลแห่งภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น (สาขาศาสนาและพิธีกรรมล้านนา) จากชุมนุมเกาฬญาเจียงฮาย รวมทั้งได้รับโล่ เกียรติบัตรจากสภาวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย เทศบาลเมืองเชียงราย หน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน ตลอดจนชุมชนและผู้สูงอายุ ในฐานะเป็นผู้นำทางด้านคุณธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.1 ประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้สาพญามังราย

พญามังราย เป็นกษัตริย์องค์ที่ 25 แห่งราชวงศ์ลาวจังกราช และเป็นโอรสของพญาลาวเม็งและพระนางเทพคำชายาย หรือพระนางอ้วมิ่งจอมเมือง พระองค์ประสูติเมื่อวันอาทิตย์ แรม 9 ค่ำ เดือน 3 ปีจอ พุทธศักราช 1782 และเสด็จสวรรคตที่เมืองเชียงใหม่ในปีพุทธศักราช 1854 รวมพระชนมายุได้ 72 พรรษา โดยสถูปบรรจุพระอัฐิหรือกู่พญามังรายมหาราช ตั้งอยู่ที่วัดงำเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พระองค์ได้ทรงสร้างบ้านแปงเมือง เชียงรายขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1805 โดยกำหนดดอยทอง (ปัจจุบัน) ให้เป็นจุดสะดือเมืองเชียงรายได้ด้วยเห็นว่าเป็นชัยภูมิที่อุดมสมบูรณ์ และเหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป จึงได้มีการสร้างอนุสาวรีย์พญามังรายมหาราชที่ห้าแยกพ่อขุน อำเภอเมืองเชียงราย ดังนั้น เพื่อเป็นการระลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระองค์ ทางจังหวัดเชียงรายจึงได้จัดพิธีบวงสรวงพญามังรายขึ้น นับตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม 2526 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เกิดเป็นศิริมงคลแก่บ้านเมือง โดยจะเริ่มต้นพิธีบวงสรวงบริเวณวัดงำเมือง จากนั้นจะประกอบพิธีทำบุญเมือง พิธีสืบทอดเมือง และพิธีบวงสรวงพญามังราย เป็นลำดับ ณ บริเวณลานอนุสาวรีย์พญามังราย จังหวัดเชียงราย

2.2 การประกอบพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย

2.2.1 พิธีบวงสรวงพญามังราย เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันที่ 25 มกราคมของ

ทุกปี โดยมีกิจกรรมพิธีบำเพ็ญกุศลสักการะดวงพระวิญญาณพญามังรายมหาราชขึ้น ณ วัดดอยงำเมือง ช่วงเช้าเป็นพิธีถวายเครื่องบวงสรวงสักการะพญามังราย ณ บริเวณหน้าลานพระสถูปวัดดอยงำเมือง ช่วงเย็นเป็นการจัดขบวนแห่ตันทาพญามังราย ซึ่งประกอบด้วยขบวนเครื่องราชสักการะจากวัดมิ่งเมืองมายังวัดดอยงำเมือง โดยหน่วยงานราชการและชุมชน 64 แห่งในจังหวัดเชียงรายร่วมกันในการแสดงความกตัญญูกตเวทิต์และรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณ โดยร่วมกันในพิธีถวายพานพุ่มดอกไม้สดพร้อมเครื่องราชสักการะ และห่มผ้าพระสถูปหรือกู่พญามังราย บริเวณลานอนุสาวรีย์พญามังรายมหาราชทรงประทับนั่งบนพระอาสน์ ณ วัดดอยงำเมือง และการแสดงประกอบแสง สี เสียง พระราชประวัติพญามังรายมหาราชโดยจะเริ่มประกอบพิธีในช่วงเวลาประมาณ 18.00 น. เป็นต้นไป

2.2.2 พิธีขึ้นดาวดั่งสี่ เป็นประเพณีล้านนาโบราณ คนล้านนามีความเชื่อว่าเป็นแต่ละบ้านเรือนจะมีเทพอีกสี่พระองค์ ซึ่งเป็นเทพชั้นสูงขึ้นไปจากพระภูมิเจ้าที่ คอยปกป้องรักษาดูแลชีวิตป้องกันเภทภัยต่าง ๆ มิให้กล้ากรายผู้คนที่อยู่อาศัยในบ้านนั้น ๆ เทพทั้งสี่องค์เรียกว่า ดาวดั่งสี่ (ท้าวทั้งสี่) ซึ่งได้แก่ ท้าวจตุโลกบาลทั้งสี่ โดยแต่ละองค์มีหน้าที่ดูแลประจำทิศประกอบด้วย

ท้าวภูเวระ ผู้รักษาโลกทิศเหนือ

ท้าวธตรฐะ ผู้รักษาโลกทิศตะวันออก

ท้าววิรุฬหะ ผู้รักษาโลกทิศใต้

ท้าววิรูปักษะ ผู้รักษาโลกทิศตะวันตก

นอกจากนี้ยังถือเป็นการบูชาพระอินทร์ผู้ควบคุมท้าวทั้งสี่และนางธรรณีผู้เป็นสักขีพยาน รู้ถึงการ “หยาด น้ำ” หรือกรวดน้ำทำบุญของมนุษย์ดังนั้น จึงมีกระบะเครื่องพิธีถึง 6 ชุด สิ่งที่จะต้องเตรียมเครื่องใช้ในพิธี ได้แก่

- 1) ปราสาทมีลักษณะเป็นแท่นวางเครื่องสังเวท
- 2) สะดงมีลักษณะเป็นกระบะ ทำด้วยกาบกล้วย ขนาดความกว้างประมาณ 1 ศีบ จำนวน 6 อัน ขนาดประมาณ 1 ศอก จำนวน 1 อัน แต่ละสะดงให้บรรจุข้าวปลา อาหาร หมาก เมียงพลูบุหรืดอกไม้อื่น เทียน อย่างละ 4 ทุกสะดง
- 3) ซ้อมีลักษณะเป็นธงสามเหลี่ยมขนาดเล็ก สีเขียว ขาว เทา เหลืองแดง ดำ อย่างละ 4 สำหรับปักสะดงบูชาเทพแต่ละองค์
- 4) ฉัตรมีลักษณะเป็นร่มเล็กสำหรับบูชาเฉพาะพระอินทร์
- 5) น้ำส้มป่อย
- 6) ชันครุเป็นเครื่องสักการะครุของผู้ประกอบพิธีประกอบด้วยดอกไม้

รูป เทียน เงิน 12 บาท และเครื่องใช้อื่น ๆ

2.2.3 พิธีทำบุญเมืองและสืบชะตาเมืองเป็นกิจกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อไหว้ผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเมือง เพื่อให้บ้านเมืองพ้นเคราะห์ ไม่ล่มสลาย และทำให้ผู้คนมีความสุข ความเจริญ เครื่องใช้ในพิธีสืบชะตา ประกอบด้วยเครื่องใช้จำนวน 22 ชิ้น ได้แก่

- 1) กระจบอกน้ำ 108 หรือเท่าอายุ
- 2) กระจบอกทราย 108 หรือเท่าอายุ
- 3) ลวดเงินลวดทองอย่างละ 4 เส้น
- 4) หมากพลูผูกติดเส้นด้ายในลวดเงินลวดทอง 108
- 5) ซอ (ธงเล็ก) 108
- 6) หม้อเงินหม้อทองใหม่อย่างละ 1 ใบ
- 7) ด้ายสายสิญจน์ล้อมรอบผู้สืบชะตา 1 กลุ่ม
- 8) ปลาสำหรับปล่อยจำนวนเท่าอายุผู้สืบชะตา นก หรือปูหรือหอย
- 9) พานบายศรีนมแมว 1 สำรับ
- 10) บันไดชะตา 1 อัน
- 11) ไม้ค้ำ 1 อัน
- 12) ไม้งาม 108
- 13) ข้วไต่ 1 อัน
- 14) ผ้ายาคาคิงจุดน้ำมัน 1 สาย
- 15) กล้ามะพร้าว 1 ต้น
- 16) กล้วยดิบ 1 เครือ
- 17) เสื่อ 1 ผืน
- 18) หมอน 1 ใบ
- 19) ธงคาคิง 1 ผืน
- 20) เทียนเล่มบาท 1 เล่ม
- 21) มะพร้าว 1 ทะลาย

2.2.4 พิธีถวายเครื่องสักการะล้านนา หมากส้ม หมากเบ็ง ต้นดอก ต้นเทียน ต้นผึ้ง จาก 18 อำเภอในจังหวัดเชียงราย

- 1) เครื่องสักการะหมากส้ม

หมากส้ม หมายถึง ต้นที่ทำโครงร่างแล้วนำเอาหมากใหม่ที่ผ่าหมากเป็นซีกแล้วเสียบด้วยเชือกปอหรือด้ายเรียงไว้เป็นแถว ๆ แล้วนำมา “ส้ม” หรือครอบลง

บนรางไม้ที่แน่นจนเต็มเพื่อนำไปมอบให้เจ้านาย หรือผู้ที่เคารพนับถือ

2) เครื่องสักการะหมากเบ็ง

หมากเบ็งใช้เป็นต้นเครื่องสักการะที่ทำมาจากไม้ไผ่มาทำเป็นโครงร่าง ประดับด้วยหมากที่ใช้เคี้ยว (หมากดิบ) จำนวน 24 ผล เรียงกันเป็นพุ่มสวยงาม เหตุที่ใช้หมากจำนวน 24 ผล เพราะถือเอาปัจจัย 24 ข้อในอภิธรรมมัตถสังคหะมาเป็นเครื่องหมาย เพราะเหตุปัจจัยทั้ง 24 นี้ จึงทำให้มนุษย์และสัตว์มีความเป็นไปต่าง ๆ นานา ปัจจัยทั้ง 24 มีชื่อและคำแปล ดังนี้

อารมณ์

2.1) เหตุปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นเหตุ

2.2) อารมมณปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็น

2.3) อธิปัตติปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นอธิปัตติ

2.4) อนนุตรปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความติดต่อกัน

ไม่มีระหว่างกัน

2.5) สมนุตรปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความ

ติดต่อกันไม่มีระหว่างกันทีเดียว

2.6) สหชาติปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเกิดพร้อมกัน

2.7) อัญ มัญ ปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความอาศัย

กันและกัน

2.8) นิสฺสยปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นที่

อาศัย

2.9) อุปนิสฺสยปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นที่

อาศัยที่มีกำลังมาก

2.10) ปุเรชาติปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเกิดก่อน

2.11) ปจฺจชาติปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเกิดทีหลัง

2.12) อาเสวนปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเสพ

บ่อย ๆ

2.13) กมฺมปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความปรุงแต่ง

เพื่อให้กิจต่าง ๆ สำเร็จลง

2.14) วิปากปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นวิปาก

คือถึงความสุข และหมดกำลังลง

- ผู้ปกครอง
- 2.15) อาหารปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นผู้นำ
- 2.16) อินทรีย์ปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นผู้ปกครอง
- อารมณ
- 2.17) ฌานปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นผู้เพ่ง
- ประกอบ
- 2.18) มคตปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นหนทาง
- 2.19) สมุပ္ปัตตปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นผู้ประกอบ
- ไม่ประกอบ
- 2.20) วิปยุตตปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นผู้ไม่ประกอบ
- ปราศจากไป
- 2.21) อตถปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นผู้ยังมิอยู่
- 2.22) นตถปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นผู้ไม่มี
- 2.23) วิคตปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นผู้ปราศจากไป
- ไม่ปราศจากไป
- 2.24) อวิคตปัจจัย คือ ธรรมที่ช่วยอุปการะโดยความเป็นผู้ยัง

3) เครื่องสักการะต้นดอก

ต้นดอกหรือพุ่มดอกไม้ นับเป็นเครื่องสักการะที่นำเอาดอกไม้มาสอดเข้าไปในโครงร่างที่ประกอบไว้แล้ว ที่นิยมทำกันมากที่สุด คือ นำเอาใบเล็บครุฑมาสอดไว้อัดจนเต็มทุกด้านแล้วตัดหรือขริบให้เรียบสมลัดส่วน ใช้เป็นเครื่องสักการะต่อบุคคลผู้มียศศักดิ์หรือครูบาอาจารย์ผู้ที่เป็นที่เคารพนับถือ

4) เครื่องสักการะต้นเทียน

ต้นเทียนคือ ต้นเครื่องสักการะที่ใช้เทียนขี้ผึ้งผูกปลายไม้แขวนเสียบต้นคาไว้ ต้นเทียนมีขาและแกนของต้นเทียนที่ทำมาจากต้นปอหรือต้นกล้วยแล้วนำมามัดรวมกันเป็นแกน ส่วนคันที่ใช้สำหรับผูกเทียนทำมาจากไม้ไผ่เหลาให้อ่อนเหมือนคันเบ็ดแล้วนำไปเสียบแกนตกแต่งให้สวยงาม ใช้เทียนขนาดความยาว 5-8 นิ้ว จำนวน 108 เล่ม นำไปเป็นเครื่องสักการะ มีความหมายว่าให้ใช้จุดในเวลาค่ำคืน เมื่อผ่านการถวายทานแล้ว พระสงฆ์จะนำไปใช้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา

5) เครื่องสักการะต้นผึ้ง

ต้นผึ้งคือ ต้นที่ใช้ใบคาผูกทำเป็นต้นมีฐานเป็น 3 ขา ตั้งไว้แล้ว

นำเอาไม้ไผ่มาเลียบจำนวน 12 หรือ 21 หรือ 32 ดอก แล้วแต่จะหาได้มากหรือน้อย นำไปเป็นเครื่องสักการะมีความหมายว่า น่าจะนำไปให้แก่ผู้ที่ตนเคารพนับถือ ใช้ทำเทียนหรือใช้ประกอบพิธีแล้วแต่กรณี หรืออีกความหมายหนึ่งของต้นผึ้งเป็นการนำขี้ผึ้งบริสุทธิ์ผึ้งแดงให้พ่อนแล้วปั้นเป็นกลีบเรียงซ้อนเข้าดอกแบบดอกเอื้องผึ้ง ปักเรียงบนโครงไม้ ใสบใบสลับให้สวยงาม มีขนาดรูปทรงใกล้เคียงกับต้นดอก บนยอดมีกระทรงเจิม ใสดอกไม้ข้างในทำให้ดูสวยงามขึ้น

2.3 การสมโภชในประเพณีไหว้สาปญามังราย

การสมโภชในประเพณีไหว้สาปญามังราย เป็นงานรื่นเริงประกอบด้วย การแสดงตีกลองสะบัดชัย ฟ้อนดาบ ฟ้อนเล็บ และซอพื้นเมือง

2.3.1 การแสดงตีกลองสะบัดชัย

การตีกลองสะบัดชัย เป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านล้านนาอย่างหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันมักจะมีพบเห็นในขบวนแห่หรืองานแสดงศิลปะพื้นบ้านโดยทั่วไป สืบมาในการตีมีลักษณะโลดโผน เร้าใจ มีการใช้อวัยวะหรือส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ศอก เข่า ศีรษะ ประกอบในการตี ทำให้การแสดงการตีกลองสะบัดชัยเป็นที่ประทับใจของผู้คนที่ได้ชม ในอดีต การตีกลองสะบัดชัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ตีบอกสัญญาณโจมตีข้าศึก สัญญาณบอกข่าวในชุมชน เป็นมหรสพ เป็นเครื่องประโคมฉลองชัยชนะ เป็นเครื่องประโคมเพื่อความสนุกสนาน ปัจจุบันการแสดงตีกลองสะบัดชัยเป็นที่นิยมแพร่หลาย มีการประกวดหรือแข่งขันกันทุกปี มีการคิดประดิษฐ์ท่าทางใหม่ ๆ เช่น มีการแปรขบวน ต่อตัว ฟันไฟ เป็นต้น

2.3.2 การแสดงฟ้อนดาบ

การฟ้อนดาบ เป็นศิลปะป้องกันตัวที่ประยุกต์มาเป็นศิลปะการแสดงในงานต่าง ๆ เช่น งานสงกรานต์ งานปอยหลวง และขบวนแห่ดำหัวพระหรือบุคคลสำคัญ ชื่อของการฟ้อนดาบแต่โบราณปรากฏในมหาชาติ ถันขันธ์หาราช ซึ่งครู กาไวย์ ได้คิดค้นชื่อท่าต่าง ๆ เช่น บิดบัวบาน เกี้ยวเกล้า ล้วงใต้เท้ายกแหลก มัดแกลบก้องลงวาง เสือลากหางเหลนรอกข้างงาทอกตวงเต็ก เป็นต้น ศิลปะการฟ้อนดาบปัจจุบันมีทั้งช่างฟ้อนดาบหญิงและชาย ซึ่งคิดประดิษฐ์ท่าฟ้อนโดยเพิ่มจำนวนดาบให้มีจำนวนหลายเล่มด้วยกัน

2.3.3 การแสดงฟ้อนเล็บ

การฟ้อนเล็บ ประกอบด้วยช่างฟ้อนที่เป็นหญิง ประมาณ 8 ถึง 10 คน เครื่องดนตรีประกอบด้วยกลองแหวง กลองตะโกลดปด ฆ้องเล็ก ฆ้องใหญ่ ปี่แน่น้อย ปี่แนหลวง และฉาบ ส่วนที่เรียกว่าฟ้อนเล็บนั้น เป็นเพราะช่างฟ้อนต้องสวมเล็บที่ทำด้วยทองเหลืองรูปกรวย ปลายแหลมงอน แต่เดิมช่างฟ้อนเป็นหญิงเท่านั้น ปัจจุบันช่างฟ้อนบางคณะประยุกต์ให้ผู้ชายฟ้อนด้วย โดยมีท่าฟ้อนหลายลักษณะด้วยกัน คือ ท่าจีบหลัง บิดบัวบาน สอนกลาง

อัมพร จีบสูงส่งหลัง บัวชูผัก ทากทราย สะบัดจีบ ทากทราย และพรหมสีหน้า เป็นต้น

2.3.4 การแสดงขอพื้นเมือง

ขอพื้นเมืองล้านนาเป็นการขับร้องโดยช่างขอในจังหวัดเชียงราย ซึ่งบทขอไหว้สา “พญามังรายมหาราช” มีดังนี้

โยนก

สรวมชีพ ข้าพระบาทให้ อภิวัตไหว้ กายเกล้าเกศี แต่ “พญามังรายมหาราช” นฤบดี
พระเดชะปารมี พระบุญญาแผ่กว้าง ดล ณ วาระครบ “750 ปี ทรงสร้าง เมืองเชียงราย” ยังอยู่
ชุ่มสุข เย็นนอ

ขออื่น

สา น้อมเกล้า ข้าพระพุทธเจ้า ชายหญิง ทั้งหลาย ปิติโสมนัส จังหวัดเชียงราย ไหว้สาถวาย
ทวามหาราช อัญเชิญขันดอก ดวงบุปผชาติ มีชาวสะอาด มีแดงงามตา มีออร่า มีเหลือง เรียง
ร้อยผกา เป็นพุ่มมาลา บูงาหอมกลิ่นอันเชิญต้นผึ้ง ซึ่งพ่องไสริณ เหลืองทองทั้งสิ้น จิตนาการ
เป็นดวงเป็นดอก ดอกจี๊ดอกบาน โอ้อาโอฟ้าร ล้านนาเรืองเลิศ อันเชิญต้นเทียน เนียนอย่าง
ประเสริฐ ตกแต่งบังเกิด เป็นพุ่มไหว้สา มัดรวมเทียนน้อย ห้อยย้อยไปมา ไหว้ซ่ายไหว้ขวา
ระย้าไกวแกว่ง อัญเชิญต้นหมากส้ม พันธุ์ตลกแต่ง สายเส้นหมากแห้ง แกล้งประติตประดอย
หมากผ่านผ่านแดด เอามาแหวดเอามาร้อย เหมือนเป็นสายสร้อย ห้อยอย่างยิ่งใหญ่ อันเชิญต้น
หมากเบ็ง เบ็งหมากดิบใหม่ หนวยเหลืองเรืองไส ไบมะพร้าวสาน เป็นดอกเขียวสอง รองไว้เป็น
ฐาน วิจิตรตระการ งามประณีตศิลป์เหลืองชื่อ อันเชิญต้นพลูส้ม พุ่มพลูจากมือ วิธีทำนั้นคือ
หื้อเต็ดพลูแล้วม้วนเรียงพลูเป็นชั้น ชั้นพลูสดเป็นกระสวน สีมรดกล้วนล้วน เชิญชวนชมเพริศ
อันเชิญบายศรี เก้าชั้นทูนเทิด สิริมงคลบรรเจิด ล้วนเชิดชูพระปรีชา องค์เอกภูมินทร์ แห่งถิ่น
แดนล้านนา คือองค์กษัตรา “พญามังรายมหาราช”

จ้อยเซียงแสน (กลาย)

ขอประณม บังคมกายเกล้า เทานี้ไหว้สาสักการะพระองค์ หื้อพระเกียรติก้องก่าจายขจรจบ
คงพิภพชั่วกัปกลับ สืบไปคู่หล้าหื้อพระบารมีปกเกล้าคุ้มครองไพร่ฟ้า บังเกิดความสุขทุกถ้วนทั่ว
หน้าหื้อเมืองเชียงราย เรืองรุ่ง ยังยืนนาน อยู่คู่พระบารมี เทอญ

นายธรรฐ ตูลาพงษ์พิพัฒน์, ผู้ประพันธ์

2.4 แนวทางการถ่ายทอดและการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย จากรุ่นสู่รุ่นให้คงอยู่สืบต่อไป

การถ่ายทอดประเพณีไหว้สาพญามังรายให้แก่คนรุ่นใหม่ กระทำได้ดังนี้

2.4.1 ถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในครอบครัวหรือระบบเครือข่ายได้แก่

ลูกหลานผ่านการกระทำหรือลงมือปฏิบัติจริง ด้วยการสังเกตวิธีปฏิบัติงาน กระบวนการทำงาน และการลงมือปฏิบัติ

2.4.2 ถ่ายทอดให้ผู้ที่สนใจในชุมชน

2.4.3 ถ่ายทอดให้กับนักเรียนผ่านการเรียนรู้ในโรงเรียน

2.4.4 ถ่ายทอดจากการเข้าร่วมกิจกรรม

2.4.5 ถ่ายทอดโดยผ่านตำรา งานวิชาการ หรือผลงานวิชาการของครู

และบุคลากรทางการศึกษา

2.4.6 ถ่ายทอดผ่านการเรียนรู้จากวัด

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1. ผลการสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. ผลประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3. ผลประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ปรากฏผลดังนี้

หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย

จำนวน 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต

หลักการและเหตุผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วย

ตนเองอย่างต่อเนื่อง

เชียงใหม่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานถึงกว่า 750 ปี และยังเป็นเมืองที่มีความหลากหลายทางประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการที่ประชาชนหลายกลุ่มมาตั้งถิ่นฐานอยู่รวมกันด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรมของจังหวัดเชียงใหม่ตามแต่วัฒนธรรมของแต่ละชาติพันธุ์ทำให้เกิดประเพณีที่สำคัญตามมา รวมถึงศิลปะการแสดงเป็นอีกส่วนหนึ่งที่บ่งบอกถึงความเจริญต่าง ๆ ในอดีตและยังคงรักษาเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นไว้ อันได้แก่ประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญที่ควรอนุรักษ์ คือประเพณีนมัสการและสงน้ำพระธาตุดอยตุง พิธีตักบาตรแม่ฟ้าหลวง ประเพณีปอยสูกแก้ว ประเพณีทอผ้าทันทใจ และประเพณีไหว้สาพญามังราย (มาณพ ภาษิตวิไลธรรม, 2554) ประเพณีไหว้สาพญามังราย พญามังราย เป็นกษัตริย์องค์ที่ 25 แห่งราชวงศ์ลวจักราช พระองค์ได้ทรงสร้างบ้านแปงเมืองเชียงใหม่ขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 1805 โดยกำหนดดอยจอมทอง (ปัจจุบัน) ให้เป็นจุดสะดือเมืองด้วยเห็นว่าเป็นชัยภูมิที่อุดมสมบูรณ์และเหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป ดังนั้น เพื่อเป็นการระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน ทางจังหวัดเชียงใหม่จึงได้จัดพิธีบวงสรวงพญามังรายขึ้นนับตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม 2526 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบันเพื่อให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง โดยประกอบพิธีทำบุญบ้านเมือง พิธีสืบชะตาเมือง และพิธีบวงสรวงพญามังราย ณ พระสถูปพญามังรายวัดดอยงำเมืองและอนุสาวรีย์พญามังราย (พระธรรมราชานุวัตร, 2554 : 63)

จากเหตุผลและแนวทางข้างต้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สืบทอดประเพณีไหว้สาพญามังรายสำหรับ ใช้จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งนักเรียนสามารถสร้างกระบวนการคิด ความคิดรวบยอด แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจและลึกซึ้ง เหมาะกับการเรียนรู้ที่เน้นปฏิบัติจริง ทำให้คิดใคร่ครวญเชื่อมโยงเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีจิตสำนึกใหม่ในการอนุรักษ์สืบทอดประเพณีไหว้สาพญามังราย หลักสูตรประเพณีไหว้สาพญามังรายฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สืบทอดหวงแหนในประเพณีในท้องถิ่น หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ที่เป็นรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยมุ่งหวังให้นักเรียนเกิดการหวงแหนอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองให้อยู่กับท้องถิ่นของตนเองสืบไปในอนาคต

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประเพณีไหว้สาพญามังราย ฉบับนี้มุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้แบบองค์รวม ทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติ สร้างความตระหนัก ให้นักเรียน

เรียนเห็นคุณค่าของประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองเห็นความสำคัญและมีจิตสำนึก รักและหวงแหนประเพณีและวัฒนธรรมโดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชน ในการศึกษาค้นคว้าซึ่งได้จัดทำหลักสูตรที่จำเป็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์และสืบทอดประเพณี ใหว่สาพญามังรายที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน นักเรียนสามารถสร้างกระบวนการ คิดความคิดรวบยอด แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจและลึกซึ้ง เหมาะกับการ เรียนรู้ที่เน้นปฏิบัติจริง ทำให้คิดใคร่ควรเชื่อมโยงเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีจิตสำนึกใหม่ ในการอนุรักษ์สืบทอดประเพณีใหว่สาพญามังราย

จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

1. นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ของเมืองเชียงรายและประเพณี ใหว่สาพญามังราย
2. นักเรียนมีจิตสำนึก เห็นคุณค่า ตระหนัก อนุรักษ์และหวงแหนในขนบธรรมเนียม ประเพณีใหว่สาพญามังราย
3. นักเรียนมีทักษะในการอนุรักษ์ประเพณีใหว่สาพญามังราย

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร

สาระการเรียนรู้ที่ 1 ต้นกำเนิดเมืองเชียงราย

1. ประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงราย
2. ประวัติของพญามังราย
3. ประวัติความเป็นมาของประเพณีใหว่สาพญามังราย

สาระการเรียนรู้ที่ 2 พิธีกรรมประเพณีใหว่สาพญามังราย

1. พิธีขึ้นดาวตงลี
2. พิธีบวงสรวงพญามังราย
3. พิธีทานหาพญามังรายและพิธีสักการะพระสถูป
4. พิธีทำบุญและสืบทอดประเพณีเมืองเชียงราย

สาระการเรียนรู้ที่ 3 การสมโภชประเพณีใหว่สาพญามังราย

1. ศิลปะการฟ้อนเล็บ
2. ศิลปะการฟ้อนดาบ
3. ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย
4. ศิลปะการชอพื้นเมือง

สาระการเรียนรู้ที่ 4 สร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ประเพณีใหว่สาพญามังราย

1. ตระหนัก อนุรักษ์และหวงแหนในขนบธรรมเนียม ประเพณีใหว่สาพญามังราย

2. การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม

ประเพณีไหว้สาพญาเมืองมั่งราย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 เวลา 20 ชั่วโมง จำนวน 0.5 หน่วยกิต

.....

ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับต้นกำเนิดประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงใหม่ ประวัติพญาเมืองมั่งราย พิธีขึ้นตัวตังลี พิธีตานหาพญาเมืองมั่งราย พิธีห่มผ้าพระสถูป พิธีบวงสรวงพญาเมืองมั่งราย พิธีทำบุญเมืองเชียงใหม่ พิธีสืบชะตาเมืองเชียงใหม่ พิธีทำบุญเมืองเชียงใหม่ พิธีถวายเครื่องสักการะพญาเมืองมั่งราย การสมโภชประเพณีไหว้สาพญาเมืองมั่งราย ศิลปะการฟ้อนเล็บ ศิลปะการฟ้อนดาบ ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย และศิลปะการขอพื้เมือง โดยใช้กระบวนการการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน กระบวนการสืบค้นข้อมูล การสังเกต การวิเคราะห์ การอธิบาย การอภิปราย การสรุป เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิดความเข้าใจ กระบวนการคิดวิเคราะห์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ มีความสามารถในการตัดสินใจ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในเผยแพร่ มีจิตสำนึกเห็นคุณค่า หวงแหนในประเพณีไหว้สาพญาเมืองมั่งราย

ผลการเรียนรู้

1. สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงใหม่
2. สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ เกี่ยวกับประวัติของพญาเมืองมั่งรายและประเพณีไหว้สาพญาเมืองมั่งราย
3. อธิบายและสรุปพิธีขึ้นตัวตังลี
4. อภิปรายและสรุปเกี่ยวกับพิธีตานหาพญาเมืองมั่งราย
5. วิเคราะห์และสรุปเกี่ยวกับพิธีสักการะพระสถูป
6. ประเมินค่า เกี่ยวกับพิธีบวงสรวงพญาเมืองมั่งราย
7. สังเคราะห์ เกี่ยวกับพิธีทำบุญเมืองเชียงใหม่
8. ประยุกต์ใช้เกี่ยวกับพิธีสืบชะตาเมืองเชียงใหม่
9. สาธิตการการฟ้อนเล็บ
10. ออกแบบการฟ้อนดาบ
11. แสดงการตีกลองสะบัดชัย
12. สาธิตการขอพื้เมือง
13. มีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้อนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญาเมืองมั่งรายร่วมกับ

ชุมชน

ตาราง 4 แสดงโครงสร้างรายวิชา

ที่	หน่วย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	สาระ การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
1	ต้นกำเนิด ของเมือง เชียงราย	1. สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบาย เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา ของเมืองเชียงราย	พงศาวดารโยนกกว่า พญามังราย สร้างขึ้น ณ ที่ซึ่งเดิมเป็นเวียงไชย นารายณ์ เมื่อ พ.ศ. 1805 และ ครองราชสมบัติอยู่ ณ เมือง เชียงรายจนถึง พ.ศ. 1839 ส่วน ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ระบุว่า พญามังรายทรงเสด็จตามช้างมา ทางทิศตะวันออกแล้วเห็นชัยภูมิ เหมาะแก่การสร้างเมืองริมฝั่ง แม่น้ำกก จึงสร้างเป็นเวียง ล้อมรอบดอยจอมทองไว้ในปี พ.ศ. 1805	ประวัติความ เป็นมาของ เมืองเชียงราย	1
		2. สืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบาย เกี่ยวกับประวัติ ของพญามังราย และประเพณีไหว้ สาพญามังราย	พระองค์เป็นพระราชโอรสของลาว เมง พระมหากษัตริย์แห่งหิรัญนคร เงินยางเชียงราว กับนางเทพคำขาย พญา มังราย เป็นกษัตริย์องค์ที่ 25 แห่งราชวงศ์ลาวจักราช พระองค์ได้ ทรงสร้างบ้านแปงเมืองเชียงราย ขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 1805	1. ประวัติของ พญามังราย 2. ประเพณี ประเพณี ไหว้สา พญา มังราย	1
2	พิธีกรรม ประเพณีไหว้ สาพญา มังราย	3. อธิบายและสรุป พิธีขึ้นตัวตั้งสี่	ประเพณีพื้นเมืองของคนเมือง เมื่อจะกระทำการมงคลต่าง ๆ มีการฉลองปอยหลวง ขึ้นบ้านใหม่ หรืองานประเพณีอื่น ๆ คนเมืองจะถือปฏิบัติเป็นเรื่อง ใหญ่เป็นหัวใจของงานนั้นคือ ทำพิธี “ขึ้นตัวตั้งสี่” หรือทำพิธี บวงสรวงท้าวทั้งสี่คือ “ท้าวจตุ โลกบาล” เป็นเทวดารักษาทุกข์ สุขของมนุษย์โลกไว้ทั้งที่ทิศ	พิธีกรรม ขึ้นตัวตั้งสี่	2
		4. อภิปรายและสรุป เกี่ยวกับพิธีदान หาพญามังราย	พิธีบำเพ็ญกุศลทางศาสนา เพื่ออุทิศส่วนกุศลแด่ดวง พระวิญญาณพอขุนเม็งราย	พิธีदानหา พญามังราย	1

มหาราชโศกนาฏกรรม

ตาราง 4 (ต่อ)					
ที่	หน่วย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	สาระ การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
			9 รูปเป็นผู้สวดอภิธรรม และการทอดผ้าบังสกุล		
5.	วิเคราะห์และสรุป เกี่ยวกับพิธี สักการะพระสถูป		เป็นการนำผ้าไตรสรณาคมนำไป บูชาและขึ้นไปห่มสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สิ่งทีคนเคารพบูชาเพื่อความเป็น สิริมงคลแก่ชาวเชียงรายและเป็น ความเชื่อที่ว่าพญามังรายจะปก ปักรักษาบ้านเมืองและประชาชน ให้อยู่เย็นเป็นสุข	พิธีห่มผ้า พระสถูป	1
6.	ประเมินค่า เกี่ยวกับพิธี บวงสรวง พญามังราย		ด้วยเชื่อกันว่าเป็นการแจ้งให้สิ่ง ศักดิ์สิทธิ์รับรู้ว่ากำลังจะทำพิธี ประเพณีไหว้สาพญามังราย ขณะเดียวกันก็เป็นการขอพรให้ ประสบความสำเร็จ รวมทั้งยัง เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ในการทำงานไปด้วยพิธี บวงสรวงนั้นจะมีพ่อนานเป็น ผู้ทำหน้าที่ในส่วนของไหว้ส่วน ใหญ่จะเป็นบายศรีปากชาม มะพร้าวอ่อน กล้วยน้ำว่า อ้อย หัวหมู เบ็ด โกว กล้วย ปลา นม เนย ถั่วงา	พิธีบวงสรวง พญามังราย	2
7.	สังเคราะห์ เกี่ยวกับพิธี ทำบุญเมือง เชียงราย		กระทำเพื่อความสุขสวัสดิ์ และความมีสิริมงคลแก่ บ้านเมือง เป็นการนิมนต์พระ มาสวดเจริญพระพุทธมนต์ ให้ศีลรับพร	พิธีทำบุญ เมืองเชียงราย	1
8.	ประยุกต์ใช้ เกี่ยวกับพิธีสืบ ชะตาเมือง เชียงราย		ตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ เพราะไม่ให้บ้านเมืองปั่นป่วน หรือเกิดโรคภัยแก่ประชาชนใน เมืองจึงจัดพิธีสืบชะตาเมือง เพื่อให้อายุของเมืองต่อเนื่อง	พิธีสืบชะตา เมือง เชียงราย	1

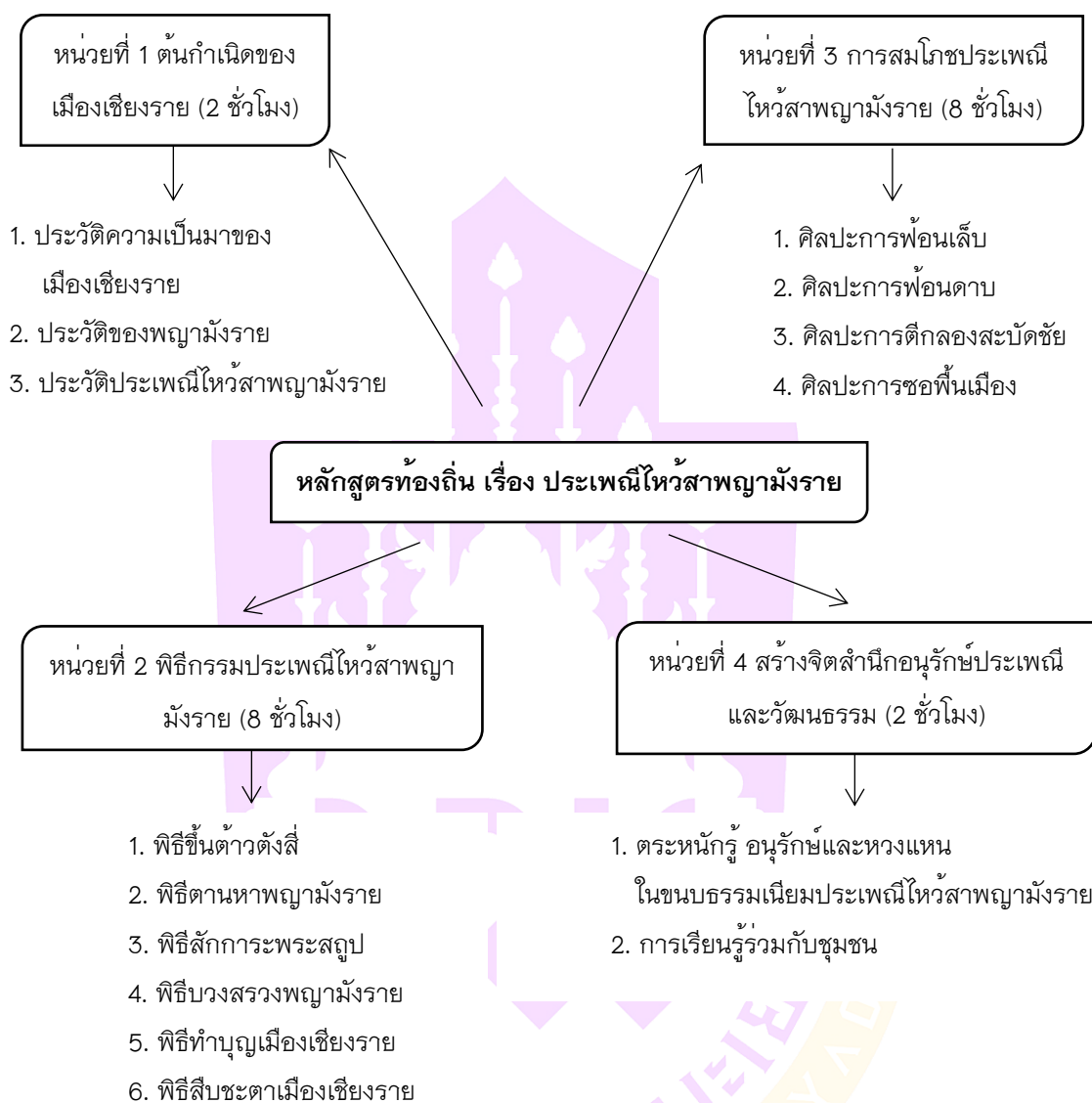
ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	หน่วย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	สาระ การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
3	การสมโภช ประเพณีไหว้ สาปฎามัง ราย	9. สราธิตการพอน เลียบ	พอนเลียบ หรือเรียกกันว่าพอน คริวทาน พอนเมืองบาง พอน เลียบบาง ทั้ง 3 ชื่อนี้เป็นการพอน ชนิดเดียวกัน แต่เรียกไปตาม สถานการณของการพอน เช่น การพอนคริวทานคือ การพอน นำขบวนแห่ของชาวบ้านที่จัดขึ้น เรียกว่า คริวทาน” พอนเลียบ จะแสดงในงานฉลองสมโภช เพื่อแสดงความกตัญญูทเวที่ แด่พญามังราย	ศิลปะการพอน เลียบ	2
		10. ออกแบบ การพอนดาบ	พญามังรายเป็นกษัตริย์นักรบ สร้างบ้านแปงเมืองให้เจริญเจ รุ่งเรือง การพอนดาบเป็นศิลปะ การต่อสู้ของชายชาวล้านนาแต่ โบราณ โดยผู้เรียนจะต้องเรียน พอนเชิงมือเปล่าให้คล่องแคล่ว เสียก่อนจึงจะเรียนพอนดาบ หรือพอนประกอบอาวุธอื่น ๆ เป็นการระลึกถึงพญามังราย ยอดกษัตริย์นักรบ	ศิลปะการพอน ดาบ	2
		11. แสดงการตีกลอง สะบัดชัย	กลองสะบัดชัย เป็นกลองที่มีมา นานแลwnับหลายศตวรรษใน สมัยก่อนใช้ ตียามออกศึก สงคราม เพื่อเป็นสิริมงคล และเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ เหล่าทหารหาญในการต่อสู้ให้ ได้ชัยชนะ ทำนองที่ใช้ในการตี กลองสะบัดชัยโบราณมี 3 ทำนองคือ ชัยเกรรี ชัย ดีถึ และชนะมาร เป็นการระลึกถึง พญามังรายยอดกษัตริย์นักรบ	ศิลปะการตี กลองสะบัดชัย	2

และความเป็นสิริมงคล

ตาราง 4 (ต่อ)

ที่	หน่วย การเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	สาระสำคัญ	สาระ การเรียนรู้	เวลา (ชั่วโมง)
		12. สาธิตการขอ พื้นเมือง	ขอพื้นเมืองเป็นเอกลักษณ์ทาง วัฒนธรรมที่สำคัญและโดดเด่น ยิ่งของชาวล้านนา มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ เป็นกระจกเงา สะท้อน วิถีการดำรงชีวิตของชาวล้านนา ในด้านต่าง ๆ เช่น ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี สถาบันศาสนา สถาบันครอบครัว การประกอบ อาชีพ อาหารและ โภชนาการ การแต่งกาย	ศิลปะการขอ พื้นเมือง	2
4	สร้าง จิตสำนึก อนุรักษ์ ประเพณีไหว้ สาปญามัง ราย	13. มีส่วนร่วมในการ ถ่ายทอดความรู้ อนุรักษ์ประเพณี ไหว้สาปญา มังรายร่วมกับ ชุมชน	มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และหวงแหนในขนบธรรมเนียม ประเพณีไหว้สาปญามังรายไว้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน ให้ประเพณีไหว้สาปญามังราย อยู่คู่กับเมืองเชียงใหม่ตลอดไป นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอด ความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สา ปญามังรายไปสู่สังคม ชุมชน คนรุ่นหลังสามารถเรียนรู้ และเข้าใจเป็นอย่างดี	ตระหนักรู้ อนุรักษ์ และหวงแหน ในขนบ ธรรมเนียม ประเพณีไหว้สา ปญา มังราย	2

ภาพ 3 แสดงผังมโนทัศน์หน่วยการเรียนรู้

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วย ประกอบด้วย

1. ช้้นนำ เป็นการเร้าความสนใจและนำเข้าสู่บทเรียน โดยบอกให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วย ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยมีการทบทวนความรู้เดิม เพื่อให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้

2. **ขั้นเข้าสู่บทเรียน** เป็นการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างความสนใจในการเรียนรู้ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์การแบ่งกลุ่มการทำงาน ทักษะการปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย และการนำเสนอความคิดเห็นและผลงาน

3. **ขั้นสรุปและวัดผล** เป็นการสรุปเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้และทำการประเมินผลเมื่อเรียนจบแต่ละหน่วย โดยขั้นตอนสุดท้ายผู้เรียนได้มีโอกาสในการร่วมทำกิจกรรมในงานประเพณีไหว้สาพญามังรายด้วย เพื่อเป็นการแสดงถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นของตนเองอย่างและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณต่อพญามังรายผู้สร้างเมืองเชียงใหม่อย่างแท้จริง

แนวทางการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกและเสริมทักษะ ประสบการณ์ให้นักเรียนแนวทางการใช้สื่อการเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรมี ดังนี้

1. การใช้อินเทอร์เน็ตและหนังสือสำหรับสืบค้นข้อมูลพื้นฐานของเมืองเชียงใหม่และประวัติของพญามังราย
2. การชมคลิปวิดีโอเกี่ยวกับการสร้างเมืองเชียงใหม่และพญามังรายเพื่อสร้างความเข้าใจภายในเนื้อหาสาระมากยิ่งขึ้น
3. ควรใช้สื่อบุคคลที่เป็นปราชญ์ท้องถิ่น หรือผู้มีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังรายมาร่วมจัดการเรียนรู้เพราะจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความตระหนักรู้
4. สถานีวิทยุบันเคยเรดิโอ 92.00 MHz
5. เพลง 750 ปีเมืองเชียงใหม่ เพลงไหว้สาพญามังราย ซอประวัติพ่อขุนเม็งราย

แหล่งเรียนรู้

1. หอประวัติศาสตร์ 750 ปีเมืองเชียงใหม่
2. อนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งราย
3. วัดดอยงำเมือง วัดดอยจอมทอง

วิทยากรท้องถิ่น

1. วิทยากรเกี่ยวกับประวัติเมืองเชียงใหม่และประวัติพญามังรายได้แก่ พระรัตนมณี เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าอาวาสวัดพระแก้ว

วิทยาการเกี่ยวกับเครื่องประกอบพิธีและขั้นตอนพิธีกรรมต่างในประเพณีไหว้สาพญามังราย ได้แก่ พ่อหนานนิพนธ์ อ้ายไชย

แนวทางการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรประเพณีไหว้สาพญามังรายสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญของนักเรียน และคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ หรือบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงใด การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรนี้ ดำเนินการควบคู่ไปกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ เน้นการประเมินตามสภาพจริง ใช้วิธีการวัด และประเมินผลที่หลากหลายได้แก่ ครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินเอง นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อน นักเรียนประเมินกันเอง ผู้ปกครองร่วมประเมิน หรือชาวบ้านร่วมประเมิน สิ่งที่จะประเมิน ครอบคลุมจุดมุ่งหมายทางการศึกษาทั้ง 3 คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ โดยประเมินผลระหว่างเรียน และประเมินผลหลังเรียน ดังนี้

1. ประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผน การจัดการเรียนรู้เพื่อตรวจสอบพัฒนาการการเรียนรู้ ของนักเรียนตามผลการเรียนรู้ สะท้อน สมรรถนะสำคัญของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งประเมินครอบคลุมจุดมุ่งหมายทาง การศึกษาทั้ง 3 คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติโดยใช้วิธีการ ประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ การทดสอบวัดความรู้ การตรวจใบงาน การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน การสังเกตพฤติกรรม การประเมินภาคปฏิบัติ การประเมินตนเองด้วยการเขียนบันทึก การเรียนรู้ประเพณีไหว้สาพญามังราย รวมถึงการซักถาม สัมภาษณ์ พูดคุยอย่างไม่เป็น ทางการ ผลจากการประเมินข้างต้นจะเป็นแนวทางสำหรับนำไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไข หลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. การประเมินหลังเรียน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของนักเรียนตาม ผลการเรียนรู้ สะท้อนความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์และหวงแหนใน ขนบธรรมเนียม ประเพณีไหว้สาพญามังรายต่อไป เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ มี การประเมินผลหลังเรียนโดยใช้หลักสูตร

2.1 ประเมินความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย แบบทดสอบ วัดความรู้ประเพณีไหว้สาพญามังราย

2.2 ประเมินจิตสำนึกในการอนุรักษ์และหวงแหนในขนบธรรมเนียม ประเพณีไหว้ สาพญามังรายโดยใช้แบบวัดจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และหวงแหนในขนบธรรมเนียม ประเพณี ไหว้สาพญามังราย

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ด้านบทนำของหลักสูตร				
1.	มีการกล่าวถึงเหตุผลที่ต้องมีการจัดทำหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
2.	มีการกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่มีความสำคัญเชื่อมโยงและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมกับความต้องการของสถานศึกษาอย่างเป็นเหตุเป็นผล	4.67	0.58	มากที่สุด
3.	สภาพปัญหาและความต้องการมีความจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร	4.67	0.58	มากที่สุด
4.	หลักการของหลักสูตรมีกล่าวถึงคุณลักษณะของผู้เรียนและอนาคตที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้	5.00	0.00	มากที่สุด
5.	หลักการของหลักสูตรมีความชัดเจนเข้าใจง่าย	4.67	0.58	มากที่สุด
6.	หลักการของหลักสูตรมีความครอบคลุมจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
7.	หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพชุมชน	4.67	0.58	มากที่สุด
8.	หลักสูตรมีความชัดเจนในการกำหนดเวลาและสามารถนำไปปฏิบัติ	4.67	0.58	มากที่สุด
9.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความต้องการของชุมชน	4.33	0.58	มาก
10.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน	4.33	0.58	มาก
11.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	5.00	0.00	มากที่สุด
12.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสามารถทำให้เกิดผลที่เป็นจริงได้	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม		4.72	0.13	มากที่สุด
ด้านโครงสร้างเนื้อหา				
13.	การกำหนดเนื้อหา เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย	4.67	0.58	มากที่สุด
14.	โครงสร้างเนื้อหาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
15.	เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความครอบคลุมและชัดเจน	4.67	0.58	มากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
16	การกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด
17.	เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความเพียงพอให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายได้	4.67	0.58	มากที่สุด
รวม		4.80	0.20	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
18	การกำหนดระยะเวลาในการเรียนตามหลักสูตรมีความเหมาะสมเพียงพอบรรลุตามจุดมุ่งหมายได้	4.67	0.58	มากที่สุด
19	ระยะเวลาที่กำหนดในแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสมเพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังได้	4.33	0.58	มาก
20	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.33	0.58	มาก
21	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีรายละเอียดชัดเจนสามารถปฏิบัติได้	5.00	0.00	มากที่สุด
22	กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริง	4.67	0.58	มากที่สุด
23	แนวการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน	4.00	0.00	มาก
24	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	5.00	0.00	มากที่สุด
25	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม		4.63	0.25	มากที่สุด
ด้านสื่อการเรียนรู้				
26	การกำหนดสาระการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
27	คำอธิบายรายวิชามีความเหมาะสม	4.67	0.58	มากที่สุด
28	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 5 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความเหมาะสม
29	การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.33	0.58	มาก
30	การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนมีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
31	การกำหนดสาระการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
32	การกำหนดสื่อการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับสาระการเรียนรู้	4.67	0.58	มากที่สุด
33	การกำหนดแหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสม	4.00	0.00	มาก
	รวม	4.71	0.07	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล				
34	การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรมีความหลากหลายและเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
35	การวัดและประเมินผลในแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้	5.00	0.00	มากที่สุด
36	การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับการปฏิบัติจริง	5.00	0.00	มากที่สุด
37	วิธีการวัดผลง่ายและสะดวกต่อการดำเนินงาน	4.67	0.58	มากที่สุด
38	การกำหนดเกณฑ์การประเมินมีความชัดเจนและเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
	รวม	4.93	0.12	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.76	0.88	มากที่สุด

จากตาราง 5 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D.= 0.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า องค์ประกอบหลักสูตรทุกด้านมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.93$, S.D.= 0.12) รองลงมา ด้านโครงสร้างเนื้อหา ($\bar{X} = 4.80$, S.D.= 0.20) ด้านบทนำของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.72$, S.D.= 0.13) ด้านสื่อการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.71$, S.D.= 0.07) และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.63$,

S.D.= 0.25) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็นพบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด จำนวน 31 รายการ โดยพบว่าประเด็นที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด จำนวน 17 รายการ ได้แก่ รายการที่ 1, 4, 6, 11, 14, 16, 21, 24, 25, 26, 28, 30, 31, 34, 35, 36 และ 38 และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2 รายการ ได้แก่ รายการที่ 23 และ 33

ตาราง 6 แสดงค่าความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รายการประเมิน	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	แปล ผล
	1	2	3			
1. สภาพปัญหาสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. จุดหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ของหลักสูตร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3. มาตรฐานการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับผล การเรียนรู้ที่คาดหวัง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4. จุดหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับการวัดผล ประเมินผล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5. เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับแนวการจัด การเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6. เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7. โครงสร้างของเนื้อหาสอดคล้องกับเวลาเรียน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
8. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการประเมินผล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9. สื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดผลประเมินผล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
10. คำอธิบายรายวิชาสอดคล้องกับการวัดผล ประเมินผล	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

จากตาราง 6 ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

ตอนที่ 3 ผลการทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สา พญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผู้วิจัยนำหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อศึกษา
ประสิทธิผลของหลักสูตร โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 7 แสดงผลการเปรียบเทียบความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

กิจกรรม	คะแนนเต็ม	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.	t	p
ก่อนการทดลอง	40	58.94	23.58	2.30	45.84	.000*
หลังการทดลอง	40	89.75	35.90	2.35		

จากตาราง 7 การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหลักสูตรสาระการเรียนรู้
เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังรายเฉลี่ยเท่ากับ
23.58คะแนน และ 35.90 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนความรู้
เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนมีค่าสูง
กว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจากวัดความตระหนักถึงคุณค่า การอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความตระหนัก
ต้นกำเนิดเมืองเชียงราย				
1	นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมือง เชียงราย	4.85	0.36	มากที่สุด
2	นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติพญามังราย	4.55	0.50	มากที่สุด
3	นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย	4.45	0.50	มาก
4	นักเรียนศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของเมืองเชียงรายเพิ่มเติมด้วยตนเอง	4.38	0.49	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความตระหนัก
5	นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติ พญามังรายเพิ่มเติมด้วยตนเอง	4.85	0.36	มากที่สุด
6	นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประเพณี ไหว้สาพญามังรายเพิ่มเติมด้วยตนเอง	4.30	0.46	มาก
7	นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบาย เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายได้	4.38	0.49	มาก
8	นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์เกี่ยวกับประวัติ ของพญามังรายและประเพณีไหว้สาพญามังราย	4.18	0.38	มาก
9	นักเรียนทุกคนต้องมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ของเมืองเชียงราย ประวัติของพญามังรายและประเพณี ไหว้สาพญามังราย	4.30	0.46	มาก
10	นักเรียนสามารถอธิบายและให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของเมืองเชียงราย ประวัติของพญามังราย และประเพณีไหว้สาพญามังรายแก่ผู้อื่นได้	4.28	0.45	มาก
11	นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมือง เชียงราย ประวัติของพญามังรายและประเพณี ไหว้สาพญามังรายอย่างถูกต้องต่อประชาชนและสังคม	4.33	0.47	มาก
12	นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงราย ประวัติของ พญามังรายและประเพณีไหว้สาพญามังราย ในสถาบันการศึกษา	4.48	0.51	มาก
รวม		4.44	0.29	มาก
พิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย				
13	นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมประเพณี ไหว้สาพญามังราย	4.65	0.48	มากที่สุด
14	นักเรียนเห็นความสำคัญของพิธีกรรมประเพณี ไหว้สาพญามังราย	4.63	0.49	มากที่สุด
15	นักเรียนเห็นควรให้มีการเผยแพร่ข้อมูลพิธีกรรม ประเพณีไหว้สาพญามังรายแก่ประชาชนและสังคม	4.55	0.50	มากที่สุด

ตาราง 8 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความตระหนัก
16	นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีขึ้นตัวตั้งสี่	4.83	0.38	มากที่สุด
17	นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีตามหาพญามังราย	4.93	0.27	มากที่สุด
18	นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีห่มผ้าพระสฤษฎ	4.73	0.45	มากที่สุด
19	นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีบวงสรวงพญามังราย	4.73	0.45	มากที่สุด
20	นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีทำบุญเมืองเชียงราย	4.60	0.50	มากที่สุด
21	นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีสืบชะตาเมืองเชียงราย	4.65	0.48	มากที่สุด
22	นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีถวายเครื่องสักการะ พญามังราย	4.70	0.46	มากที่สุด
23	นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรม ประเพณีไหว้สาพญามังรายเพิ่มเติมด้วยตนเอง	4.55	0.50	มากที่สุด
24	นักเรียนสามารถอธิบายและให้ความรู้และความสำคัญของพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังรายแก่ผู้อื่นได้	4.65	0.48	มากที่สุด
25	นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญา มังรายอย่างถูกต้องต่อประชาชนและสังคม	4.63	0.49	มากที่สุด
26	นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับ พิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย ในสถาบันการศึกษา	4.50	0.51	มาก
27	นักเรียนสามารถจดจำพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญา มังราย	4.20	0.41	มาก
28	นักเรียนมีความต้องการเข้าร่วมในพิธีกรรมประเพณี ไหว้สาพญามังราย	4.38	0.49	มาก
	รวม	4.62	0.20	มากที่สุด

ตาราง 8 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความตระหนัก
การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย				
29	นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการสมโภชประเพณี ไหว้สาพญามังราย	4.55	0.50	มากที่สุด
30	นักเรียนเห็นความสำคัญของการสมโภชประเพณี ไหว้สาพญามังราย	4.50	0.51	มาก
31	นักเรียนเห็นควรให้มีการเผยแพร่ข้อมูลการสมโภช ประเพณีไหว้สาพญามังรายแก่ประชาชนและสังคม	4.48	0.51	มาก
32	นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการฟ้อนเล็บ	4.88	0.33	มากที่สุด
33	นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการฟ้อนดาบ	4.80	0.41	มากที่สุด
34	นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย	4.50	0.51	มาก
35	นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการซอพื้นเมือง	4.80	0.41	มากที่สุด
36	นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการสมโภช ประเพณีไหว้สาพญามังรายเพิ่มเติมด้วยตนเอง	4.70	0.46	มากที่สุด
37	นักเรียนสามารถอธิบายและให้ความรู้และความสำคัญ ของการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายแก่ผู้อื่นได้	4.55	0.50	มากที่สุด
38	นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการสมโภชประเพณีไหว้ สาพญามังรายอย่างถูกต้องต่อประชาชนและสังคม	4.35	0.48	มาก
39	นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับ การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย ในสถาบันการศึกษา	4.50	0.51	มาก
40	นักเรียนสามารถจดจำการสมโภชประเพณีไหว้สา พญามังรายได้	4.43	0.50	มาก
41	นักเรียนมีความต้องการเข้าร่วมการสมโภชประเพณีไหว้ สาพญามังราย	4.50	0.51	มาก
รวม		4.58	0.25	มากที่สุด

ตาราง 8 (ต่อ)

ที่	รายการประเมิน	\bar{X}	S.D.	ระดับ ความตระหนัก
การสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ประเพณีไหว้ สาปญามังราย				
42	นักเรียนเห็นควรให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติเมืองเชียงราย ประวัติพิญาญามังรายที่ถูกต้องแก่สังคมและชุมชน	4.63	0.49	มากที่สุด
43	นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน และอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาปญามังราย แก่ประชาชนชาวเชียงราย	4.78	0.42	มากที่สุด
44	นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน อนุรักษ์พิธีกรรมประเพณีไหว้สาปญามังรายแก่ ประชาชนชาวเชียงราย	4.80	0.41	มากที่สุด
45	นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน และอนุรักษ์การสมโภชประเพณีไหว้สาปญามัง รายแก่ประชาชนชาวเชียงราย	4.70	0.46	มากที่สุด
46	นักเรียนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ และการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาปญามังรายให้อยู่คู่กับ เมืองเชียงรายร่วมกับชุมชน	4.48	0.51	มาก
47	นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน และอนุรักษ์ศิลปะการฟ้อนเล็บ ศิลปะการฟ้อน ดาบ ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย ศิลปะการชอพื้นเมืองแก่ ประชาชนชาวเชียงรายและให้อยู่คู่กับเมืองเชียงราย ตลอดไป	4.88	0.33	มากที่สุด
รวม		4.71	0.16	มากที่สุด
ภาพรวม		4.59	0.18	มากที่สุด

จากตาราง 8 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความตระหนักถึงคุณค่า
การอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาปญามังรายในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D.= 0.18)
เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์
ประเพณีไหว้สาปญามังราย มีความตระหนักอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D.= 0.16)
รองลงมาคือ ด้านพิธีกรรมประเพณีไหว้สาปญามังรายมีความตระหนักอยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{X} = 4.62$, S.D.= 0.20) ด้านการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายมีความตระหนักอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D.= 0.25) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านต้นกำเนิดเมืองเชียงราย มีความตระหนักอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D.= 0.29) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า

ด้านต้นกำเนิดเมืองเชียงราย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงราย และนักเรียนศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับประวัติพญามังรายเพิ่มเติมด้วยตนเอง มีระดับความตระหนักอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$, S.D.= 0.36) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์เกี่ยวกับประวัติของพญามังรายและประเพณีไหว้สาพญามังราย มีระดับความตระหนักอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D.= 0.38)

ด้านพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีตานหาพญามังราย มีระดับความตระหนักอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$, S.D.= 0.27) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนสามารถจดจำพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังรายมีระดับความตระหนักอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D.= 0.41)

ด้านการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญ และเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการฟ้อนเล็บ มีระดับความตระหนักอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D.= 0.33) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายอย่างถูกต้องต่อประชาชนและสังคม มีระดับความตระหนักอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D.= 0.48)

ด้านการสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน และอนุรักษ์ศิลปะการฟ้อนเล็บ ศิลปะการฟ้อนดาบ ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย ศิลปะการชอพื้นเมืองแก่ประชาชนชาวเชียงรายและให้อยู่คู่กับเมืองเชียงรายตลอดไป มีระดับความตระหนักอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, S.D.= 0.33) และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายให้อยู่คู่กับเมืองเชียงรายร่วมกับชุมชน มีระดับความตระหนักอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D.= 0.41)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 3) เพื่อทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลองเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนภาษาไทยและสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 20 ชั่วโมง โดยใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง

การดำเนินการวิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 3) การทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

1.1 ประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้สาพญามังราย

พญามังราย เป็นกษัตริย์องค์ที่ 25 แห่งราชวงศ์ลาวจังกราชและเป็นโอรสของพญาลาวเม็งและพระนางเทพคำขาย หรือพระนางอวมิ่งจอมเมือง พระองค์ประสูติเมื่อวันอาทิตย์ แรม 9 ค่ำ เดือน 3 ปีกจ พุทธศักราช 1782 และเสด็จสวรรคตที่เมืองเชียงใหม่ในปี พุทธศักราช 1854 รวมพระชนมายุได้ 72 พรรษา โดยสถูปบรรจุพระอัฐิหรือกระดูกพญามังรายมหาราช ตั้งอยู่ที่วัดงำเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พระองค์ได้ทรงสร้างบ้านแปงเมืองเชียงรายขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 1805 โดยกำหนดดอยทอง (ปัจจุบัน) ให้เป็นจุดสะดือเมืองเชียงราย

ด้วยเห็นว่าเป็นชัยภูมิที่อุดมสมบูรณ์และเหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองสืบต่อไป จึงได้มีการสร้างอนุสาวรีย์พญามังรายมหาราชที่ห้าแยกพ่อขุน อำเภอเมืองเชียงราย ดังนั้น เพื่อเป็นการระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ทางจังหวัดเชียงรายจึงได้จัดพิธีบวงสรวงพญามังรายขึ้น นับตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม 2526 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เกิดเป็นศิริมงคลแก่บ้านเมือง โดยจะเริ่มต้นพิธีบวงสรวงบริเวณวัดงำเมือง จากนั้นจะประกอบพิธีทำบุญเมือง พิธีสืบทอดเมือง และพิธีบวงสรวงพญามังรายเป็นลำดับ ณ บริเวณลานอนุสาวรีย์พญามังราย จังหวัดเชียงราย

1.2 การประกอบพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย

การประกอบพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย ประกอบด้วยพิธีบวงสรวงพญามังราย เป็นกิจกรรมพิธีบำเพ็ญกุศลสักการะดวงพระวิญญาณพญามังรายมหาราชขึ้น ณ วัดดอยงำเมือง จัดขึ้นในวันที่ 25 มกราคม โดยช่วงเช้าเป็นพิธีถวายเครื่องบวงสรวงสักการะพญามังราย ณ บริเวณหน้าลานพระสถูปวัดดอยงำเมือง ช่วงเย็นเป็นการจัดขบวนแห่ตามหาพญามังราย ซึ่งประกอบด้วยขบวนเครื่องราชสักการะจากวัดมิ่งเมืองมายังวัดดอยงำเมือง พิธีถวายพานพุ่มดอกไม้สดพร้อมเครื่องราชสักการะ และห่มผ้าพระสถูปหรือกู่พญามังราย บริเวณลานอนุสาวรีย์พญามังรายมหาราชทรงประทับนั่งบนพระอาสน์ ณ วัดดอยงำเมือง และการแสดงประกอบแสง สีเสียง พระราชประวัติพญามังรายมหาราชโดยจะเริ่มประกอบพิธีในช่วงเวลาประมาณ 18.00 น. เป็นต้นไป และในวันที่ 26 มกราคม เป็นการจัดพิธีขึ้นตัวดั่งสี่พิธีทำบุญเมืองและสืบทอดเมือง พิธีถวายเครื่องสักการะล้านนา หมากสุ่ม หมากเบ็ง ต้นดอก ต้นเทียน ต้นผึ้ง จาก 18 อำเภอในจังหวัดเชียงราย ซึ่งงานดังกล่าวจัดขึ้นโดยเทศบาลเมืองเชียงราย

1.3 การสมโภชในประเพณีไหว้สาพญามังราย

การสมโภชในประเพณีไหว้สาพญามังรายเป็นงานรื่นเริงประกอบด้วย การแสดงตีกลองสะบัดชัย ฟ้อนดาบ ฟ้อนเล็บ และซอพื้นเมือง

1.4 แนวทางในการถ่ายทอดและการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายจากรุ่นสู่รุ่นให้คงอยู่สืบต่อไป มีดังนี้

1.4.1 ถ่ายทอดความรู้ให้กับคนในครอบครัวหรือระบบเครือข่าย ได้แก่ ลูกหลานผ่านการกระทำหรือลงมือปฏิบัติจริงด้วยการสังเกตวิธีปฏิบัติงาน กระบวนการทำงาน และการลงมือปฏิบัติ

1.4.2 ถ่ายทอดให้ผู้ที่สนใจในชุมชน

1.4.3 ถ่ายทอดให้กับนักเรียนผ่านการเรียนรู้อันโรงเรียน

1.4.4 ถ่ายทอดจากการเข้าร่วมกิจกรรม

1.4.5 ถ่ายทอดโดยผ่านตำรา งานวิชาการ หรือผลงานวิชาการของครู และบุคลากรทางการศึกษา

1.4.6 ถ่ายทอดผ่านการเรียนรู้จากวัด

2. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.1 ผลการสร้างหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลักสูตรประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม โครงสร้างรายวิชา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล และเอกสารประกอบหลักสูตรประกอบด้วย 2 ส่วนคือ คำชี้แจงการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้

2.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า

2.2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

2.2.2 ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

3.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ค้นพบมา

อภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า จังหวัดเชียงรายและเทศบาลนครเชียงรายได้ร่วมกันจัดประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยจัดพิธีบำเพ็ญกุศลสักการะดวงพระวิญญาณพญาเมืองรายมหาราชขึ้น ณ วัดดอยงำเมือง จัดขึ้นในวันที่ 25 มกราคม มีกิจกรรมคือพิธีถวายพานพุ่มดอกไม้สดพร้อมเครื่องราชสักการะ และห่มผ้าพระสถูปหรือกู่พญาเมืองราย บริเวณลานอนุสาวรีย์พญาเมืองรายมหาราชทรงประทับนั่งบนพระอาสน์ ณ วัดดอยงำเมือง และการแสดงประกอบแสง สีเสียง พระราชประวัติพญาเมืองรายมหาราช และในวันที่ 26 มกราคม จัดกิจกรรมณอนุสาวรีย์พญาเมืองราย มีการจัดพิธีขึ้นตัวตั่งสี่ พิธีทำบุญเมืองและสืบชะตาเมือง พิธีถวายเครื่องสักการะล้านนา หมากส้ม หมากเบ็ง ต้นดอก ต้นเทียน ต้นผึ้ง ทั้งนี้เพราะวันที่ 26 มกราคม ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันที่พญาเมืองรายมหาราชได้ทรงสร้างเมืองเชียงรายไว้เมื่อวันที่ 26 มกราคม พ.ศ.1805 จังหวัดเชียงรายและเทศบาลนครเชียงราย ได้สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่าน จึงได้จัดพิธีบำเพ็ญกุศลสักการะดวงพระวิญญาณพ่อขุนเมืองรายมหาราชขึ้นในวันที่ 25 มกราคม ของทุกปี ณ วัดดอยงำเมือง ในงานมีกิจกรรมทางศาสนาจัดพิธีกรรมแบบล้านนา ซึ่งประกอบไปด้วยพิธีสักการะบูชาพระสถูป การสืบชะตาเมือง การทำบุญเมือง และการจัดกิจกรรมสมโภชเมือง อาทิ การพ้อนเล็บ การพ้อนดาบ และการตีกลองสะบัดชัย เพื่อถวายแด่องค์พ่อขุนเมืองรายมหาราช อีกทั้งยังเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูกตเวที และการเคารพต่อดวงพระวิญญาณของพระองค์ท่าน โดยพี่น้องชาวเชียงรายและพี่น้องชุมชนในเขตเทศบาลจะเข้าร่วมในพิธีอันศักดิ์สิทธิ์ครั้งนี้ด้วยการนำพานพุ่ม หรือพานดอกไม้เครื่องบูชาสักการะ ถวายดวงพระวิญญาณพ่อขุนเมืองรายมหาราช เพื่อความร่มเย็นของเมืองเชียงรายและความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิตอีกด้ว้นอกจากพิธีดังกล่าวแล้ว ในช่วงปลายเดือนมกราคมของทุกปี จังหวัดเชียงรายร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะมีการร่วมกันจัดงานกาชาดประจำปีของจังหวัดเชียงรายหรือที่นิยมเรียกกันว่า "งานพ่อขุนเมืองรายมหาราช" ซึ่งจัดขึ้นประมาณปลายเดือนมกราคมของทุกปี ภายในงานจะมีการออกร้านจัดนิทรรศการของส่วนราชการและเอกชน งานรื่นเริงต่าง ๆ การจัดจำหน่ายสินค้า อาหาร และข้าวของเครื่องใช้ ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวและช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายได้เป็นอย่างดี (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย, 2555)

2. จากผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่องประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ในภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระ

การเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ จากการศึกษาแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมพบว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นความจำเป็นในการคงไว้ของวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป (สายหยุด ญูปย, 2559) ดังนั้น สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่มีบริบททางสังคม วัฒนธรรมที่แตกต่างกันแต่ละพื้นที่ของท้องถิ่น จำเป็นต้องจัดทำสาระเพิ่มเติมของหลักสูตรสถานศึกษาสะท้อนจุดเน้นของแต่ละท้องถิ่นเกี่ยวกับ ภูมิปัญญา การอาชีพ สภาวะแวดล้อมที่ต้องการอนุรักษ์และพัฒนา (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2558) ทั้งนี้เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงตามสภาพสังคม รู้จักตนเอง รู้จักชีวิต มีความรู้สึกที่ดีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ อุดม เขียววงศ์ (2545) ที่กล่าวว่าการส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้จากท้องถิ่นของตนเป็นการเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับชีวิตจริงและการทำงาน รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรักและความผูกพันกับท้องถิ่นของตนมีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นในการจัดการศึกษา ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในชุมชนท้องถิ่นของตนและจากการศึกษารูปแบบขั้นตอนหรือกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) Tabá (1962) Saylor and Alexander (1974) สัจด์ อุทรานันท์ (2532) ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556) และ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2559) ประกอบด้วย 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และ 3) การทดลองใช้หลักสูตร ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญกับขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เนื่องจากเป็นขั้นตอนสำคัญที่นำเอาข้อมูลทั้งหมดที่ศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่น มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อออกแบบและกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ทั้งนี้หลักสูตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบคือหลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมายของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติม โครงสร้างรายวิชา แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แนวทางการ
 ใ ช้ สึ อ
 และแหล่งเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล และเอกสารประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ คำชี้แจงการใช้หลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อำนาจ บุญอนันท์ (2554) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ดนตรีล้านนาในเขต วัฒนธรรมน่าน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ขึ้นเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับพื้นฐาน

ดนตรีล้านนา มีทักษะในการเล่นดนตรีเบื้องต้นที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้ เห็นความสำคัญ และภาคภูมิใจในภูมิปัญญาดนตรีที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพชนและสอดคล้องกับผล การศึกษาของ จักรพันธ์ ชันอุละ (2557) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นอำเภอแม่สาย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเวียงพานพบว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นอำเภอแม่สาย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้าน เวียงพาน มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชนในด้านการพัฒนาหลักสูตร หน่วยงานเรียนรู้และผลการเรียนรู้เหมาะสมกับผู้เรียนเพราะสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และบริบทของโรงเรียน ในส่วนของโครงสร้างเวลา เนื้อหา มีความถูกต้องเหมาะสมและเนื้อหาเน้นทักษะกระบวนการ ทักษะในการทำงานร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษา เรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ส่งผล ให้นักเรียนมีความพึงพอใจที่ดี เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ เพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเอง

3. จากผลการทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สา พญาเมืองราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า

3.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ได้ชี้แจงจุดประสงค์ของการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ทราบและให้นักเรียนได้ลงมือศึกษา หาความรู้ด้วยการสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบายเกี่ยวกับต้นกำเนิดประวัติความเป็นมา ของเมืองเชียงราย ประวัตินพญาเมืองราย พิธีขึ้นตัวดวงสี่ พิธิตานหาพญาเมืองราย พิธีห่มผ้า พระสถูป พิธีบวงสรวงพญาเมืองราย พิธีทำบุญเมืองเชียงราย พิธีสืบทอดเมืองเชียงราย พิธีทำบุญเมืองเชียงราย พิธีถวายเครื่องสักการะพญาเมืองราย การสมโภชประเพณีไหว้สา พญาเมืองราย ศิลปะการฟ้อนเล็บ ศิลปะการฟ้อนดาบ ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย และศิลปะ การชอพื้นเมือง รวมทั้งใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมร่วมกับชุมชน เพื่อให้ให้นักเรียนได้สังเกต เกิดความรู้ ความเข้าใจ กระบวนการคิดวิเคราะห์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ สามารถอธิบาย การอธิบาย การสรุป และเผยแพร่สิ่งที่เรียนรู้มาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อลงกรณ์ ไชย ราช (2555) ที่พบว่าภายหลังจากเรียนด้วยหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นดินแดน แม่ฮาย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอแม่ฮาย จังหวัด เชียงใหม่ มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐายิกา ศรีระอุดม (2555) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง อาหารพื้นบ้านสุรินทร์ ตามวัฒนธรรมของชุมชนไทย-เขมร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีระดับนัยสำคัญ 0.01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัฐพงศ์ วงศ์ทองจันทร์ (2555) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม รายวิชาลุ่มน้ำจางของเราชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่ทะพัฒนาศึกษา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง พบว่า หลังจากเรียนตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลลา ดีคำ (2557) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง เมืองโบราณบางขลัง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกประชาสรรค์ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเชียงราย และคุ้นเคยกับพิธีกรรมที่ใช้ประกอบประเพณีไหว้สาพญามังราย จากบริบทของสังคมและชุมชนที่เป็นอยู่ รวมทั้งเห็นความสำคัญของประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นล้านนาโบราณที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต จึงรู้สึกภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายให้คงอยู่สืบไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ และคณะ (2559) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง “อารยธรรมขอม” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม อารยธรรมขอมหลังเรียน และนักเรียนมีความภูมิใจในแหล่งอารยธรรมขอมในท้องถิ่นของตน มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของตนเอง รู้สึกรักประเทศชาติ และท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้ สังคมและท้องถิ่น และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อลงกรณ์ ไชยราช (2555) ได้พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นดินแดนแม่อาว ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตอำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า นักเรียนเห็นว่าหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ท้องถิ่นดินแดน แม่อาว มีเนื้อหาที่การสอดแทรกแนวคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้นักเรียนเห็นประโยชน์และคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และช่วยทำให้นักเรียน

มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ท้องถิ่น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อำนวย บุญอนันต์ (2554) ที่พบว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ดนตรีล้านนาในเขตวัฒนธรรมน่านที่พัฒนาขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับพื้นฐานดนตรีล้านนา มีทักษะในการเล่นดนตรีเบื้องต้นที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้ เห็นความสำคัญและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาดนตรีที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพชน

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของพญามังราย ประวัติความเป็นมาของจังหวัดเชียงราย รวมถึงศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นอยู่ตามชีวิตจริงตามสภาพเศรษฐกิจสังคมของจังหวัดเชียงราย เป็นการปลูกฝังให้นักเรียนมีความรักความผูกพัน มีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน รวมทั้งมีการส่งเสริมให้ใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในท้องถิ่นในการจัดการศึกษาอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบค้นข้อมูล จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ฝึกการสังเกต การวิเคราะห์ การอธิบาย การอภิปราย และการสรุป ในสิ่งที่ได้เรียนรู้มา
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมกับชุมชนทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ สามารถสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ได้
3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีการมอบหมายงานด้วยกระบวนการกลุ่มและงานบุคคล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนักเรียน และชุมชน เพื่อทราบถึงความต้องการและแนวทางการพัฒนาหลักสูตร และเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการปฏิบัติที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน
2. ควรศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย ระดับมัธยมศึกษา โดยการจัดให้มีทักษะและกระบวนการด้านอื่น นอกเหนือจากที่

ผู้วิจัยได้ศึกษามาแล้ว

บรรณานุกรม

- Good and Kappa. (1973). **Dictionary of Education** (พิมพ์ครั้งที่). New York: McGraw-Hill.
- Pratt. (1980). **Curriculum design and development** (พิมพ์ครั้งที่). California: Harcourt Brace Jovanovich.
- Saylor and Alexander. (1974). **Planning Curriculum For Schools** (พิมพ์ครั้งที่). New York: Rinehart and Winston.
- Taba. (1962). **Curriculum Development Theory and Practice** (พิมพ์ครั้งที่). New York: Harcourt Brace and World.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: สายส่ง สุขภาพใจ.
- กนกวรรณ งามฉวี. (2554). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาการปั้นตุ๊กตาชาววัง. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- กมลลา ดีคำ. (2557). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เมืองโบราณบางช้าง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลสวรรคโลกประชาสรรค์ อำเภอสวรรคโลก จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, จังหวัดอุตรดิตถ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน. (2543). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกระบบผู้เรียน สำคัญที่สุด (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จักรพันธ์ ชันอุลละ. (2557). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ท้องถิ่นอำเภอแม่สาย กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านเวียงพาน. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- จู่ไรศิริ ชูรัชย์. (2556). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development) (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). การพัฒนาหลักสูตร (พิมพ์ครั้งที่). มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: วีพริ้นท์.
- สุยาธิกา ศรีระอุดม. (2555). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง อาหารพื้นบ้านสุรินทร์ตามวัฒนธรรมของชุมชน ไทย-เขมร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีณรงค์พิทยาลัย จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, จังหวัดสุรินทร์.
- ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ และคณะ. (2559). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “อารยธรรมขอม” สำหรับนักเรียน

- ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์. รมยสาร, 14(2), 101-107.
- ณัฐพงศ์ วงศ์ทองจันทร์. (2555). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาลุ่มน้ำจางของเราชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนแม่ทะพัฒนศึกษา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏ ลำปาง, จังหวัดลำปาง.
- นที เมืองมา. (2554). เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเชิงราย (พิมพ์ครั้งที่). เชียงราย: สำนักพิมพ์ศูนย์ศึกษาและพัฒนาการท่องเที่ยว.
- นิคม ชมภูหลง. (2545). วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: ธารอักษร.
- นิธิโรจน์ เกษมฤทธิชจร. (2558). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างอัตลักษณ์สมุทรสาคร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยรัตนนคร, จังหวัดพิษณุโลก.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2559). ระเบียบวิธีวิจัยทางหลักสูตรและการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประเสริฐ ฒ นคร. (2534). จารึกล้านนา ภาค 1 เล่ม 2: ภาพจารึกจังหวัดเชียงราย น่าน พะเยา แพร่ (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: มูลนิธิเจมส์ เอช ดับเบิลยู ทอมป์สัน.
- พระธรรมราชานวัตร. (2554). หนังสือประวัติวัดพระแก้ว อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย (พิมพ์ครั้งที่). เชียงราย: เชียงรายไพศาลการพิมพ์.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2553). วิธีวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). นครปฐม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มาณฑ ภาษิตวิไลธรรม. (2554). ประวัติศาสตร์เชียงราย (พิมพ์ครั้งที่). เชียงราย: สุริยาการพิมพ์.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2552). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพลส.
- รุจิร ภูสาระ. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและวิทยวิธีทางการสอน (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2551). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒผล. (2558). จากหลักสูตรแกนกลางสู่หลักสูตรสถานศึกษา : กระบวนทัศน์ใหม่การพัฒนา (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2556). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 9). กอปลินธุ์: ประสานการพิมพ์.
- สายหยุด ภูปยุ. (2559). ปกิณกะ: หลักสูตรท้องถิ่นกับวัฒนธรรมท้องถิ่น. วารสารวิถีสังคมมนุษย์, 4(2), 415-418.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครู (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย. (2555). เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเชียงราย: องค์ความรู้ประเพณีไหว้สา

- พญามังราย (พิมพ์ครั้งที่). เชียงใหม่: เชียงใหม่ ดอควิเมนทารี ดีไซน์.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย. (2555ก). ที่ระลึก 750 ปี เมืองเชียงราย: องค์ความรู้พระนามพญามังราย (พิมพ์ครั้งที่). เชียงราย: ล้อล้านนา.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย. (2555ข). ประวัติศาสตร์เมืองเชียงราย: องค์ความรู้พญามังราย (พิมพ์ครั้งที่). เชียงใหม่: มิ่งเมืองนวัตน์.
- สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร (พิมพ์ครั้งที่). เชียงใหม่: เชียงใหม่โรงพิมพ์และศิลป์.
- สุพรรณษา ทองเชียว. (2556). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ท้องถิ่นของเรา “อำเภอบางบ่อ” สำหรับนักศึกษา กศน. อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยนอร์เทกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- อลงกรณ์ ไชยราช. (2555). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ท้องถิ่นดินแดนแม่อาว ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตอำเภอแม่อาว จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- อำนาจ บุญอนนท์. (2554). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดนตรีล้านนาในเขตวัฒนธรรมนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ป.ศ., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, จังหวัดฉะเชิงเทรา.
- อำพร เรืองศรี. (2555). ระบบการศึกษาไทย. สืบค้นเมื่อ 29 เมษายน 2561, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/174101>
- อินทร์ สู่ใจ. (2558). ประวัติศาสตร์ไทยใต้โขง (พิมพ์ครั้งที่). เชียงราย: ส.การพิมพ์.
- อุดม เขยกีวงศ์. (2545). หลักสูตรท้องถิ่น: ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ 1991.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

เรื่อง การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย

เวลา 8 ชั่วโมง

รายวิชาเพิ่มเติม ประเพณีไหว้สาพญามังราย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ผู้สอน นายเมธี อนันต์

สาระสำคัญ

การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายเป็นการสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณพญามังรายที่เป็นผู้สร้างบ้านแปงเมืองเชียงรายซึ่งการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายได้นำศิลปะการแสดงที่เป็นเอกลักษณ์ของคนเชียงราย ได้แก่ ศิลปะการฟ้อนเล็บ ศิลปะการฟ้อนดาบ ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย ศิลปะการซอพื้นเมือง ซึ่งเป็นศิลปวัฒนธรรมที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานจากรุ่นสู่รุ่น ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และเป็นพหุปัญญา แต่ดวงวิญญาณของพญามังรายอีกด้วย

สาระการเรียนรู้มาตรฐาน

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

ผลการเรียนรู้

1. เห็นความสำคัญของการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายที่ได้นำศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น หวงแหน และมีความภาคภูมิใจ
2. มีส่วนร่วมในการพัฒนา รักษา สืบต่อมรดกศิลปวัฒนธรรมที่ดั่งามของจังหวัดเชียงราย
3. วิเคราะห์ศิลปวัฒนธรรมการแสดงในการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวเชียงราย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านพุทธิพิสัย

นักเรียนสามารถบอกลักษณะความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมการแสดงในการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายได้

2. ด้านทักษะพิสัย

นักเรียนสามารถวิเคราะห์ศิลปะวัฒนธรรมการแสดงในการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวเชียงใหม่ได้

3. ด้านจิตพิสัย

3.1 นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญสามารถสะท้อนคุณค่าของศิลปะวัฒนธรรมการแสดงในการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายได้

3.2 นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ของศิลปะวัฒนธรรมการแสดงในการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายได้

สาระการเรียนรู้

1. ศิลปะการฟ้อนเล็บ
2. ศิลปะการฟ้อนดาบ
3. ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย
4. ศิลปะการชอพื้นเมือง

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

รักความเป็นไทย

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการแก้ปัญหา
2. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

ชิ้นงาน/ภาระงาน

นวัตกรรมสำหรับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาศิลปะวัฒนธรรมการแสดงของชาวเชียงใหม่

กิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (P2SP2A)

ขั้นตอนที่ 1 ค้นหาปัญหา (Problem-Finding)

1. ครูให้สถานการณ์ คู่มือทัศน์ “เรื่อง สมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย 750 ปี” ตั้งคำถาม “นักเรียนรู้สึกอย่างไร”, “นักเรียนได้ข้อคิดอะไร”, “นักเรียนจะนำข้อคิดที่ได้ไปใช้อย่างไร” แล้วให้นักเรียนเขียนบันทึกและพูดสะท้อนให้เพื่อน ๆ ฟัง
2. นักเรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน แบบคณะความสามารถ เก่ง กลาง อ่อน
3. นักเรียนทำความเข้าใจสถานการณ์ สืบค้นศึกษาศิลปะการแสดงที่เกิดขึ้นในพิธีไหว้สาพญามังราย (การฟ้อนเล็บ การฟ้อนดาบ การตีกลองสะบัดชัย และการชอพื้นเมือง)

และอภิปราย ระดมสมองเพื่อค้นหาปัญหาจากสถานการณ์โดยใช้แผนผังก้างปลา/ผังความคิด (Problem-Finding)

ขั้นตอนที่ 2 ค้นหาวิธีแก้ไขปัญหา (Solution-Finding)

นักเรียนค้นหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาคูครูตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูล พร้อมให้ข้อเสนอแนะ แนะนำ (Solution-Finding)

ขั้นตอนที่ 3 เลือกวิธีแก้ไขปัญหา (Solution-Selection)

นักเรียนนำข้อมูลแนวทางการแก้ไขปัญหามาอภิปรายในรูปแบบสุนทรียสนทนาโดยวิเคราะห์ข้อดี ข้อจำกัดของแต่ละวิธีการ ผู้กระบวนกรตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม (Solution-Selection) “ทำอย่างไรให้ศิลปะการแสดงทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในพิธีไหว้สาพญาเมืองมั่งรายมีการรวบรวมอย่างเป็นระบบจึงจะมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ดำรงสืบไปคู่กับเมืองเชียงราย

ขั้นตอนที่ 4 วางแผนแก้ไขปัญหา (Planning-Solving)

นักเรียนวางแผนการแก้ปัญหาโดยใช้ผังความคิด กำหนดบทบาท หน้าที่การทำงานภายในกลุ่ม กำหนดตารางการทำงาน วางแผนการนำเสนอผลงาน (Planning-Solving)

ขั้นตอนที่ 5 ลงมือแก้ไขปัญหา (Action Problem-Solving)

1. นักเรียนแต่ละคนลงมือแก้ไขปัญหโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงที่เกิดขึ้นในพิธีไหว้สาพญาเมืองมั่งราย โดยใช้ความรู้ ทักษะในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้อง ชัดเจน เหมาะสม (Action Problem-Solving)

2. นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงที่เกิดขึ้นในพิธีไหว้สาพญาเมืองมั่งรายให้เป็นระบบเพื่อจะนำไปสร้างเป็นนวัตกรรมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงที่เกิดขึ้นในพิธีไหว้สาพญาเมืองมั่งราย

3. นักเรียนสร้างนวัตกรรมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงที่เกิดขึ้นในพิธีไหว้สาพญาเมืองมั่งราย

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินผลการแก้ปัญหา (Assessment Problem-Solving)

นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอชิ้นงานเพื่อแก้ปัญหา ครูประเมิน กระบวนการคิดแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานกลุ่ม การนำเสนอผลงาน ความพึงพอใจ (Assessment Problem-Solving)

การวัดและประเมินผล

เป้าหมาย	วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การวัด
1. ด้านพุทธิพิสัย นักเรียนสามารถบอก ลักษณะความสำคัญ ของศิลปวัฒนธรรม การแสดงในการสมโภช ประเพณีไหว้สาพญา มังรายได้	ประเมินชิ้นงาน “นวัตกรรม สำหรับการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมด้าน การแสดงที่เกิดขึ้นในพิธี ไหว้สาพญามังราย”	แบบประเมินชิ้นงาน “นวัตกรรม สำหรับ การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมด้าน การแสดงที่เกิดขึ้น ในพิธีไหว้สาพญา มังราย”	ผ่านระดับ 3 ขึ้นไป
2. ด้านทักษะพิสัย นักเรียนสามารถ วิเคราะห์ศิลปวัฒนธรรม การแสดงในการสมโภช ประเพณีไหว้สาพญา มังรายที่สะท้อนถึงวิถี ชีวิตของชาวเชียงรายได้	ประเมินชิ้นงาน “นวัตกรรม สำหรับการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมด้าน การแสดงที่เกิดขึ้นในพิธี ไหว้สาพญามังราย”	แบบประเมินชิ้นงาน “นวัตกรรม สำหรับ การอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมด้าน การแสดงที่เกิดขึ้น ในพิธีไหว้สาพญา มังราย”	ผ่าน 3 คะแนนขึ้นไป
นักเรียนมีทักษะ การจัดการความรู้ รูปแบบกลุ่ม	การประเมินโดยวิธีการ สังเกต	แบบประเมินทักษะใน การทำงานกลุ่ม	ผ่าน 7 คะแนน ขึ้นไป
ด้านทักษะการนำเสนอ	การประเมินโดยวิธีการ สังเกต	แบบประเมิน ความสามารถด้าน ทักษะการนำเสนอ	ผ่าน 25 คะแนน ขึ้นไป
ด้านกระบวนการคิด แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์	การประเมินโดยวิธีการ สังเกต	แบบประเมิน กระบวนการคิด แก้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์	ผ่านระดับ 3 ขึ้นไป
3. ด้านจิตพิสัย นักเรียนตระหนัก และเห็นความสำคัญ สามารถสะท้อนคุณค่า ของศิลปวัฒนธรรม การแสดงในการสมโภช ประเพณีไหว้สาพญา มังรายได้	การประเมินโดยวิธีการ สังเกต	แบบประเมินจิตพิสัย	ผ่านระดับ 2 ขึ้นไป

เป้าหมาย	วิธีการวัด	เครื่องมือ	เกณฑ์การวัด
นักเรียนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ของศิลปวัฒนธรรม การแสดงในการสมโภชประเพณีไหว้สาพญา มังรายได้	การประเมินโดยวิธีการสังเกต	แบบประเมินจิตพิสัย	ผ่านระดับ 2 ขึ้นไป
4. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ รักความเป็นไทย	การประเมินโดยวิธีการสังเกต	แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์	ผ่านระดับ 2 ขึ้นไป
5. ด้านสมรรถนะของผู้เรียน นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา และ ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต	การประเมินโดยวิธีการสังเกต	แบบประเมินสมรรถนะผู้เรียน	ผ่าน 9 คะแนนขึ้นไป

สื่อการเรียนรู้

วีดิทัศน์เรื่อง “สมโภชประเพณีไหว้สาพญา มังราย 750 ปี”

แหล่งเรียนรู้

1. ห้องสมุด
2. ประชาชนชาวบ้าน/ครูภูมิปัญญา
3. สภาวัฒนธรรม
4. โรงเรียนวัฒนธรรมวัดเชียงยืน

ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย
2. แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)
3. แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ)
4. แบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
5. แบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
6. แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC)

แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย

คำชี้แจงเบื้องต้น

1. การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และประเมินผลหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอเนื้อหาเป็นภาพรวมเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้ไม่มีผลกระทบต่อปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด และขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่านในครั้งนี้

เมธี อนันต์

นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้สัมภาษณ์.....อายุ.....ปี
 ที่อยู่บ้านเลขที่.....หมู่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....
 ถิ่นกำเนิด.....การศึกษา.....หน้าที่ทางสังคม.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับ ประเพณีไหว้สาพญามังราย

ประเด็นที่ 1: ประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้สาพญามังรายเป็นอย่างไร

.....

ประเด็นที่ 2: การประกอบพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังรายประกอบด้วยพิธีกรรมอะไรบ้าง
 อย่างไร

.....

ประเด็นที่ 3: การสมโภชในประเพณีไหว้สาพญามังราย ประกอบด้วยกิจกรรมอะไรบ้าง อย่งไร

.....

ประเด็นที่ 4: แนวทางในการถ่ายทอดและการอนุรักษ์ ประเพณีไหว้สาพญามังรายให้คงอยู่สืบ
 ต่อไปรุ่นสู่รุ่นได้อย่างไร

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
(โดยผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจงเบื้องต้น

1. การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และประเมินผลหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. แบบประเมินฉบับนี้เป็นแบบประเมินคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ท่านซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาหาความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ทั้งนี้ไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใด และขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่านในครั้งนี้

เมธี อินันต์

นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยพะเยา

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรในประเด็นต่อไปนี้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด และโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยแต่ละช่องมีความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
	ด้านบทนำของหลักสูตร					
1.	มีการกล่าวถึงเหตุผลที่ต้องมีการจัดทำหลักสูตร					
2.	มีการกล่าวถึงข้อเท็จจริงที่มีความสำคัญเชื่อมโยงและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมกับความต้องการของสถานศึกษาอย่างเป็นเหตุเป็นผล					
3.	สภาพปัญหาและความต้องการมีความจำเป็นต่อการพัฒนาหลักสูตร					
4.	หลักการของหลักสูตรมีกล่าวถึงคุณลักษณะของผู้เรียนและอนาคตที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้					
5.	หลักการของหลักสูตรมีความชัดเจนเข้าใจง่าย					
6.	หลักการของหลักสูตรมีความครอบคลุมจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
7.	หลักสูตรมีความเหมาะสมกับสภาพชุมชน					
8.	หลักสูตรมีความชัดเจนในการกำหนดเวลาและสามารถนำไปปฏิบัติ					
9.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความต้องการของชุมชน					
10.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความชัดเจน					
11.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง					
12.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสามารถทำให้เกิดผลที่เป็นจริงได้					
ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				

		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
	ด้านโครงสร้างเนื้อหา					
13.	การกำหนดเนื้อหา เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย					
14.	โครงสร้างเนื้อหาสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
15.	เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความครอบคลุมและชัดเจน					
16.	การกำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน					
17.	เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีความเพียงพอให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายได้					
	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
18.	การกำหนดระยะเวลาในการเรียนตามหลักสูตร มีความเหมาะสมเพียงพอบรรลุตามจุดมุ่งหมายได้					
19.	ระยะเวลาที่กำหนดในแต่ละกิจกรรมมีความเหมาะสมเพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรมให้บรรลุตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังได้					
20.	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
21.	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีรายละเอียดชัดเจนสามารถปฏิบัติได้					
22.	กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรมีความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติจริง					
23.	แนวการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรมีความเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน					
24.	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
25.	แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาสาระ					
	ด้านสื่อการเรียนรู้					
26.	การกำหนดสาระการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสม					
27.	คำอธิบายรายวิชามีความเหมาะสม					
28.	ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมีความเหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน					

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความเหมาะสม				
		(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
29.	การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการจัด การเรียนรู้ มีความเหมาะสม					
30.	การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัด การเรียนรู้ แต่ละแผนมีความเหมาะสม					
31.	การกำหนดสาระการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสม					
32.	การกำหนดสื่อการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับ สาระการเรียนรู้					
33.	การกำหนดแหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสม					
	ด้านการวัดและประเมินผล					
34.	การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร มีความหลากหลายและเหมาะสม					
35.	การวัดและประเมินผลในแผนการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้					
36.	การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับการปฏิบัติจริง					
37.	วิธีการวัดผลง่ายและสะดวกต่อการดำเนินงาน					
38.	การกำหนดเกณฑ์การประเมินมีความชัดเจนและเหมาะสม					

**แบบประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม
เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
(โดยผู้เชี่ยวชาญ)**

คำชี้แจง

1. การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
 2. แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) นี้เป็นข้อคำถามประเมินความเหมาะสมของข้อคำถามเกี่ยวกับความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ขอความกรุณาตอบตามความเป็นจริง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม
 3. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในการตรวจสอบเครื่องมือของการค้นคว้าอิสระ โดยมีความหมายดังนี้
 - + 1 หมายถึง เนื้อหาสอดคล้อง ถูกต้องและเหมาะสม
 - 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
 - 1 หมายถึง ข้อความ เนื้อหา ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม
- ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในครั้งนี้

เมธี อินันต์

นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยพะเยา

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
		(+1)	(0)	(-1)
1.	สภาพปัญหาสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร			
2.	จุดหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักสูตร			
3.	มาตรฐานการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง			
4.	จุดหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับการวัดผลประเมินผล			
5.	เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับแนวการจัดการเรียนรู้			
6.	เนื้อหาของหลักสูตรสอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้			
7.	โครงสร้างของเนื้อหาสอดคล้องกับเวลาเรียน			
8.	กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการประเมินผล			
9.	สื่อการเรียนรู้สอดคล้องกับการวัดผลประเมินผล			
10.	คำอธิบายรายวิชาสอดคล้องกับการวัดผลประเมินผล			

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

ตำแหน่ง

**แบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์
จังหวัดเชียงราย**

- คำชี้แจง** 1. ข้อสอบปรนัย ตัวเลือก ก ข ค และ ง จำนวน 40 ข้อ
2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อละ 1 คำตอบ แล้วทำเครื่องหมาย X ในกระดาษคำตอบ
1. เหตุการณ์ใดที่ทำให้พญามังรายได้พบชัยภูมิที่เหมาะสมแก่การสร้างพระนคร (เมืองเชียงราย)
 - ก. ระหว่างทางเดินทัพไปตีหัวเมืองน่าน
 - ข. เสด็จตามข้างมงคลที่พลัดไป**
 - ค. ขุนนางกราบทูลรายงานว่าเป็นชัยภูมิที่ดี
 - ง. ขณะเดินทางจากเมืองเชียงใหม่มาประทับ ณ เมืองเชียงราย
 2. ก่อนที่พญามังรายจะเสด็จมาประทับที่เมืองเชียงรายพระองค์ใช้สถานที่ใดเป็นที่ประทับมาก่อน

ก. เมืองหิรินครเงินยาง	ข. เมืองฝาง
ค. เมืองเชียงคำ	ค. เมืองเชียงตุง
 3. ในปี พ.ศ. ไตที่พญามังรายเสด็จมาประทับ ณ เมืองเชียงราย

ก. พ.ศ.1802	ข. พ.ศ.1803
ค. พ.ศ.1804	ง. พ.ศ.1805
 4. ข้อใดคือความหมายของ คำว่า "เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง"
 - ก. การกวาดต้อนเชลยศึกจากสงครามเพื่อมาเป็นทาส
 - ข. การรวบรวม กวาดต้อนชาวบ้านเพื่อช่วยฟื้นฟูเมือง**
 - ค. การริบทรัพย์สินของมีค่ารวมถึงกวาดต้อนผู้คนมาเป็นทาส
 - ง. การค้าขายที่รุ่งเรืองในสมัยกรุงธนบุรี

5. คำว่า “เจ้าเมือง” กับคำว่า “เจ้าหลวง” เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
- แตกต่างกัน เพราะ เจ้าเมืองคือผู้ปกครองเมืองมีอำนาจสูงสุด เจ้าหลวงคือเสนาบดีฝ่ายต่าง ๆ ในสมัยก่อน
 - แตกต่างกันเพราะ เจ้าหลวงคือผู้มีอำนาจในการปกครองสูงสุด เจ้าเมืองคือผู้ที่มีอำนาจรองลงมาจากเจ้าหลวง
 - เหมือนกัน เพราะ คำว่า “เจ้าเมือง” กับ “เจ้าหลวง” มีความหมายเดียวกัน คือผู้ปกครองบ้านเมือง**
 - เหมือนกัน เพราะ “เจ้าเมือง” กับ “เจ้าหลวง” เป็นผู้ที่ร่วมกันสร้างเมือง
6. พญามังรายทรงใช้กฎหมายใดในการปกครองบ้านเมือง
- กฎหมายมังราย
 - กฎหมายลูกขุน
 - วินิจฉัยมังราย**
 - กฎหมายครองเมือง
7. ใครคือผู้ปกครองเมืองเชียงรายได้จากพญามังราย หลังจากที่พญามังรายสวรรคต
- พระยาไชยสงคราม (ขุนคราม)**
 - พระยาแสนภู
 - พระยาคำฟู
 - พระยาผายู
8. สถูปบรรจุพระอัฐิหรือกู่พญามังราย ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ใด
- วัดกลางเวียง
 - วัดมิ่งเมือง
 - วัดดอยจอมทอง**
 - วัดพระแก้ว
9. ข้อใดไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการจัดพิธีไหว้สาพญาเม็งรายเป็นประจำทุกปีของชาวเชียงราย
- สร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - สร้างเสริมให้คนเชียงรายเกิดความรักถิ่นเกิดของตน
 - เพื่อให้ชาวเชียงรายได้มีส่วนร่วมในการธำรงรักษาประเพณีไหว้สาพญาเม็งราย
 - เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของจังหวัดเชียงราย**
10. ในพิธีกรรมแบบล้านนา ดอกไม้ที่ใช้ในการบูชาพระสงฆ์ นิยมใช้ดอกไม้ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ยกเว้นข้อใด
- มีสีสวย
 - มีกลิ่นหอม
 - มีความสดชื่น
 - ดอกไม้กลิ่นฉุน**

11. พิธีบูชาดาวตั่งสี่ คือ
- การบูชาท้าวจตุโลกบาล เทวดารักษาทุกข์สุขของมนุษย์โลกไว้ทั้งสี่ทิศ
 - การเรียกเจ้ากรรมนายเวรมารับผลบุญ
 - การไหว้เทพทั้งสี่ทิศ
 - การบูชาเทวดาอารักษ์
12. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องเกี่ยวกับ “ตุงจ้อ” เครื่องแต่งดาในพิธีขึ้นดาวตั่งสี่
- ตุงสี่แดงใส่ในสะตวง ทิศตะวันออก ตุงสี่เหลืองใส่ในสะตวงทิศใต้ ตุงสี่ขาวใส่ในสะตวงทิศตะวันตก ตุงสี่ดำใส่ในสะตวงทิศเหนือ
 - ตุงจ้อมีทั้งหมด 4 สี คือ สีดำ สีแดง สีเหลือง สีขาว
 - การเตรียมตุงจ้อมีทั้งหมด 4 สี คือ สีดำ สีแดง สีเหลือง สีขาว และต้องเตรียมสีละ 4 ผืน
 - การเตรียมตุงจ้อ จะใช้สีที่สวยงามเพื่อความเป็นสิริมงคล**
13. ข้อใดไม่ใช่เทวดาอารักษ์ที่อยู่ใน “ท้าวจตุโลกบาล” เทวดารักษาทุกข์สุขของมนุษย์โลกไว้ทั้งสี่ทิศ
- ท้าวภูเวร
 - ท้าววิรุฬหก
 - ท้าววิรุฬพร**
 - ท้าวธตะรฐ
14. “ท้าวธตะรฐ” หนึ่งในท้าวจตุโลกบาลเป็นผู้ปกป้องรักษาทิศใด
- ทิศตะวันออก
 - ทิศใต้
 - ทิศตะวันตก
 - ทิศเหนือ
15. “ท้าววิรุฬหก” หนึ่งในท้าวจตุโลกบาลเป็นผู้ปกป้องรักษาทิศใด
- ทิศตะวันออก
 - ทิศใต้**
 - ทิศตะวันตก
 - ทิศเหนือ
16. “ท้าววิรุฬภักข์” หนึ่งในท้าวจตุโลกบาลเป็นผู้ปกป้องรักษาทิศใด
- ทิศตะวันออก
 - ทิศใต้
 - ทิศตะวันตก**
 - ทิศเหนือ
17. “ท้าวเวสสุวรรณ” หนึ่งในท้าวจตุโลกบาลเป็นผู้ปกป้องรักษาทิศใด
- ทิศตะวันออก
 - ทิศใต้
 - ทิศตะวันตก
 - ทิศเหนือ**
18. เครื่องเช่นพลีกรรมในสะตวงของพระแม่ธรณีจะประกอบไปด้วยสิ่งใด
- ข้าวปั้น กล้วยหน่วย**
 - ข้าวสวย แกงปลา
 - แก้งส้ม แก้งหวาน
 - เมี่ยง บุหรี่

ห ม า ย ธิ ัง

ข้อใด

ก. ชั้นตั้ง

ข. แทนบูชา

ค. ชั้นหมาก

ง. ชั้นแก้วทั้งสาม

26. ข้อใดไม่ใช่สาระสำคัญของพิธีสืบชะตาเมืองเชียงใหม่

ก. เพื่อสร้างความร่มเย็นเป็นสุขแก่ชาวเมือง

ข. เพื่อสร้างความสามัคคีพร้อมเรียงให้เกิดขึ้นในหมู่ชาวเมือง

ค. เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่บ้านเมือง

ง. เพื่อความสวยงามสะอาดเรียบร้อยของบ้านเมือง

27. การใช้ผ้าขาวแดง เพื่อเป็นเครื่องประกอบพิธีสืบชะตา สื่อความหมายถึงสิ่งใด

ก. สีประจำวันที่ทำพิธี

ข. สีเครื่องนุ่งห่มของพราหมณ์

ค. สีเครื่องนุ่งห่มของท้าวจตุโลกบาล

ง. สีเครื่องนุ่งห่มของพระแม่ธรณี

28. เครื่องประกอบพิธีสืบชะตาในข้อใดที่เป็นสัญลักษณ์ของความพร้อมที่จะเจริญออกงาม

ก. ต้นกล้าไม้ต่างๆ

ข. ดุงธงสีขาว

ค. ไม้ค้ำ

ง. เมียง บุษวี

29. เพราะเหตุใดในพิธีไหว้สาพญามังรายจึงต้องมีการแสดงฟ้อนดาบ ฟ้อนเล็บ และตีกลองสับดัชชัย

ก. เพื่อเป็นการแสดงความเคารพต่อพญามังรายและเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของล้านนาให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน

ข. เป็นการสืบทอดเจตนาารมของพญามังรายในการสืบสานศิลปวัฒนธรรม

ค. เพราะเป็นการแสดงที่สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ

ง. เป็นการแสดงที่มีความงดงามเหมาะสมต่อการแสดงให้นักท่องเที่ยวต่างชาติได้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวล้านนา

30. ข้อใดคือรูปแบบการฟ้อนเล็บของทางภาคเหนือ

ก. การฟ้อนเล็บแบบขุนนาง

ข. การฟ้อนแบบคุ้มเจ้าหลวง

ค. การฟ้อนแบบเจ้านาง

ง. การฟ้อนแบบเจ้านาย

31. การฟ้อนเล็บของภาคเหนือผู้แสดงจะสวมเล็บยาวสีทองทุกนิ้วยกเว้นนิ้วใด

ก. นิ้วหัวแม่มือ

ข. นิ้วชี้

ค. นิ้วกลาง

ง. นิ้วนาง

32. เพลงที่ใช้บรรเลงฟ้อนเล็บจะแบ่งตามท้องถิ่นหลักของแต่ละที่ยกเว้นข้อใด

- ก. เพลงแห่เมือง
 ค. เพลงร้อยเมือง
- ข. เพลงตักเส็ง
 ง. เพลงพ็อนเมือง
33. ทำนองเพลงที่ใช้ทำการแสดงพ็อนเล็บคือทำนองใด
 ก. ทำนองเพลงที่เซื่องซ่า
 ค. ทำนองเพลงเล่าใจ
- ข. ทำนองเพลงสนุกสนาน
 ง. ทำนองเพลงครื้นเครง
34. เพราะเหตุใดจึงมีการแสดงพ็อนดาบ ในพิธีไหว้สาพญามังราย
 ก. พญามังรายทรงชื่นชอบศิลปะการพ็อนดาบ
 ข. สื่อถึงพญามังรายทรงเป็นกษัตริย์นักรบผู้สร้างบ้านแปงเมืองเชียงราย
 ค. เพื่อแสดงกระบวนการพ็อนดาบ
 ง. สื่อถึงความเคารพของประชาชนที่มีต่อพญามังราย
35. ดนตรีที่ใช้ประกอบการพ็อนดาบนิยมพ็อนเข้ากับวงกลองปู่เจ๋ กลองสะบัดชัยหรือกลองปู่จา เพราะเหตุใด
 ก. ทำให้การแสดงดูน่าเชื่อถือ
 ข. กลองเหล่านี้เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการพ็อนดาบ
 ค. เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ทำการแสดง
 ง. สร้างความหึกเหิมให้แก่ผู้พ็อนและผู้ชมได้ดี
36. เครื่องดนตรีข้อใดที่ไม่ได้ใช้ในการแสดงพ็อนดาบ
 ก. ซ้องโหม่ง
 ค. ฉาบกลาง
- ข. ปี่
 ง. กลองปู่เจ๋
37. ข้อใดไม่ใช่ทำนองในการตีกลองสะบัดชัย
 ก. ชัยเกรี
 ค. ชนะमार
- ข. ชัยดีถี
 ง. ชัยล้านนา
38. การซอพื้นเมือง มีลักษณะเป็นเพลงโต้ตอบระหว่างชายหนึ่งหญิงหนึ่งเรียกว่า
 ก. คู่ครอง
 ค. คู่ถ้อง
- ข. คู่ซัด
 ง. คู่ร้อง
39. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับ “ซอพื้นเมือง”

- ก. เครื่องดนตรีพื้นเมืองประเภทเครื่องดีด
- ข. การค้นไปตามเนื้อหาสาระที่ผู้ร้องพบเห็นตามเหตุการณ์
- ค. การร้องหรือการขับร้องเพลงพื้นบ้านของล้านนาเป็นเพลงพื้นบ้านที่มี
การโต้ตอบกันไปมา
- ง. ผู้ขับร้องเพลงพื้นบ้าน
40. ใครปฏิบัติตนไม่เหมาะสมต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีไหว้สาพญาเม็งรายให้คงอยู่กับเมืองเชียงรายได้ตลอดไป
- ก. มานีแต่งชุดพื้นเมืองเข้าร่วมงานประเพณีไหว้สาพญาเม็งรายเป็นประจำทุกปี
- ข. มานะช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดงานประเพณีไหว้สาพญาเม็งราย
- ค. ชูใจทำการแสดงฟ้อนดาบในงานประเพณีไหว้สาพญาเม็งราย
- ง. ชูจิตแต่งกายด้วยชุดสายเดี่ยวเข้าร่วมงานประเพณีไหว้สาพญาเม็งราย
เพราะเห็นว่าสวยดี

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์
จังหวัดเชียงราย

ข้อที่	คำตอบ	ข้อที่	คำตอบ
1	ข	21	ค
2	ก	22	ก
3	ง	23	ข
4	ข	24	ง
5	ค	25	ก
6	ค	26	ง
7	ก	27	ข
8	ค	28	ก
9	ง	29	ก
10	ง	30	ข
11	ก	31	ก
12	ง	32	ค
13	ค	33	ก
14	ก	34	ข
15	ข	35	ง
16	ค	36	ข
17	ง	37	ง
18	ก	38	ค
19	ง	39	ค
20	ก	40	ง

แบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพนามังราย

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ตามรายการวัดความตระหนักถึงคุณค่า การอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่นักเรียนได้ ปฏิบัติที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด และในแต่ละข้อให้เลือกได้เพียงคำตอบเดียว ทั้งนี้ระดับ การปฏิบัติแต่ละอย่างนั้นไม่มีระดับใดถูกหรือผิด จึงขอให้นักเรียนตอบตามความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการที่จะช่วยพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียน โปรดตอบให้ครบทุก ข้อ โดยมีเกณฑ์การประเมินระดับการปฏิบัติ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความคิดเห็น/มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความคิดเห็น/มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความคิดเห็น/มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง/บางครั้ง
- 2 หมายถึง มีความคิดเห็น//มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความคิดเห็น//มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

นักเรียนมีความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้ สาพญาเมืองรายมากน้อยเพียงใด	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1. ตนก่าเน็ดเมืองเชียงราย					
1.1 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงราย					
1.2 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติพญาเมืองราย					
1.3 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย					
1.4 นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ของเมืองเชียงรายเพิ่มเติมด้วยตนเอง					
1.5 นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติพญาเมืองราย เพิ่มเติมด้วยตนเอง					
1.6 นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้ สาพญาเมืองรายเพิ่มเติมด้วยตนเอง					
1.7 นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบายเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายได้					
1.8 นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ เกี่ยวกับประวัติ ของพญาเมืองรายและประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย					

นักเรียนมีความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ

สภาพมั่งรายมากน้อยเพียงใด	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
1.9 นักเรียนทุกคนต้องมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายน ประวัติของพญาเมืองมั่งรายและประเพณีไหว้สภาพมั่งราย					
1.10 นักเรียนสามารถอธิบายและให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายน ประวัติของพญาเมืองมั่งรายและประเพณีไหว้สภาพมั่งรายแก่ผู้อื่นได้					
1.11 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายน ประวัติของพญาเมืองมั่งรายและประเพณีไหว้สภาพมั่งรายอย่างถูกต้องต่อประชาชนและสังคม					
1.12 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายน ประวัติของพญาเมืองมั่งรายและประเพณีไหว้สภาพมั่งรายในสถาบันการศึกษา					
2. พิธีกรรมประเพณีไหว้สภาพมั่งราย					
2.1 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมประเพณีไหว้สภาพมั่งราย					
2.2 นักเรียนเห็นความสำคัญของพิธีกรรมประเพณีไหว้สภาพมั่งราย					
2.3 นักเรียนเห็นควรให้มีการเผยแพร่ข้อมูลพิธีกรรมประเพณีไหว้สภาพมั่งรายแก่ประชาชนและสังคม					
2.4 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีขึ้นตัวดั่งสี่					
2.5 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีตานหาพญาเมืองมั่งราย					
2.6 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีห่มผ้าพระสฤป					
2.7 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีบวงสรวงพญาเมืองมั่งราย					
2.8 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีทำบุญเมืองเชียงรายน					
2.9 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีสืบชะตาเมืองเชียงรายน					

นักเรียนมีความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ

สภาพภูมิปัญญาท้องถิ่นเพียงใด	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
2.10 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พิธีกรรมเครื่องสักการะพญาเมือง					
2.11 นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมประเพณีไหว้สภาพภูมิปัญญาเมืองเพิ่มเติมด้วยตนเอง					
2.12 นักเรียนสามารถอธิบายและให้ความรู้และความสำคัญของพิธีกรรมประเพณีไหว้สภาพภูมิปัญญาเมืองแก่ผู้อื่นได้					
2.13 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพิธีกรรมประเพณีไหว้สภาพภูมิปัญญาเมืองอย่างถูกต้องต่อประชาชนและสังคม					
2.14 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมประเพณีไหว้สภาพภูมิปัญญาเมืองในสถาบันการศึกษา					
2.15 นักเรียนสามารถจดจำพิธีกรรมประเพณีไหว้สภาพภูมิปัญญาเมือง					
2.16 นักเรียนมีความต้องการเข้าร่วมในพิธีกรรมประเพณีไหว้สภาพภูมิปัญญาเมือง					
3. การสมโภชประเพณีไหว้สภาพภูมิปัญญาเมือง					
3.1 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการสมโภชประเพณีไหว้สภาพภูมิปัญญาเมือง					
3.2 นักเรียนเห็นความสำคัญของการสมโภชประเพณีไหว้สภาพภูมิปัญญาเมือง					
3.3 นักเรียนเห็นควรมีการเผยแพร่ข้อมูลการสมโภชประเพณีไหว้สภาพภูมิปัญญาเมืองแก่ประชาชนและสังคม					
3.4 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการฟ้อนเล็บ					
3.5 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการฟ้อนดาบ					
3.6 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย					
3.7 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการซอพื้นเมือง					
3.8 นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการสมโภชประเพณีไหว้สภาพภูมิปัญญาเมืองเพิ่มเติมด้วยตนเอง					

นักเรียนมีความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้	ระดับความคิดเห็น/การปฏิบัติ

สาขาม้งรายมากน้อยเพียงใด	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
3.9 นักเรียนสามารถอธิบายและให้ความรู้และความสำคัญของการสมโภชประเพณีไหว้สาขาม้งรายแก่ผู้อื่นได้					
3.10 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูลประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการสมโภชประเพณีไหว้สาขาม้งรายอย่างถูกต้องต่อประชาชนและสังคม					
3.11 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการสมโภชประเพณีไหว้สาขาม้งรายในสถาบันการศึกษา					
3.12 นักเรียนสามารถจดจำการสมโภชประเพณีไหว้สาขาม้งรายได้					
3.13 นักเรียนมีความต้องการเข้าร่วมการสมโภชประเพณีไหว้สาขาม้งราย					
4. การสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาขาม้งราย					
4.1 นักเรียนเห็นควรให้การให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติเมืองเชียงราย ประวัติวัฒนธรรมม้งรายที่ถูกต้องแก่สังคมและชุมชน					
4.2 นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน และอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาขาม้งรายแก่ประชาชนชาวเชียงราย					
4.3 นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน อนุรักษ์พิธีกรรมประเพณีไหว้สาขาม้งรายแก่ประชาชนชาวเชียงราย					
4.4 นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน และอนุรักษ์การสมโภชประเพณีไหว้สาขาม้งรายแก่ประชาชนชาวเชียงราย					
4.5 นักเรียนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาขาม้งรายให้อยู่คู่กับเมืองเชียงรายร่วมกับชุมชน					
4.6 นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน และอนุรักษ์ศิลปะการฟ้อนเล็บ ศิลปะการฟ้อนดาบ ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย ศิลปะการชอพื้นเมืองแก่ประชาชนชาวเชียงรายและให้อยู่คู่กับเมืองเชียงรายตลอดไป					

1. แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับ ประเพณีไหว้สาพญามังราย (โดยผู้เชี่ยวชาญ)
2. แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สา พญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (โดยผู้เชี่ยวชาญ)
3. แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่า การอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 (โดยผู้เชี่ยวชาญ)

แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย (โดยผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

1. การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และประเมินผลหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
 2. แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) นี้เป็นข้อคำถามประเมินความเหมาะสมของข้อคำถามเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ขอความกรุณาตอบตามความเป็นจริง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม
 3. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในการตรวจสอบเครื่องมือของการค้นคว้าอิสระ โดยมีความหมายดังนี้
 - + 1 หมายถึง เนื้อหาสอดคล้อง ถูกต้องและเหมาะสม
 - 0 หมายถึง ไม่แน่ใจ
 - 1 หมายถึง ข้อความ เนื้อหา ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม
- ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในครั้งนี้

เมธิ อินันต์

นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยพะเยา

ชื่อ	ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง

		(+1)	(0)	(-1)
1.	ประวัติความเป็นมาของประเพณีไหว้สาพญามังรายเป็นอย่างไร			
2.	การประกอบพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังรายประกอบด้วยพิธีกรรมอะไรบ้าง อย่างไร			
3.	การสมโภชในประเพณีไหว้สาพญามังราย ประกอบด้วยกิจกรรมอะไรบ้าง อย่างไร			
4.	แนวทางในการถ่ายทอดและการอนุรักษ์ ประเพณีไหว้สาพญามังรายให้คงอยู่สืบต่อไปรุ่นสู่รุ่นได้อย่างไร			

ขอเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

ตำแหน่ง

แบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
(โดยผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

1. การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และประเมินผลหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) นี้เป็นข้อคำถามประเมินคุณภาพของแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ขอความกรุณาตอบตามความเป็นจริง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม

3. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในการตรวจสอบเครื่องมือของการค้นคว้าอิสระ โดยมีความหมายดังนี้

+ 1 หมายถึง เนื้อหาสอดคล้อง ถูกต้องและเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

- 1 หมายถึง ข้อความ เนื้อหา ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในครั้งนี้

เมธี อนันต์

นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยพะเยา

ประเด็นการประเมิน

ระดับความสอดคล้อง

	(+1)	(0)	(-1)
1. เหตุการณ์ใดที่ทำให้พญามังรายได้พบชัยภูมิที่เหมาะสมแก่การสร้างพระนคร (เมืองเชียงใหม่) ก. ระหว่างทางเดินทัพไปตีหัวเมืองน่าน ข. เสด็จตามช้างมงคลที่พลัดไป ค. ขุนนางกราบทูลรายงานว่าเป็นชัยภูมิที่ดี ง. ขณะเดินทางจากเมืองเชียงใหม่มาประทับ ณ เมืองเชียงราย			
2. พญามังรายทรงเลือกสถานที่ใดในการสร้างเมืองเชียงใหม่ขึ้นมาใหม่ในปี พ.ศ. 1805 ก. ดอยจอมทอง ข. ดอยตุ้ง ค. ดอยแม่สลอง ง. ดอยช้าง			
3. ก่อนที่พญามังรายจะเสด็จมาประทับที่เมืองเชียงใหม่พระองค์ใช้สถานที่ใดเป็นที่ประทับมาก่อน ก. เมืองหิรินครเงินยาง ข. เมืองฝาง ค. เมืองเชียงคำ ง. เมืองเชียงตุง			
4. ในปี พ.ศ. ใดที่พญามังรายเสด็จมาประทับ ณ เมืองเชียงใหม่ ก. พ.ศ.1802 ข. พ.ศ.1803 ค. พ.ศ.1804 ง. พ.ศ.1805			
5. ข้อใดคือความหมายของ คำว่า "เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง" ก. การกวาดต้อนเชลยศึกจากสงครามเพื่อมาเป็นทาส ข. การรวบรวม กวาดต้อนชาวบ้านเพื่อช่วยฟื้นฟูเมือง ค. การบริบททรัพย์สินของมีค่ารวมถึงกวาดต้อนผู้คนมาเป็นทาส ง. การค้าขายที่รุ่งเรืองในสมัยกรุงธนบุรี			
6. คำว่า "เจ้าเมือง" กับคำว่า "เจ้าหลวง" เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ก. แตกต่างกัน เพราะ เจ้าเมืองคือผู้ปกครองเมืองมีอำนาจสูงสุด เจ้าหลวงคือเสนาบดีฝ่ายต่าง ๆ ในสมัยก่อน ข. แตกต่างกันเพราะ เจ้าหลวงคือผู้มีอำนาจในการปกครองสูงสุด เจ้าเมืองคือผู้ที่มีอำนาจรองลงมาจากเจ้าหลวง ค. เหมือนกัน เพราะ คำว่า "เจ้าเมือง" กับ "เจ้าหลวง" มีความหมายเดียวกัน คือผู้ปกครองบ้านเมือง ง. เหมือนกัน เพราะ "เจ้าเมือง" กับ "เจ้าหลวง" เป็นผู้ที่ร่วมกันสร้างเมือง			
ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
	(+1)	(0)	(-1)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
	(+1)	(0)	(-1)
7. พญามังรายทรงใช้กฎหมายใดในการปกครองบ้านเมือง ก.กฎหมายมังราย ข.กฎหมายลูกขุน ค.วินิจฉัยมังราย ง. กฎหมายครองเมือง			
8. ใครคือผู้ปกครองเมืองเชียงรายต่อจากพญามังรายหลังจากที่พญามังรายสวรรคต ก. พระยาไชยสงคราม (ขุนคราม) ข. พระยาแสนภู ค. พระยาคำฟู ง. พระยาผายู			
9. สถาปพระอุรังคธาตุหรือกู่พญามังราย ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ใด ก. วัดกลางเวียง ข. วัดมิ่งเมือง ค. วัดดอยจอมทอง ง. วัดพระแก้ว			
10. พิธีไหว้สาพญามังรายจัดขึ้นเพื่อสืบสานประวัตินครศาสตร์แผ่นดินแห่งพญามังรายมหาราช จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีในวันใด ก. 25 มกราคม ข. 26 มกราคม ค. 27 มกราคม ง. 28 มกราคม			
11. ข้อใดไม่ใช่พิธีกรรมแบบล้านนาในพิธีไหว้สาพญามังราย ก. พิธีสักการะบูชาพระสอุป ข. การสืบชะตาเมือง ค. การทำบุญเมือง ง. การละเล่นพื้นบ้าน			
12. ข้อใดไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการจัดพิธีไหว้สาพญาเม็งรายเป็นประจำทุกปีของชาวเชียงราย ก. สร้างความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมท้องถิ่น ข. สร้างเสริมให้คนเชียงรายเกิดความรักถิ่นเกิดของตน ค. เพื่อให้ชาวเชียงรายได้มีส่วนร่วมในการธำรงรักษาประเพณีไหว้สาพญาเม็งราย ง. เพื่อแสดงถึงความยิ่งใหญ่ของจังหวัดเชียงราย			
13. ในพิธีกรรมแบบล้านนา ดอกไม้ที่ใช้ในการบูชาพระสงฆ์ นิยมใช้ดอกไม้ที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ ยกเว้นข้อใด ก. มีสีสวย ข. มีกลิ่นหอม ค. มีความสดชื่น ง. ดอกไม้กลิ่นฉุน			

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
	(+1)	(0)	(-1)
21. “ท้าวเวสสุวรรณ” หนึ่งในท้าวจตุโลกบาลเป็นผู้ปกป้องรักษาทิศใด ก. ทิศตะวันออก ข. ทิศใต้ ค. ทิศตะวันตก ง. ทิศเหนือ			
22. เครื่องเซ่นพริกกรรมในดวงของพระแม่อรุณีจะประกอบไปด้วยสิ่งใด ก. ข้าวปั้น กล้วยหน่วย ข. ข้าวสวย แกงปลา ค. แก้งุ้ม แกงหวาน ง. เมี่ยง บุหรี่			
23. เครื่องเซ่นพริกกรรมในดวงของเทวดาอารักษ์องค์ใดที่ต้องจัดเตรียมแตกต่างจากองค์อื่น ก. พระยาอินทราธิราช ข. ท้าวกุเวร ค. ท้าววิรุฬหก ง. พระแม่อรุณี			
24. ขณะที่ปู่อาจารย์เริ่มประกอบพิธีบูชาดาวตั่งสี่ ผู้ที่อยู่ในพิธีควรปฏิบัติตนอย่างไร ก. ยืนนอกบ้านจนกว่าพิธีจะเสร็จเรียบร้อย ข. ร่วมพิธีด้วยความสงบนิ่ง ค. ร่วมพิธีด้วยความสงบนิ่งพร้อมกับพนมมือไหว้ด้วย ง. เดินวนเป็นวงกลมจนครบ 4 รอบ			
25. ข้อใดคือความหมายของการพิธีบวงสรวงพญามังราย ก. การบูชาพญามังรายด้วยเครื่องสังเวยและดอกไม้ธูปเทียน ข. การแก้บนเมื่อกิจการงานต่างๆสำเร็จลุล่วง ค. การทำความสะอาดบริเวณอนุสาวรีย์พ่อขุนเม็งราย ง. การเปลี่ยนเครื่องทรงให้แก่นุสาวรีย์พ่อขุนเม็งราย			
26. พิธีกรรมใดเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ที่ประสบเคราะห์กรรมหรือผู้ป่วย ให้กลับคืนสู่สภาพปกติ และเพื่อเป็นสิริมงคล ชับไล่สิ่งเลวร้ายให้ผ่านพ้นไปได้ ก. ขึ้นดาวตั่งสี่ ข. บวงสรวง ค. สืบชะตา ง. ผีหม้อน้ำ			
27. พิธีกรรมของชาวล้านนา การสืบชะตา มีกี่ประเภท ก. 2 ประเภท ข. 3 ประเภท ค. 4 ประเภท ง. 5 ประเภท			

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
	(+1)	(0)	(-1)

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
	(+1)	(0)	(-1)
40. ทำนองเพลงที่ใช้ทำการแสดงพ็อนเล็บคือทำนองใด ก. ทำนองเพลงที่เขื่องซ่า ข. ทำนองเพลงสนุกสนาน ค. ทำนองเพลงเล้าใจ ง. ทำนองเพลงครื้นเครง			
41. เพราะเหตุใดจึงมีการแสดงพ็อนดาบ ในพิธีไหว้สาพญามังราย ก. พญามังรายทรงขึ้นชอบศิลปะการพ็อนดาบ ข. สื่อถึงพญามังรายทรงเป็นกษัตริย์นักรบผู้สร้างบ้านแปงเมือง เขื่องราย ค. เพื่อแสดงกระบวนการท่าของการพ็อนดาบ ง. สื่อถึงความเคารพของประชาชนที่มีต่อพญามังราย			
42. ดนตรีที่ใช้ประกอบการพ็อนดาบนิยมพ็อนเข้ากับวงกลองปู่เจ้า กลอง สะบัดชัยหรือกลองปู่จา เพราะเหตุใด ก. ทำให้การแสดงดูน่าเชื่อถือ ข. กลองเหล่านี้เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับการพ็อนดาบ ค. เพื่อเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ทำการแสดง ง. สร้างความหึกเหิมให้แก่ผู้พ็อนและผู้ชมได้ดี			
43. เครื่องดนตรีชนิดใดที่ไม่ได้ใช้ในการแสดงพ็อนดาบ ก. ซอโหม่ง ข. ปี่ ค. ฉาบกลาง ง. กลองปู่เจ้า			
44. กระบวนท่าในการพ็อนดาบมีทั้งหมดกี่กระบวนท่า ก. 31 กระบวนท่า ข. 32 กระบวนท่า ค. 33 กระบวนท่า ง. 34 กระบวนท่า			
45. ในสมัยโบราณจะตีกลองสะบัดชัยเมื่อใด ก. เมื่อประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ข. วันสำคัญต่าง ๆ ค. เมื่อจะออกศึกสงคราม ง. เมื่อชนะศึกสงคราม			
46. ซอใดไม่ใช้ทำนองในการตีกลองสะบัดชัย ก. ซอเกรี ข. ซอดีดี ค. ชนะमार ง. ซอล้านนา			

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
	(+1)	(0)	(-1)

เฉลยแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพนามังราย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ จังหวัดเชียงราย

ข้อที่	คำตอบ	ข้อที่	คำตอบ
1	ข	26	ค
2	ก	27	ก
3	ก	28	ก
4	ง	29	ข
5	ข	30	ง
6	ค	31	ก
7	ค	32	ง
8	ก	33	ก
9	ค	34	ข
10	ข	35	ก
11	ง	36	ก
12	ง	37	ข
13	ง	38	ก
14	ก	39	ค
15	ง	40	ก
16	ก	41	ข
17	ค	42	ง
18	ก	43	ข
19	ข	44	ข
20	ค	45	ค
21	ง	46	ง
22	ก	47	ก
23	ง	48	ค
24	ค	49	ค
25	ก	50	ง

แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของ
แบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
(โดยผู้เชี่ยวชาญ)

คำชี้แจง

1. การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม ทดลองใช้หลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม และประเมินผลหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2. แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) นี้เป็นข้อคำถามประเมินความเหมาะสมของแบบวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ขอความกรุณาตอบตามความเป็นจริง เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา โดยผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลของท่านไว้เป็นความลับในการวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิจัยเป็นภาพรวม

3. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในการตรวจสอบเครื่องมือของการค้นคว้าอิสระ โดยมีความหมายดังนี้

+ 1 หมายถึง เนื้อหาสอดคล้อง ถูกต้องและเหมาะสม

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ

- 1 หมายถึง ข้อความ เนื้อหา ไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือในครั้งนี้

เมธิ อินันต์

นิสิตหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

มหาวิทยาลัยพะเยา

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
	(+1)	(0)	(-1)
1. ตนกำเนิดเมืองเชียงรายน			
1.1 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายน			
1.2 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประวัติพญาเมืองรายน			
1.3 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายน			
1.4 นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายนเพิ่มเติมด้วยตนเอง			
1.5 นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประวัติพญาเมืองรายนเพิ่มเติมด้วยตนเอง			
1.6 นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายนเพิ่มเติมด้วยตนเอง			
1.7 นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ และอธิบายเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายนได้			
1.8 นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ เกี่ยวกับประวัติของพญาเมืองรายนและประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายน			
1.9 นักเรียนทุกคนต้องมีความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายน ประวัติของพญาเมืองรายนและประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายน			
1.10 นักเรียนสามารถอธิบายและให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายน ประวัติของพญาเมืองรายนและประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายนแก่ผู้อื่นได้			
1.11 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายน ประวัติของพญาเมืองรายนและประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายนอย่างถูกต้องต่อประชาชนและสังคม			
1.12 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเมืองเชียงรายน ประวัติของพญาเมืองรายนและประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายนในสถาบันการศึกษา			
2. พิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายน			
2.1 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายน			
2.2 นักเรียนเห็นความสำคัญของพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายน			
2.3 นักเรียนเห็นควรมีการเผยแพร่ข้อมูลพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญาเมืองรายนแก่ประชาชนและสังคม			

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
	(+1)	(0)	(-1)
2.4 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พืชขึ้นตัวดั่งลี			
2.5 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พืชืตามหาพญามังราย			
2.6 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พืชืห่มฟ้าพระสญูป			
2.7 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พืชืบวงสรวงพญามังราย			
2.8 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พืชืทำบุญเมืองเชียงราย			
2.9 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พืชืสีบชะตาเมืองเชียงราย			
2.10 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์พืชืถววยเครื่องสักการะพญามังราย			
2.11 นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังรายเพิ่มเติมด้วยตนเอง			
2.12 นักเรียนสามารถอธิบายและให้ความรู้และความสำคัญของพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังรายแก่ผู้อื่นได้			
2.13 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังรายอย่างถูกต้องต่อประชาชนและสังคม			
2.14 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังรายในสถาบันการศึกษา			
2.15 นักเรียนสามารถจดจำพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย			
2.16 นักเรียนมีความต้องการเข้าร่วมในพิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังราย			
3. การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย			
3.1 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย			
3.2 นักเรียนเห็นความสำคัญของการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย			
3.3 นักเรียนเห็นควรมีการเผยแพร่ข้อมูลการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายแก่ประชาชนและสังคม			

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
	(+1)	(0)	(-1)
3.4 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการฟ้อนเล็บ			
3.5 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการฟ้อนดาบ			
3.6 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย			
3.7 นักเรียนมีความรู้ วิเคราะห์และสรุปความสำคัญและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์ศิลปะการชอพื้นเมือง			
3.8 นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายเพิ่มเติมด้วยตนเอง			
3.9 นักเรียนสามารถอธิบายและให้ความรู้และความสำคัญของ การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายแก่ผู้อื่นได้			
3.10 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดทำและเผยแพร่ข้อมูล ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายอย่างถูกต้องต่อประชาชนและสังคม			
3.11 นักเรียนเห็นว่าควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายในสถาบันการศึกษา			
3.12 นักเรียนสามารถจดจำการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายได้			
3.13 นักเรียนมีความต้องการเข้าร่วมการสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังราย			
4. การสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย			
4.1 นักเรียนเห็นควรให้การให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติเมืองเชียงราย ประวัติพญามังรายที่ถูกต้องแก่สังคมและชุมชน			
4.2 นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน และอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายแก่ประชาชนชาวเชียงราย			
4.3 นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน อนุรักษ์ พิธีกรรมประเพณีไหว้สาพญามังรายแก่ประชาชนชาวเชียงราย			
4.4 นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน และอนุรักษ์การสมโภชประเพณีไหว้สาพญามังรายแก่ประชาชนชาวเชียงราย			
4.5 นักเรียนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังรายให้อยู่คู่กับเมืองเชียงรายร่วมกับชุมชน			

ประเด็นการประเมิน	ระดับความสอดคล้อง		
	(+1)	(0)	(-1)
4.6 นักเรียนเห็นควรให้มีการสร้างจิตสำนึก เห็นคุณค่า หวงแหน และอนุรักษ์ศิลปะการพ่อนเล็บ ศิลปะการพ่อนตาบ ศิลปะการตีกลองสะบัดชัย ศิลปะการชอพื้นเมืองแก่ประชาชนชาวเชียงราย และให้อยู่คู่กับเมืองเชียงรายตลอดไป			

ขอเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

ตำแหน่ง

ภาคผนวก ค การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับ ประเพณีไหว้สาพญามังราย
2. ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณี ไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณี ไหว้สาพญา มังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
4. ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัดความตระหนัก ถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
5. ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่า การอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตาราง 9 ตารางแสดงการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังราย

ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			Σr	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ประเด็นที่ 1	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ประเด็นที่ 2	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ประเด็นที่ 3	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้
ประเด็นที่ 4	1	1	1	3	1.00	ใช้ได้

จากตารางข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างเกี่ยวกับประเพณีไหว้สาพญามังรายมีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แสดงว่าสามารถนำไปใช้ได้

ตาราง 10 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดความรู้
เรื่องประเพณีไหว้สาขามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

แบบทดสอบ	ผู้เชี่ยวชาญ			Σr	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ขอ 1	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2	1	0	1	2.00	0.67	ใช้ได้
ขอ 3	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 4	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 5	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 6	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 7	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 8	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 9	0	1	1	2.00	0.67	ใช้ได้
ขอ 10	1	1	0	2.00	0.67	ใช้ได้
ขอ 11	1	1	0	2.00	0.67	ใช้ได้
ขอ 12	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 13	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 14	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 15	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 16	0	1	1	2.00	0.67	ใช้ได้
ขอ 17	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 18	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 19	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 20	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 21	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 22	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 23	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 24	0	1	1	2.00	0.67	ใช้ได้
ขอ 25	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 26	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 27	1	1	0	2.00	0.67	ใช้ได้

ตาราง 10 (ต่อ)

แบบทดสอบ	ผู้เชี่ยวชาญ			Σr	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ข้อ 28	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 29	0	1	1	2.00	0.67	ใช้ได้
ข้อ 30	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 31	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 32	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 33	1	0	1	2.00	0.67	ใช้ได้
ข้อ 34	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 35	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 36	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 37	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 38	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 39	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 40	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 41	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 42	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 43	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 44	1	1	0	2.00	0.67	ใช้ได้
ข้อ 45	0	1	1	2.00	0.67	ใช้ได้
ข้อ 46	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 47	1	1	0	2.00	0.67	ใช้ได้
ข้อ 48	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 49	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ข้อ 50	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้

จากตาราง พบว่า ข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 ผู้วิจัยได้เลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 จำนวน 40 ข้อ เพื่อนำไปใช้เป็นข้อคำถามในแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ตาราง 11 ตารางแสดงค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดความรู้
เรื่องประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่	จำนวนคนที่ตอบถูก		p	r	q	pq
	กลุ่มสูง	กลุ่มต่ำ				
1	10	4	0.58	0.50	0.42	0.24
2	9	3	0.50	0.50	0.50	0.25
3	9	3	0.50	0.50	0.50	0.25
4	9	3	0.50	0.50	0.50	0.25
5	10	4	0.58	0.50	0.42	0.24
6	8	3	0.46	0.42	0.54	0.25
7	9	4	0.54	0.42	0.46	0.25
8	9	3	0.50	0.50	0.50	0.25
9	10	4	0.58	0.50	0.42	0.24
10	8	3	0.46	0.42	0.54	0.25
11	8	2	0.42	0.50	0.58	0.24
12	8	3	0.46	0.42	0.54	0.25
13	9	4	0.54	0.42	0.46	0.25
14	9	2	0.46	0.58	0.54	0.25
15	8	3	0.46	0.42	0.54	0.25
16	8	2	0.42	0.50	0.58	0.24
17	8	3	0.46	0.42	0.54	0.25
18	9	4	0.54	0.42	0.46	0.25
19	8	3	0.46	0.42	0.54	0.25
20	10	4	0.58	0.50	0.42	0.24
21	10	4	0.58	0.50	0.42	0.24
22	10	4	0.58	0.50	0.42	0.24
23	9	3	0.50	0.50	0.50	0.25
24	9	3	0.50	0.50	0.50	0.25
25	8	3	0.46	0.42	0.54	0.25
26	8	5	0.54	0.25	0.46	0.25
27	9	4	0.54	0.42	0.46	0.25

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อที่	จำนวนคนที่ตอบถูก		p	r	q	pq
	กลุ่มสูง	กลุ่มต่ำ				
28	9	6	0.63	0.25	0.38	0.23
29	9	5	0.58	0.33	0.42	0.24
30	9	4	0.54	0.42	0.46	0.25
31	10	2	0.50	0.67	0.50	0.25
32	8	4	0.50	0.33	0.50	0.25
33	10	3	0.54	0.58	0.46	0.25
34	9	4	0.54	0.42	0.46	0.25
35	8	4	0.50	0.33	0.50	0.25
36	10	7	0.71	0.25	0.29	0.21
37	10	6	0.67	0.33	0.33	0.22
38	10	2	0.50	0.67	0.50	0.25
39	8	4	0.50	0.33	0.50	0.25
40	10	3	0.54	0.58	0.46	0.25

จากตาราง พบว่า แบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าความยากง่ายระหว่าง 0.42-0.71 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.25-0.67 ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกข้อสอบ จำนวน 40 ข้อ ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ค่อนข้างยากปานกลาง มีค่าอำนาจจำแนกที่ใช้ได้และมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ได้เพื่อนำมาใช้เป็นแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ต่อไป

ตาราง 12 ตารางแสดงผลคะแนนการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ เรื่อง
ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่ คนที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1
2	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1
3	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1
4	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	0	0	0
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1
7	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1
8	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1
11	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
12	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
14	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
15	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
16	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
17	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
18	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
19	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
20	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
21	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
22	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0
23	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
24	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
25	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
26	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0
27	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1
28	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
29	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
30	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
31	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
32	0	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่ คนที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
33	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1
34	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1
35	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
36	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
37	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	1	1
38	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
39	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
40	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
รวม	34	36	35	33	33	33	38	37	34	38	36	35	33
p	0.85	0.90	0.88	0.83	0.83	0.83	0.95	0.93	0.85	0.95	0.90	0.88	0.83
q	0.15	0.10	0.13	0.18	0.18	0.18	0.05	0.08	0.15	0.05	0.10	0.13	0.18
pq	0.13	0.09	0.11	0.14	0.14	0.14	0.05	0.07	0.13	0.05	0.09	0.11	0.14

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่ คนที่	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
34	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0
35	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1
36	1	1	1	1	1	0	1	1	0	1	0	1	0
37	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1	1	1	1
38	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
39	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1
40	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0	1
รวม	32	37	37	35	34	39	37	32	22	28	31	31	31
p	0.80	0.93	0.93	0.88	0.85	0.98	0.93	0.80	0.55	0.70	0.78	0.78	0.78
q	0.20	0.08	0.08	0.13	0.15	0.03	0.08	0.20	0.45	0.30	0.23	0.23	0.23
pq	0.16	0.07	0.07	0.11	0.13	0.02	0.07	0.16	0.25	0.21	0.17	0.17	0.17

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่ คนที่	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
1	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0
2	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0
3	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1
4	1	0	1	1	0	1	0	1	0	1	0	0	1
5	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
7	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	0	1
8	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
9	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
10	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	1	1
11	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
12	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
13	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
14	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
15	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1
16	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1
17	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
18	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
19	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
20	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
21	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
22	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
23	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1
24	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1
25	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
26	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
27	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
28	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
29	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1
30	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1
31	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
32	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1	1	0
33	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่ คนที่	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
34	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
35	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
36	0	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
37	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1
38	1	1	0	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1
39	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	1	0	1
40	0	0	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
รวม	24	31	30	24	34	36	33	34	33	35	39	35	36
p	0.60	0.78	0.75	0.60	0.85	0.90	0.83	0.85	0.83	0.88	0.98	0.88	0.90
q	0.40	0.23	0.25	0.40	0.15	0.10	0.18	0.15	0.18	0.13	0.03	0.13	0.10
pq	0.24	0.17	0.19	0.24	0.13	0.09	0.14	0.13	0.14	0.11	0.02	0.11	0.09

ตาราง 13 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ข้อที่ คนที่	40	$\sum x$	$\sum x^2$
1	1	27	729
2	1	27	729
3	1	29	841
4	0	23	529
5	1	34	1156
6	1	36	1296
7	1	29	841
8	1	34	1156
9	0	35	1225
10	1	32	1024
11	1	37	1369
12	1	34	1156
13	1	37	1369
14	1	37	1369
15	0	34	1156
16	1	37	1369
17	1	37	1369
18	1	37	1369
19	1	37	1369
20	1	33	1089
21	1	34	1156
22	1	30	900
23	1	37	1369
24	1	37	1369
25	0	37	1369
26	1	36	1296
27	1	31	961

ตาราง 13 (ต่อ)

ข้อที่ คนที่	40	$\sum x$	$\sum x^2$
28	1	39	1521
29	1	36	1296
30	1	37	1369
31	1	33	1089
32	1	27	729
33	0	30	900
34	1	33	1089
35	1	33	1089
36	1	33	1089
37	1	29	841
38	1	35	1225
39	1	33	1089
40	1	34	1156
รวม	35	1257	43113
p	0.88	$\sum pq = 5.08$	

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ดังนี้

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} แทนสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม

K แทน จำนวนข้อคำถาม

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

P แทน สัดส่วนของคนที่ทำถูกแต่ละข้อ

q แทน สัดส่วนของคนที่ทำผิดแต่ละข้อ ($q=1-p$)

$$\begin{aligned}
 \text{หาค่า } S^2 &= \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N^2} \\
 &= \frac{(40 * 43113) - (1257)^2}{(40)^2} \\
 &= \frac{1724520 - 1580049}{1600} \\
 &= \frac{144471}{1600} \\
 &= 90.29
 \end{aligned}$$

แทนค่าในสูตร KR-20

$$r_{tt} = \frac{40}{40-1} \left[\frac{1 - 5.08}{90.29} \right]$$

$$r_{tt} = 1.03 * 0.94$$

$$r_{tt} = 0.97$$

ผลของการหาความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.97 แสดงว่า มีความเชื่อมั่นในระดับสูง สามารถนำไปใช้ได้

ตาราง 14 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามวัด
ความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

แบบวัด ความตระหนัก	ผู้เชี่ยวชาญ			Σr	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ขอ 1.1	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 1.2	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 1.3	1	1	1	3.00	1.00	3.00
ขอ 1.4	1	1	1	3.00	1.00	3.00
ขอ 1.5	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 1.6	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 1.7	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 1.8	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 1.9	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 1.10	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 1.11	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 1.12	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.1	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.2	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.3	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.4	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.5	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.6	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.7	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.8	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.9	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.10	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.11	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.12	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้

ตาราง 14 (ต่อ)

แบบวัด ความตระหนัก	ผู้เชี่ยวชาญ			Σr	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
ขอ 2.13	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.14	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.15	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 2.16	0	1	1	2.00	0.67	ใช้ได้
ขอ 3.1	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 3.2	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 3.3	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 3.4	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 3.5	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 3.6	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 3.7	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 3.8	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 3.9	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 3.10	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 3.11	1	1	0	2.00	0.67	ใช้ได้
ขอ 3.12	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 3.13	0	1	1	2.00	0.67	ใช้ได้
ขอ 4.1	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 4.2	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 4.3	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 4.4	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 4.5	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้
ขอ 4.6	1	1	1	3.00	1.00	ใช้ได้

จากตาราง พบว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ ประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67–1.00 แสดงว่ามีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้

ตาราง 15 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ ประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ ประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	N of Items	\bar{X}	S.D.	ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
40	47	4.63	0.16	.864

จากตารางการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น แบบสอบถามวัดความตระหนักถึงคุณค่าการอนุรักษ์ประเพณีไหว้สาพญาเมืองราย สำหรับ นักเรียน เ รี ย น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง สามารถนำไปใช้ได้จริง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	เมธี อนันต์
วัน เดือน ปี เกิด	1 มิถุนายน 2535
สถานที่เกิด	เชียงราย
วุฒิการศึกษา	บธ.บ. (การจัดการ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพฯ
ที่อยู่ปัจจุบัน	67 หมู่ 16 ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
ผลงานตีพิมพ์	ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เมธี อนันต์ (ผู้บรรยาย). (20-21 เมษายน 2563). การพัฒนาหลักสูตรสาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เรื่อง ประเพณีไหว้สาพญามังราย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ณ องค์การสหประชาชาติ (หน้า 247-262). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม
รางวัลที่ได้รับ	-

